

2013 rugpjūčio 28

Nr. 8 / 398

Lietuvos
Katalikų Bažnyčios
informacijos centro
leidinys

ISSN 1392-6098

Bažnyčios žinios

Popiežius

- Popiežius Pranciškus
Enciklika LUMEN FIDEI apie tikėjimą
Vyskupams, kunigams ir diakonams, vienuoliams bei vienuolėms ir
visiems į Kristų tikintiems pasauliečiams 2
- Popiežius sveikina Krikšto jubiliejų švenčiančią Žemaitiją ir visą Lietuvą 20

Homilijos

- ŠILINIŲ IŠKILMĖ / Švč. Mergelės Marijos Gimimas 21
- TRYS GAILESTINGUMO Palyginimai / 24 eilinis sekmadienis (C) 22
- SKOLOS RAŠTAS / 25 eilinis sekmadienis (C) 23
- MIRĖ NE ABU / 26 eilinis sekmadienis (C) 24

Straipsniai

- Kun. prof. dr. Romualdas Dulskis
PARADIGMINIS KRISTAUS KVAILELIO FENOMENAS RYTŲ KRIKŠČIONYBĖJE 25

Bažnyčia Lietuvoje

- IV Telšių Eucharistinio kongreso užbaigimo iškilmės 29
- Kryžių kalno atlidai 34
- Kun. Lionginas Virbalas SJ įšventintas vyskupu 35

Bažnyčia pasaulyje

- Popiežius Pranciškus Brazilijoje 37

Popiežius Pranciškus

Enciklika LUMEN FIDEI apie tikėjimą

Vyskupams, kunigams ir diakonams, vienuoliams bei vienuolėms ir visiems į Kristų tikintiems pasauliečiams

1. Tikėjimo šviesa – taip Bažnyčia pavadino didžią dovaną, atneštą Jėzaus, Jono evangelijoje save apibūdinusio šiais žodžiais: „Aš atėjau į pasaulį kaip šviesa, kad visi, kurie mane tiki, neliktų patamsyje“ (Jn 12, 46). Panašiai kalba ir šventasis Paulius: „Pats Dievas, kuris yra taręs: *Iš tamsos tenušvinta šviesa!*, sušvito mūsų širdyse“ (2 Kor 4, 6). Pagoniškame, šviesos išalkusiame pasaulyje išsirutuliojo Saulės dievo, *Sol invictus*, kurio šauktasi saulei tekant, kultas. Net kasdien saulei prisikeliant, gerai suvokta, kad ji neįstengia savo šviesa aprėpti visos žmogaus egzistencijos. Juk saulė neapšviečia visos tikrovės, jos spindulys nepajėgia įsiskverbti į mirties šešėlį, ten, kur žmogaus akys užsimerkia jos šviesai. Šventasis kankinys Justinas teigia: „Nebuvo nė vieno, kuris būtų pasirengęs mirti dėl tikėjimo saule“ (1). Suvokdami platų horizontą, jiems atvertą tikėjimo, krikščionys vadindavo Kristų tikrąja Saule, „kurios spinduliai dovanoja gyvybę“ (2). Mortai, raudančiai dėl savo brolio Lozoriaus mirties, Jėzus taria: „Argi nesakiau: jei tikėsi, pamatysi Dievo šlovę?!“ (Jn 11, 40). Kas tiki, tas regi; regi šviesą, apšviečiančią visą gyvenimo kelią, nes toji šviesa mums sklinda iš prisikėlusio Kristaus, niekada nenusileidžiančios ryto žvaigždės.

Apgaulinga šviesa?

2. Ir vis dėlto, kalbėdami apie šią tikėjimo šviesą, girime prieštaraujant daugelį mūsų amžininkų. Mūsų laikais manoma, kad antikinėms visuomenėms tokios šviesos pakako, tačiau naujesiems laikams, suaugusiam žmogui, besididžiuojančiam savo protu ir trokštančiam naujaip tirti ateitį, ji netinkama. Šia prasme tikėjimas ėmė atrodyti apgaulinga šviesa, trukdančia žmogui drąsiai žengti pažinimo keliu. Jaunasis Nietzsche ragino savo seserį Elisabeth išdrįsti leisti „naujais keliais“, lydimai „savarankiško žengsmo netikrumo“. Jis dar pridūrė: „Čia žmonijos keliai persiskiria; jei trokšti sielos ramybės ir laimės – tikėk, jei trokšti būti tiesos mokine – tirk“ (3). Tikėjimas nesuderinamas su ieškojimu. Tuo remdamasis Nietzsche kritikavo krikščionių mokymą, kad tas, atimdamas iš gyvenimo naujybę bei nuotyki, susiaurinęs žmogaus egzistenciją. Tad tikėjimas esąs tartum šviesos iliuzija, trukdanti mums, kaip laisviems žmonėms, žengti į ateitį.

3. Šiame procese tikėjimas galop buvo susietas su tamsa. Tikėtasi, jog jį bus galima išsaugoti suradus erdvę, leisiančią jam sugyventi su proto šviesa. Erdvė tikėjimui atsivėrė ten, kur proto šviesa neįstengia įsiskverbti, kur žmogus nepajėgia įgyti tikrumo. Tad tikėjimą imta laikyti šuoliu į tuštumą, kuris daromas dėl šviesos stokos ir yra skatinamas aklo jausmo, arba subjektyvia šviesa, ji galbūt sušildo širdį ir teikia asmeniui paguodą, bet niekada nesisiūlo kitiems kaip objektyvi ir bendra šviesa keliui apšviesti. Tačiau pamažu paaiškėjo, kad savarankiško proto šviesa nepajėgia apšviesti ateities, ji galiausiai lieka tamsi ir neišlaisvina žmogaus iš nežinomybės baimės. Tad žmogus atsisakė ieškoti didžiosios tiesos, kad galėtų tenkintis nedideliais šviesuliais, šviečiančiais tik akimirka, bet negebančiais parodyti kelio. Kai trūksta šviesos, visa tampa painu ir nebeįmanoma atskirti gėrio nuo blogio, į tikslą vedančio kelio nuo to, kuris verčia vis sukti ratais neturint krypties.

Šviesa, kurią reikia atrasti iš naujo

4. Todėl neatidėliotinai būtina atgauti tikėjimui būdingą šviesą, nes jo liepsnai užgesus, pritems ir visi kiti šviesuliai. Juk būtent tikėjimo šviesa išsiskiria ypatinga prigimtimi, nes geba apšviesti visą žmogaus egzistenciją. Kad būtų tokia stipri, šviesa negali kilti pati iš savęs, ji turi ateiti iš pirmapradiškesnio šaltinio, galiausiai iš Dievo. Tikėjimas gimsta tada, kai susitinkame su gyvuoju Dievu, kviečiančiu mus bei apreiškiančiu mums savo pirmesnę už mus meilę, į kurią galime atsiremti trokšdami tvirtai stovėti bei statydinti gyvenimą. Perkeisti tos meilės, įgyjame naują matymą, suvokiame, kad ji didžiulės pilnatvės pažadas bei atveria žvilgsnį į ateitį. Tikėjimas, gaudamas iš Dievo kaip atgamtinė dovana, pasirodo kaip šviesa, apšviečianti kelią į ateitį. Viena vertus, ji ateina iš praeities, yra pamatinio atminimo, Jėzaus gyvenimo atminimo šviesa, kuri sušvinta jo absoliučiai patikima meile, gebėjusia įveikti mirtį. Bet kadangi Kristus prisikėlė ir traukia mus būdamas anapus mirties, ši šviesa sykiu sklinda iš ateities, atveria mums didingus horizontus ir mus iš mūsų izoliuotojo „aš“ išveda į bendrystės platybę. Tada suprantame, kad tikėjimas gyvena ne tamsoje, jis yra šviesa mūsų tamsybei. Dantė, „Dieviškojoje komedijoje“ šventajam Petru išpažinęs savo tikėjimą, tą šviesą nusako kaip „kibirkštį, virstančią gyva liepsna, kaip dangaus žvaigždę, blyksinčią manyje“ (4). Kaip tik apie šią tikėjimo šviesą norėčiau kalbėti, kad ji augtų ir apšviestų dabartį galop virsdama žvaigžde, parodančia mūsų kelio horizontus laikais, kai žmogui šviesos ypač reikia.

5. Prieš savo kančią Viešpats patikino Petrą: „Aš meldžiuosi už tave, kad tavasis tikėjimas nesusvyruotų“ (Lk 22, 32). Ir tada paliepė stiprinti savo brolių tikėjimą. Suvokdamas Petro įpėdiniui patikėtą užduotį, Bene-

diktas XVI šiuos metus paskelbė Tikėjimo metais. Šis malonės metas padeda mums pajusti didelį tikėjimo džiaugsmą ir vėl suvokti tikėjimo atveriamą horizonto platybę, kad, likdami ištikimi Viešpaties atminimui ir palaikomi jo artumo bei Šventosios Dvasios veikimo, išpažintume tikėjimą visą ir nepažeistą. Tikėjimas, gyvenimą darantis didį bei pilnatvišką ir kreipiantis į Kristų ir jo malonės galia, įkvėpdavo pirmųjų krikščionių misiją. Kankinių aktuose pateikiamas šis Romos prefekto Rustiko ir krikščionio Hierakso dialogas: „Kas tavo tėvai?“ – paklausė teisėjas kankinio, o šis atsakė: „Mūsų tikrasis tėvas yra Kristus, o mūsų motina – tikėjimas į jį“ (5). Aniems krikščionims tikėjimas kaip susitikimas su Kristuje apreikštu gyvuju Dievu buvo „motina“, nes jis leisdavo jiems išvysti šviesą, pagimdydavo juos dieviškajam gyvenimui, dovanodavo naują patyrimą, šviesų požiūrį į egzistenciją, kurią jie būdavo pasirengę viešai liudyti iki mirties.

6. Tikėjimo metai prasidėjo per penkiasdešimtąsias Vatikano II Susirinkimo pradžios metines. Šis sutapimas padeda mums suvokti, jog Vatikano II Susirinkimas buvo Susirinkimas apie tikėjimą (6) ta prasme, kad paragino mus savo bažnytinio ir asmeninio gyvenimo centru vėl padaryti Dievo Kristuje primatą. Juk Bažnyčia niekada nelaiko tikėjimo savaime suprantamu dalyku, bet žino, jog šią Dievo dovaną, kad ji ir toliau vestų ją keliu, būtina maitinti bei stiprinti. Vatikano II Susirinkimas leido tikėjimui suspindėti žmogaus patirtyje, taip žengdamas šiandienų žmonių keliais. Per tai iškilo aikštėn, jog tikėjimas praturtina žmogaus gyvenimą visais matmenimis.

7. Šios mintys apie tikėjimą – toliau tolygiai pratęsiant visa, ką Bažnyčios Magisteriumas yra pareiškęs apie šią dieviškąją dorybę (7), – tepapildo tai, ką Benediktas XVI yra parašęs enciklikose apie meilę ir viltį. Jis jau beveik turėjo parengęs enciklikos apie tikėjimą pirmąją redakciją. Už tai jam esu labai dėkingas ir brolystės Kristuje dvasia priimu jo vertingą darbą papildydamas tekstą keliomis savo ištaromis. Petro įpėdinis visada – vakar, šiandien ir rytoj – įpareigotas stiprinti brolių tikėjimą – neįkainojamą lobį, kiekvienam žmogui Dievo dovanojamą kaip šviesą keliui apšviesti.

Tikėjimas – Dievo dovana, jo įlietoji antgamtinė dorybė – įgalina suvokti, jog mums pasiūlyta didelė Meilė, gerasis Žodis, kad mes, priėmę tą Žodį, kuris yra Jėzus Kristus, žmogumi tapę Žodis, būtume perkeisti Šventosios Dvasios. Jis apšviečia kelią į ateitį ir suteikia mums vilties sparnus džiugiai tam keliui įveikti. Įstabi tikėjimo, vilties ir meilės sampyna yra krikščioniškosios egzistencijos dinaminė jėga, kreipianti visiškos bendrystės su Dievu link. Koks tas tikėjimo mums at-

veriamas kelias? Iš kur ta jo galinga šviesa, apšviečianti pavykusio ir vaisingo gyvenimo kelią?

PIRMAS SKYRIUS

MES ĮTIKĖJOME MEILĘ

(plg. 1 Jn 4, 16)

Abraomas – mūsų tikėjimo tėvas

8. Tikėjimas atveria kelią ir lydi mūsų žingsnius istorijoje. Todėl, norėdami suvokti, kas yra tikėjimas, turime papasakoti tai, kas iš pradžių paliudyta Senajame Testamente. Ypatinga vieta tenka Abraomui, mūsų tikėjimo tėvui. Jo gyvenime nutinka sukrečiantis dalykas: jam žodį taria Dievas, apsireikšdamas kaip kalbantis ir jį vardu pašaukiantis Dievas. Tikėjimas susijęs su klausymusi. Abraomas neregė Dievo, bet girdi jo balsą. Šitai tikėjimas įgyja asmeninį pobūdį. Dievas pasirodo ne kaip tam tikros vietos ir ne kaip su tam tikru šventuoju laiku susijęs Dievas, bet kaip asmens Dievas, būtent Abraomo, Izaoko ir Jokūbo Dievas, gebantis užmegzti ryšį su žmogumi ir sudaryti su juo sandorą. Tikėjimas yra atsakas į žodį, mus asmeniškai užkalbinantį, atsakas į „Tu“, pašaukiantį mus vardu.

9. Šis Abraomui skirtas žodis yra kvietimas ir pažadas. Pirmiausia tai kvietimas iškelti iš savo žemės, raginimas atsiverti naujam gyvenimui, išėjimo į nelauktą ateitį pradžia. Žvilgsnis, Abraomui suteikiamas tikėjimo, nuo tada visada bus susietas su šiuo pirmyn žengtinu žingsniu: tikėjimas „regi“ tiek, kiek eina pirmyn, kiek įžengia į Dievo žodžio atvertą erdvę. Šis žodis, be to, apima pažadą: gausūs bus tavo palikuonys, tu tapsi didelės tautos tėvu (plg. Pr 13, 16; 15, 5; 22, 17). Tiesa, kad Abraomo tikėjimas kaip atsakas į pirmiau ištartą žodį visada bus atminimo aktas. Tačiau tas atminimas neįkalina praityje, nes sykiu yra pažado atminimas, gebantis atverti ateičiai, apšviesti mūsų gyvenimo žingsnius. Taigi tikėjimas kaip ateities atminimas, *memoria futuri*, artimai susijęs su viltimi.

10. Iš Abraomo reikalaujama šiuo žodžiu patikėti. Tikėjimas suvokia, kad žodis, tariamai netvari, praeinanti tikrovė, ištartas ištikimojo Dievo, yra patikimiausias ir nepajudinamiausias dalykas, tai, kas įgalina mus nenutrūkstamai keliauti laiku. Tikėjimas šį žodį laiko patikima uola, ant kurios galima kloti tvirtus pamatus. Todėl Biblijoje tikėjimas žymimas hebrajišku žodžiu *'emûnah*, kilusiu iš veiksmazodžio *'amàn*, kurio šaknis reiškia „remti, palaikyti“. Sąvoka *'emûnah* gali reikšti ir Dievo ištikimybę, ir žmogaus tikėjimą. Tikintis žmogus jėgos gauna save patikėdamas ištikimojo Dievo rankoms. Žaisdamas šiomis

dviem reikšmėmis – atrandamomis ir atitinkamose graikų (*pistós*) ir lotynų (*fidelis*) sąvokose, – šventasis Kirilas Jeruzalietis aukština krikščionio, gaunančio paties Dievo vardą, kilnumą: abu vadinami „*fidelis*“ (8). Šventasis Augustinas tai aiškina šitaip: „Žmogus yra tikintis (*fidelis*), tikėdamas žadančiu Dievu; Dievas yra ištikimas (*fidelis*), duodantis tai, ką žmogui pažadėjo“ (9).

11. Norint suprasti Abraomo tikėjimą, svarbus paskutinis jo istorijos aspektas. Net jei Dievo žodis žada nauja ir nelaukta, tai nėra svetima protėvio patyrimo sričiai. Bal-se, kuris į jį kreipiasi, Abraomas atpažįsta gilų šauksmą, amžinai įrašytą jo būties šerdyje. Dievas savo pažadą susieja su žmogaus egzistencijos aspektu, kuris visada atrodė labiausiai trokštamas, – su tėvyste, naujos gyvybės gimsmu: „Sara pagimdys tau sūnų, ir tu pavadinsi jį Izaoku“ (*Pr* 17, 19). Dievas, reikalaujantis iš Abraomo visiškai juo pasitikėti, pasirodo kaip versmė, iš kurios išplaukia visa gyvybė. Taip tikėjimas susiejamas su Dievo tėvyste, iš kurios kyla visa kūrinija: Dievas, pašaukiantis Abraomą, yra Dievas Kūrėjas, tas, kuris „iš nebūties pašaukia būti daiktus“ (*Rom* 4, 17), tas, kuris mus išsirinko „prieš pasaulio sukūrimą“ ir „paskyrė“ „tapti jam išūniais“ (*Ef* 1, 4–5). Abraomui tikėjimas į Dievą atidengia giliausias jo būties šaknis, leidžia jam pažinti gėrio versmę, kuri yra visų daiktų ištaka, ir patvirtina, kad jo gyvenimas kyla ne iš nieko ar atsitiktinumų, bet iš asmeninio pašaukimo ir meilės. Jį pašaukęs slėpiningasis Dievas yra ne svetimas Dievas, bet tas, iš kurio visa kyla ir kuris visa palaiko. Didysis Abraomo tikėjimo išbandymas, sūnaus Izaoko aukojimas, vėliau parodo, kokiu mastu ši pirmą kartą meilė geba garantuoti gyvenimą už mirties ribas. Žodis, sužadinęs sūnų „apmirusiam“ kūne ir nevaisingos Saros „apmirusiose“ iščiose (plg. *Rom* 4, 19), gebės laiduoti ir pažadėtą ateitį anapus bet kurių grėsmių ar pavojų (plg. *Žyd* 11, 19; *Rom* 4, 21).

Izraelio tikėjimas

12. Izraelio istorija Išėjimo knygoje teka Abraomo tikėjimo vaga. Tikėjimas vėl gimsta iš pirmesnės dovanos: Izraelis atsiveria Dievo, norinčio išvaduoti jį iš vargo, veikimui. Tikėjimas pašaukia ilgon kelionėn pagarbinti Viešpaties prie Sinajaus kalno ir paveldėti pažadėtą žemės. Dieviškoji meilė įgyja tėvo, rodančio savo sūnui kelią, veidą (plg. *Ist* 1, 31). Izraelio tikėjimo išpažinimas skleidžiasi kaip pasakojimas apie Dievo gerus darbus, jo pastangas išlaisvinti ir vesti tautą (plg. *Ist* 26, 5–11), kaip pasakojimas, tautos perduodamas iš kartos į kartą. Dievo šviesa Izraeliui šviečia per Viešpaties padarytų darbų, primenamų bei išpažįtamų per kultą ir tėvų perduodamų vaikams, atminimą. Tai mums parodo, kad tikėjimo nešama šviesa susieta su konkrečiais gyvenimo pasakojimais, su

dėkingu Dievo gerų darbų atminimu ir laipsnišku pažadų išpildymu. Tai puikiai išreiškė gotikinė architektūra: didžiosiose katedrose šviesa iš dangaus į vidų skverbiasi pro langų stiklus, vaizduojančius šventąją istoriją. Dievo šviesa ateina pas mus per jo Apreiškimo pasakojimą ir mūsų kelią laike gali apšviesti primindama gerus Dievo darbus ir rodydama, kaip išsipildo pažadai.

13. Izraelio istorija, be to, rodo netikėjimo pagundą, kuriai tauta nekart pasiduoda. Tikėjimo priešingybė čia reiškiasi kaip stabmeldystė. Mozei ant Sinajaus kalno kalbantis su Dievu, tauta nepakelia paslėpto dieviškojo veido slėpinio, nepakelia laukimo. Tikėjimas iš prigimties reikalauja atsisakyti to, ką tiesiogiai siūlo regėjimas, kviečia atsiverti šviesos šaltiniui gerbiant slėpinį Veido, norinčio apsireikšti asmeniškai ir tinkamu laiku. Martinas Buberis cituoja žodžius, kuriais Kocko rabinas apibrėžė stabmeldystę: stabmeldystė yra tai, kai „veidas pagarbiam kreipiasi į veidą, kuris nėra veidas“ (10). Užtuot tikėjus į Dievą, garbinamas stabas, kurio veidą galima matyti, o kilmė žinoma, nes jis padarytas mūsų. Stabo akivaizdoje išvengiama rizikos išgirsti pašaukimą atsisakyti susikurto saugumo, nes stabai „burnas turi, bet nekalba“ (*Ps* 115, 5). Tada suvokiame, jog stabas yra dingstis, garbinant savo rankų darbą, pačiam save padaryti tikrovės centru. Žmogus, netekęs pagrindinės krypties, teikiančios jo egzistencijai vienybės, paklysta savo troškimų gaujoje; atsisakydamas laukti pažado meto, subyra į tūkstantį savo istorijos akimirų. Todėl stabmeldystė visada yra politeizmas, betikslis blaškymasis nuo vieno šeiminingo prie kito. Stabmeldystė siūlo ne vieną kelią, bet daug takų, kurie, užtuot vedę į patikimą tikslą, veikiau yra labirintas. Kas nenori patikėti savęs Dievui, tam tenka klausytis daugybės stabų balsų, šaukiančių: „Pasitikėk manimi!“ Tikėjimas, susijęs su atsivertimu, yra stabmeldystės priešingybė ir reiškia stabų atsižadėjimą siekiant per asmeninį susitikimą grįžti pas Dievą. Tikėti reiškia patikėti save gailestingajai meilei, kuri visada prima ir atleidžia, remia egzistenciją ir teikia jai kryptį, kuri galingai pasireiškia gebėjimu pataisyti tai, kas mūsų istorijoje iškreipta. Tikėjimas yra pasirengimas visada vis iš naujo leisti būti perkeičiamam pagal Dievo pašaukimą. Štai paradoksas: vis iš naujo gręždamasis į Viešpatį žmogus atranda tvirtą kelią, išlaisvinantį jį iš padriko judėjimo, kurį jam primeta stabai.

14. Izraelio tikėjime taip pat iškyla Mozės, tarpininko, figūra. Tauta negali regėti Dievo veido; ant kalno kalbėtis su JHVH ir visiems pranešti Viešpaties valią tenka Mozei. Padedamas tokio tarpininko, Izraelis išmoko sutartinai eiti savo keliu. Individo tikėjimo aktas įsiriškioja į bendruomenę, į bendrąją tautos „mes“, kuris tikėjimui yra kaip vienas žmogus, „mano pirmgimis sūnus“, kaip Dievas vadina visą Izraelį (plg. *Iš* 4, 22).

Tarpininkavimas čia tampa ne kliūtimi, bet atvėrimu: susitikdamas su kitais, žvilgsnis atsiveria tiesai, didesnei už mus pačius. Jeanas Jacques'as Rousseau apgalvestavo negalįs asmeniškai regėti Dievo: „Kiek žmonių tarp Dievo ir manęs!“ (11). „Argi atrodo paprasta ir natūralu, jog Dievas susiieškojo Možę, kad pasikalbėtų su Jeanu Jacques'u Rousseau?“ (12). Remiantis individualistine ir ribota pažinimo samprata, tarpininkavimo, gebėjimo žvelgti kito akimis, šio pasidalyto žinojimo, koks ir yra būdingas meilei, prasmės neįmanoma suprasti. Tikėjimas yra neužtarnauta Dievo dovana, reikalaujanti nuolankumo ir drąsos pasitikėti bei save patikėti siekiant regėti šviesų Dievo ir žmogaus susitikimo kelią – išganyimo istoriją.

Krikščioniškojo tikėjimo pilnatvė

15. „Abraomas džiūgavo, kad matysiąs manąją Dieną; jis ją išvydo ir džiaugėsi“ (Jn 8, 56). Anot šių Jėzaus žodžių, Abraomo tikėjimas krypo jo link, tam tikra prasme buvo jo slėpinio numatymas. Taip šitai supranta šventasis Augustinas sakydamas, jog protėviai išgelbėti tikėjimu – tikėjimu ne į jau atėjusį Kristų, bet į ateisiantį Kristų, tikėjimu, besistiebiančiu į būsimą Jėzaus įvykį (13). Krikščionių tikėjimo centras yra Kristus, tai – išpažinimas, kad Jėzus yra Viešpats ir kad Dievas prikėlė jį iš numirusių (plg. Rom 10, 9). Visos Senojo Testamento gijos sueina į Kristų, jis tampa galutinis „taip“ visiems pažadams, mūsų galutinio „Amen“ Dievui pamatas (plg. 2 Kor 1, 20). Jėzaus istorija yra tobula Dievo patikimumo apraiška. Izraelis tik minėdavo didžius Dievo meilės darbus, sudariusius jo išpažinimo šerdį ir atverdavusius jo tikėjimo žvilgsnį, o dabar Jėzaus gyvenimas priešais akis išskyla kaip Dievo galutinio įsikišimo vieta, kaip aukščiausia jo meilės mums apraiška. Tai, ką Dievas mums sako per Jėzų, yra ne dar vienas žodis tarp daugelio kitų, bet jo amžinasis Žodis (plg. Žyd 1, 1–2). Kad mus myli, niekas negali geriau garantuoti už Dievą, kaip primena šventasis Paulius (plg. Rom 8, 31–39). Tad krikščioniškasis tikėjimas yra tikėjimas tobula meile, jos veiksminga galia, jos gebėjimu perkeisti pasaulį ir apšviesti laiką. „Mes pažinome ir įtikėjome meilę, kuria Dievas mus myli“ (1 Jn 4, 16). Tikėjimas suvokia, kad Dievo Jėzuje apreikšta meilė yra pamatas, kuriuo remiasi tikrovė ir jos galutinė paskirtis.

16. Aukščiausias Kristaus meilės patikimumo įrodymas yra jo mirtis dėl žmogaus. Jei didžiausias meilės įrodymas yra atiduoti savo gyvybę už draugus (plg. Jn 15, 13), tai Jėzus savąją paaukojo už visus, taip pat ir už savo priešus, kad taip perkeistų širdis. Štai kodėl evangelistai kryžiaus valandą laikė tikėjimo žvilgsnio viršūne – juk tą valandą suspindi visa Dievo meilės didybė ir platybė. Kartu su Jėzaus Motina žvelgdamas į tą, kurį jie perdūrė (plg. Jn 19, 37), šventasis Jonas šioje

vietoje pateikia savo iškilmingą liudijimą: „Regėjusis tai paliudijo, ir jo liudijimas teisingas; jis žino sakąs tiesą, kad ir jūs tikėtumėte“ (Jn 19, 35). F. M. Dostojevskis savo kūrinyje „Idiotas“ leidžia pagrindiniam veikėjui kunigaikščiui Myškinui, išvydusiam Hanso Holbeino Jaunesniojo paveikslą, kuriame vaizduojamas negyvas Kristus kape, ištarti: „Tačiau pamatęs tokį paveikslą, kai kas gali prarasti savo tikėjimą“ (14). Paveiksle labai šiurkščiai perteiktas griaunamasis mirties poveikis Kristaus negyvam kūnui. Ir sykiu kaip tik kontempliuojant Jėzaus mirtį tikėjimas stiprėja ir suspindi akinama šviesa, atsiskleisdamas kaip tikėjimas jo nepajudinama meile mums, gebančia žengti į mirtį, kad išgelbėtų mus. Šia meile, nevengusia mirties, kad man parodytų, kaip mane myli, galiu pasitikėti; jos totalumas nugali bet kokį įtarimą ir leidžia man visiškai patikėti save Kristui.

17. Tačiau visišką Dievo meilės patikimumą Kristaus mirtis atveria jo prisikėlimo šviesoje. Kaip Prisikėlusysis, Kristus yra patikimas, įtikimas liudytojas (plg. Apr 1, 5; Žyd 2, 17), tvirtas mūsų tikėjimo ramstis. „O jei Kristus nebuvo prikeltas, tai jūsų tikėjimas tuščias“, – teigia šventasis Paulius (1 Kor 15, 17). Jei Tėvo meilė nebūtų prikėlusį Jėzaus iš numirusių, jei nebūtų įstengusi jo kūnui gražinti gyvybės, tai tada ji nebūtų visiškai patikima meilė, gebanti apšviesti mirties tamsą. Kalbėdamas apie savo naują gyvenimą Kristuje, šventasis Paulius galvoje turi tikėjimą „į Dievo Sūnų, kuris pamilo mane ir paaukojo save už mane“ (Gal 2, 20). Tas „tikėjimas į Dievo Sūnų“ neabejotinai yra tautų apaštalo tikėjimas į Jėzų, tačiau taip pat suponuoja Jėzaus patikimumą, besiremiantį ne tik jo meile ligi mirties, bet ir tuo, kad jis yra Dievo Sūnus. Kaip tik todėl, kad yra Sūnus, kad visas šaknijasi Tėve, Jėzus galėjo įveikti mirtį ir leisti gyvybei pilnatviškai suspindėti. Mūsų kultūra prarado šį Dievo konkretaus artumo, jo veikimo pasaulyje suvokimą. Manome, kad Dievas yra tik anapus, kitoje tikrovės plotmėje, atskirtoje nuo mūsų konkrečių santykių. Jeigu taip būtų, Dievas negebėtų veikti pasaulyje, jo meilė nebūtų tikrai galinga, tikrai reali ir, vadinasi, nebūtų tikra meilė, įstengianti suteikti žadamą laimę. Tada nebūtų visiškai jokio skirtumo – tikime ja ar ne. Bet krikščionys išpažįsta konkrečią ir galingą tikrai istorijoje veikiančią, jos galutinę baigtį lemiančią Dievo meilę, kurią galima sutikti ir kuri pilnatviškai apreikšta Kristaus kančia, mirtimi ir prisikėlimu.

18. Pilnatvei, kurią tikėjimui teikia Jėzus, būdingas dar vienas esmingai svarbus aspektas. Tikint Kristus yra ne tik tas, į kurį tikime, didysis Dievo meilės apreikšimas, bet ir tas, su kuriuo vienijamės, kad galėtume tikėti. Tikėjimas ne vien žvelgia į Jėzų, bet ir žvelgia iš Jėzaus perspektyvos, regi jo akimis: tikėjimas yra buvimas jo regėsenos dalininku. Daugelyje gyvenimo sričių pasitikime kitais žmonėmis, geriau išmanančiais kokį nors

dalyką už mus. Pasitikime mūsų namą projektuojančiu architektu, vaistus nuo ligos siūlančiu vaistininku, mus teisme ginančiu advokatu. Drauge mums reikia ir patikimo Dievo dalykų žinovo. Jėzus, Dievo Sūnus, siūlosi kaip tas, kuris mums „aiškina“ Dievą (plg. *Jn* 1, 18). Kristaus gyvenimas – jo būdas pažinti Tėvą ir jo visa apimantis gyvenimo santykis su juo – atveria žmogaus patyrimui naują erdvę, ir mes galime į ją įžengti. Šventasis Jonas asmeninio ryšio su Jėzumi svarbą mūsų tikėjimui išreiškė skirtinga veiksmazodžio „tikėti“ vartosena. Be to, jog „tikėti, kad“ tai, ką mums sako Jėzus, yra tiesa (plg. *Jn* 14, 10; 20, 31), Jonas kalba ir apie būtinybę „tikėti jį [Jėzų]“ ir „tikėti į jį“: „Tikime Jėzų“, kai priimame jo žodį ir liudijimą, nes tai tiesa (plg. *Jn* 6, 30). „Tikime į Jėzų“, kai asmeniškai įsileidžiame jį į savo gyvenimą ir save jam patikime pritardami meile ir sekdami jo pėdomis (plg. *Jn* 2, 11; 6, 47; 12, 44).

Kad galėtume jį pažinti, priimti ir juo sekti, Dievo Sūnus prisiėmė mūsų kūną bei regėjo Tėvą ir kaip žmogus keliaudamas laiku. Krikščioniškasis tikėjimas yra tikėjimas Žodžio įsikūnijimą ir jo prisikėlimą kūnu, tikėjimas į vieną Dievą, kuris taip prisiartinio prie mūsų, kad net įžengė į mūsų istoriją. Tikėjimas į Jėzų žmogumi tapusį Dievo Sūnų neatskiria mūsų nuo tikrovės, bet leidžia mums suvokti jos gilesnę reikšmę ir atrasti, kad Dievas šį pasaulį labai myli ir nepaliaujamai kreipia į save, o tai skatina krikščionis įsipareigoti dar intensyvesnei žemiškajai kelionei.

Išganymas tikėjimu

19. Būdamas Jėzaus regėsenos dalininkas, apaštalas Paulius savo raštuose mums paliko tikinčiojo egzistencijos aprašymą. Tikintysis, gaudamas tikėjimo dovaną, tampa nauju kūrinium, gauna naują, sūniškąją prigimtį, Sūnuje tampa sūnumi. Sūksnis: „Abba, Tėve!“ geriausiai išreiškia Jėzaus patirtį, tampančią krikščioniškosios patirties šerdimi (plg. *Rom* 8, 15). Gyventi tikėjimu, jei ta egzistencija sūniška, reiškia pripažinti pirmąją ir radikalią dovaną, kuria remiasi žmogaus gyvenimas ir kurią galima glaustai išreikšti šventojo Pauliaus ištara: „Ir ką gi turi, ko nebūtum gavęs?“ (*1 Kor* 4, 7). Būtent tai yra šventojo Pauliaus polemikos su fariziejais ašis – diskusija dėl išganyimo tikėjimu ar įstatymo darbais. Šventasis Paulius atmeta nuostatą to, kuris Dievo akivaizdoje nori pasiteisinti savo darbais. Net vykdydamas įstatymus, net darydamas gerus darbus, jis pats save laiko centru ir nepripažįsta, kad gėrio ištaka yra Dievas. Kas taip elgiasi, kas trokšta pats būti savo teisumo šaltiniu, patiria, jog tas šaltinis greitai išsenka, ir atranda, kad jis net nepajėgia ištikimai laikytis įstatymo. Toks žmogus užsisklendžia savyje, izoliuodamasis nuo Dievo ir kitų, todėl jo gyvenimas tampa tuščias, o jo darbai – bevaisiai, kaip medis toli nuo van-

dens. Šventasis Augustinas glaustai ir įtaigiai tai išreiškia šitaip: „*Ab eo qui fecit te, noli deficere nec ad te* – nuo to, kuris tave sukūrė, neatitolk net gręždamasis į save“ (15). Žmogaus, manančio atrasti save atitolstant nuo Dievo, egzistencija žlunga (plg. *Lk* 15, 11–24). Išganyimo pradžia yra atsivėrimas pirmesnei už mus, pirmąją dovana, sutvirtinančiai ir būtyje išlaikančiai gyvenimą. Tik atsiveriant šiai pradžia ir ją pripažįstant, įmanoma būti perkeistam – leidžiant, kad išganymas mumyse veiktų ir per tai padarytų mūsų gyvenimą vaisingą, gausų gerų vaisių. Išganyimo per tikėjimą esmė yra pripažinti Dievo dovanos pirmenybę. Šventasis Paulius šitai apibendrina taip: „Jūs gi esate išgelbėti malone per tikėjimą, ir ne iš savęs, bet tai yra Dievo dovana“ (*Ef* 2, 8).

20. Naujoji tikėjimo logika remiasi Kristumi. Tikėjimas į Kristų mus išgelbėja, nes Jame gyvenimas visiškai atsiveria Meilei, kuri pirma mūsų ir mus perkeičia iš vidaus, veikia mumyse ir su mumis. Tai ypač aiškiai išskyla tautų apaštalui aiškinant vieną Pakartoto Įstatymo knygos tekstą; jo aiškinimas atitinka giliausią Senojo Testamento dinamiką. Mozė sako tautai, kad Dievo įsakymas yra nei per aukštai, nei per toli nuo žmogaus. Negalima sakyti: „Kas užkops į kalną ir mums jį atneš?“ arba: „Kas nuplauks už jūrų ir mums jį pargabens?“ (plg. *Ist* 30, 11–14). Tą Dievo žodžio artumą šventasis Paulius susieja su Kristaus artumu krikščionijai: „Nesakyk savo širdyje: *Kas ižengs į dangų?* – tai yra Kristaus atsivesti; arba: *Kas nusileis į bedugnę* – būtent Kristaus iš numirusių atsiimti“ (*Rom* 10, 6–7). Kristus nužengė į žemę ir prisikėlė iš numirusių. Tapdamas žmogumi ir prisikeldamas Dievo Sūnus aprėpė visą žmogaus kelią ir per Šventąją Dvasią gyvena mūsų širdyse. Tikėjimas žino, kad Dievas prie mūsų visiškai priartėjo, kad Kristus mums duotas kaip didžiulė dovana, keičianti mus iš vidaus, gyvenanti mumyse ir taip dovanojanti mums šviesą, kuri apšviečia gyvenimo pradžią ir pabaigą, visą žmogaus kelią.

21. Taip galime suvokti tikėjimo atnešamą naujųybę. Tikintysis perkeičiamas Meilės, kuriai atsiveria tikėjimu, o atsiveriant siūlomai Meilei, jo egzistencija išsiplečia pranokdama savo ribas. Šventasis Paulius sako: „Aš gyvenu, tačiau nebe aš, o gyvena manyje Kristus“ (*Gal* 2, 20) ir ragina: „Kad Kristus per tikėjimą gyventų jūsų širdyse“ (*Ef* 3, 17). Per tikėjimą tikinčiojo „aš“ išsiplečia, kad jame apsigyventų Kitas, kad jis gyventų Kitame, ir taip jo gyvenimas Meilėje pasidaro erdvesnis. Čia ypatingas vaidmuo tenka Šventosios Dvasios veikimui. Krikščionis gali regėti Jėzaus akimis, jausti kaip jis, turėti jo sūnišką nuostatą todėl, kad yra jo Meilės, kuri yra Šventoji Dvasia, dalininkas. Šioje Meilėje tam tikru būdu įgyja Jėzaus regėseną. Be tokio supanašėjimo Meilėje, be mūsų širdyse jo išliejamos Dvasios (plg. *Rom* 5, 5) Jėzaus neįmanoma išpažinti kaip Viešpaties (plg. *1 Kor* 12, 3).

Bažnytinis tikėjimo pavidalas

22. Šitaip tikėjimo kupinas gyvenimas virsta bažnytiniu gyvenimu. Šventasis Paulius, Romos krikščionims kalbėdamas apie vieną Kūną ir sakydamas, kad visi tikintieji yra Kristuje, ragina nesigirti, bet vertinti save „pagal Dievo duotąjį tikėjimo laipsnį“ (*Rom 12, 3*). Tikintysis moka pažvelgti į save remdamasis tikėjimu, kurį išpažįsta: Kristaus pavidalas yra veidrodis, kuriame jis regi visiškai tobulą savo paties atvaizdą. Ir kaip Kristus aprėpia visus tikinčiuosius, sudarančius jo Kūną, lygiai taip krikščionis suvokia save kaip to Kūno narį, pirmąpradžiu ryšiu susaistytą su Kristumi ir kitais tikėjimo broliais. Kūno įvaizdžiu nenorima tikinčiųjų susiaurinti iki anoniminės visumos dalies, paprasto didelio mechanizmo sraigtelio, bet, priešingai, trokštama pabrėžti gyvą Kristaus vienybę su tikinčiais ir visų tikinčiųjų tarpusavio vienybę (plg. *Rom 12, 4–5*). Krikščionys yra „viena“ (plg. *Gal 3, 28*) neprarasdami savo individualybės ir, tarnaudami kitiems, kiekvienas įgyja savo būtį ligi galo. Tada taip pat tampa suprantama, kodėl už šio Kūno, šios Bažnyčios vienybės Kristuje – Bažnyčios, kuri, pasak Romano Guardini, yra „istorinė pilnatviško Kristaus žvilgsnio į pasaulį nešėja“ (16), – ribų tikėjimas praranda savo „matą“, nebesuranda pusiausvyros, reikiamos erdvės išsilaikyti. Tikėjimas neišvengiamai turi bažnytinį pavidalą, išpažįstamas Kristaus Kūne kaip konkrečioje tikinčiųjų bendrystėje. Šioje bažnytinėje vietoje jis pavienį krikščionį atveria visiems žmonėms. Kartą išgirstas Dievo žodis, veikiamas savaiminės dinamikos, krikščionio širdyje virsta atsaku, skelbiamu žodžiu, tikėjimo išpažinimu. Pasak šventojo Pauliaus, tikima širdimi ir išpažįstama lūpomis (plg. *Rom 10, 10*). Tikėjimas nėra privatus reikalas, individualistinė samprata, subjektyvi nuomonė, bet gimsta iš klausymosi, kad reikštųsi žodžiais ir taptų skelbimu. Juk „kaipgi žmonės įtikės tą, apie kurį negirdėjo?! Kaipgi išgirs be skelbėjo?!“ (*Rom 10, 14*). Tad tikėjimas krikščionyje ims veikti dėl gautosios dovanos, dėl Meilės, traukiančios prie Kristaus (plg. *Gal 5, 6*) ir leidžiančios jam dalyvauti Bažnyčios, per istoriją keliaujančios atbaigimo link, kelionėje. Tam, kas šitaip perkeistas, atsiveria nauja regėseną, tikėjimas tampa šviesa jo akims.

ANTRAS SKYRIUS**JEI NETIKĖSITE, NESUPRASITE**
(plg. *Iz 7, 9*)**Tikėjimas ir tiesa**

23. Jei netikėsite, nesuprasite (plg. *Iz 7, 9*). Taip hebrajų Biblijos graikiškojoje versijoje, Egipto Aleksandrijoje atsiradusioje Septuagintoje, išversti pranašo Izaijo žodžiai karaliui Ahazui. Šitaip tikėjimo centre atsidū-

rė tiesos pažinimo klausimas. Tačiau hebrajiškajame tekste parašyta kitaip. Ten pranašas sako karaliui: „Jei netikėsite, nebūssite tvirti.“ Čia žaidžiama dviem veiksmažodžio *'amàn* formomis: „tikėsite“ (*ta'aminu*) ir „būssite tvirti“ (*te'amenu*). Išsigandęs savo priešų galios, karalius ieško saugumo, kurį gali suteikti sutartis su didžiąja asirų imperija. Tada pranašas paragina jį patikėti save tikrajai uolai, kuri nesvyruoja, Izraelio Dievui. Kadangi Dievas patikimas, protinga į jį tikėti, savo saugumą statydinti ant jo žodžio. Tai – Dievas, kurį Izaijas vėliau dukart pavadins „Dievu, kurio vardas Amen“ (plg. *Iz 65, 16*), nepajudinamas ištikimybės sandorai pamatas. Gali atrodyti, kad graikiškojoje Biblijos versijoje frazė „būti tvirtam“ išvertus veiksmažodžiu „suprasti“ tekstas visiškai pakeistas, nes biblinė pasitikėjimo Dievu sąvoka pakeista graikiškąja supratimo sąvoka. Tačiau toks vertimas, neabejotinai atspindėjęs dialogą su helenistine kultūra, nėra svetimas giliajai hebrajiškojo teksto dinamikai. Mat tvirtumas, Izaijo žadamas karaliui, ateina per Dievo veikimo ir vienybės, jo dovanojamos žmogaus gyvenimui ir tautos istorijai, supratimą. Pranašas ragina suprasti Viešpaties kelius Dievo ištikimybėje atrandant amžius vairuojantį išmintingą planą. Šventasis Augustinas „suprasti“ ir „būti tvirtam, stovėti“ sintezę savo „Išpažinimuose“ išreiškė kalbėdamas apie tiesą, kuriai galima save patikėti, kad galėtum stovėti: „Tada stovėsiu tvirtai remdamasis tavimi, <...> tiesa, kuri tu esi“ (17). Iš konteksto paaiškėja, kad šventasis Augustinas nori parodyti, koku būdu ši patikima Dievo tiesa, išplaukianti iš Biblijos, reiškia jo ištikimą buvimą amžių tėkmėje, jo gebą vienu metu aprėpti laikus, surinkti išsibarsčiusias žmogaus dienas (18).

24. Šioje šviesoje skaitomas Izaijo tekstas atveda prie išvados: žmogui reikia pažinimo, reikia tiesos, nes be jos jis neturi atramos, nežengia pirmyn. Tikėjimas be tiesos negelbėja, nesuteikia mūsų žingsniams saugumo. Jis lieka gražia pasaka, mūsų laimės troškimo projekcija, kažkas, kas mus patenkina tik tiek, kiek norime pasiduoti iliuzijai. Arba susiaurėja iki gražaus jausmo, paguodžiančio ir sušildančio, bet pavaldaus mūsų nuotikos kaitai bei laikų permainingumui ir nepajėgiančio palaikyti mūsų nuolatiniam gyvenimo kelyje. Jei tikėjimas toks būtų, karalius Ahazas būtų buvęs teisingas, jog nerizikavo savo karalystės saugumo ir savo gyvenimo grįsti jausmingumu. Bet kaip tik dėl savo sąsajos su tiesa tikėjimas geba pasiūlyti naują šviesą, pranokstančią karaliaus apskaičiavimus, nes regi toliau, supranta Dievo, ištikimo savo sandorai ir pažadams, veikimą.

25. Priminti tikėjimo sąsają su tiesa šiandien svarbiau nei kada nors anksčiau kaip tik dėl tiesos krizės, kurią išgyvename. Šiuolaikinėje kultūroje dažnai linkstama tiesa pripažinti tik technologijos tiesa: tiesa tai, ką žmogus

įstengia sukonstruoti ir išmatuoti savo mokslu, tiesa, nes tai veikia ir daro gyvenimą patogesnę bei lengvesnę. Šiandien tai atrodo vienintelė patikima tiesa, vienintelė, kuria galima pasidalyti su kitais, vienintelė, kurią galima aptarti ir bendrai priimti. Kita vertus, yra individo tiesų, kurios autentiškos atžvilgiu to, ką kiekvienas jaučia viduje; jos galioja tik individui ir negali būti perteikiamos kitiems tikinant, jog tarnauja bendrajam gėriui. Į didžiąją tiesą, tiesą, paaiškinančią asmeninio ir visuomeninio gyvenimo visumą, žvelgiama įtariai. Argi ne tokios tiesos, – klausiamo, – siekė didžiosios totalitarinės praėjusio amžiaus sistemos, tiesos, primetančios savo pasaulėžiūrą, kad sugniuždytų konkrečią individo istoriją? Tad belieka reliatyvizmas, kuriam visuotinės tiesos klausimas, kuris iš esmės yra ir klausimas dėl Dievo, nebeįdomus. Laikantis šio požiūrio, atrodo logiška stengtis pertraukti religijos sąsają su tiesa, nes ta sąsaja yra fanatizmo, trokštančio engti visus, nepriitariančius jo įsitikinimams, šaknis. Šiuo atžvilgiu galima kalbėti apie didžiulę užmarščių mūsų šiandieniam pasauliui. Juk klausimas dėl tiesos yra klausimas dėl atminimo, gilaus atminimo, nes krypsta į tai, kas pirma mūsų, ir todėl gali vienyti anapus mūsų mažo bei siauro „aš“ ribų. Tai – klausimas dėl visa ko kilmės, jo šviesoje galima išvysti tikslą ir per tai bendrojo kelio prasmę.

Tiesos pažinimas ir meilė

26. Ar tokioje situacijoje krikščioniškasis tikėjimas gali prisidėti prie bendrojo gėrio padėdamas teisingai suprasti tiesą? Norint į tai atsakyti, būtina apmąstyti tikėjimui būdingą pažinimą. Tam gali padėti šventojo Pauliaus ištara, kad tikima širdimi (plg. *Rom 10, 10*). Širdis Biblijoje yra žmogaus centras, kur vienas su kitu susipina visi jo matmenys – kūnas ir dvasia, asmens vidujiskumas ir atvirumas pasauliui bei kitiems, intelektas, valia, jausmingumas. Širdis šiuos matmenis išlaikyti drauge įstengia tik todėl, kad yra vieta, kur mes atsiveriame tiesai ir meilei ir leidžiame joms mus palytėti ir gilumoje perkeisti. Tikėjimas perkeičia visą žmogų, bet tik tada, kai jis atsiveria meilei. Turint priešais akis šią tikėjimo ir meilės sampyną, tampa aišku, kad tikėjimas yra savita pažinimo forma, jis įtikina ir geba apšviesti mūsų žingsnius. Tikėjimas pažįsta, nes susijęs su meile, kuri pati neša šviesą. Tikėjimo supratimas gimsta tada, kai priimame didžiąją Dievo meilę, mus viduje perkeičiančią ir dovanojančią mums naujas akis tikrovei regėti.

27. Žinome, kaip filosofas Ludwigas Wittgensteinas aiškino sąsają tarp tikėjimo ir tikrumo. Tikėjimas, jo nuomone, panašus į buvimo įsimylėjusiam patirtį, kuri suvokiama kaip kažkas subjektyvu, ko negalima laikyti visiems galiojančia tiesa (19). Šiuolaikiniam žmogui juk ir atrodo, kad meilės klausimas neturi nieko bendra

su tiesa. Meilė šiandien laikoma patirtimi, susijusia su nepastoviais jausmais, o ne su tiesa.

Tačiau ar tai teisingas meilės apibūdinimas? Iš tikrųjų meilės negalima susiaurinti iki ateinančio ir praeinančio jausmo. Ji, tiesa, palyti mūsų jausmingumą, bet tik tam, kad atvertų mylimam žmogui ir per tai keliautų jo link, t. y. išeitų iš savo užsisklendusio „aš“ ir artintųsi prie kito siekdama megzti tvarų santykį. Meilė trokšta vienybės su mylimu žmogumi. Per tai paaiškėja, kokia prasme meilei reikia tiesos. Tik remdamasi tiesa, meilė gali gyvuoti laiko tėkmėje, įveikti bėglią akimirką ir likti nepajudinama, kad palaikytų bendrą kelyje. Neturėdama sąsajos su tiesa, meilė pavaldi jausmams ir neatlaiko laiko išbandymo. O tikroji meilė, priešingai, suvienija visus mūsų asmens elementus ir tampa nauja šviesa pakeliui į didų ir pilnatvišką gyvenimą. Be tiesos meilė negali suteikti tvirto ryšio, neįstengia „aš“ išvesti iš jo atskirties bei išlaisvinti iš trumpos akimirkos ir todėl negali statydinti gyvenimo bei būti vaisinga.

Meilei reikia tiesos, o tiesai – meilės. Meilės ir tiesos negalima vienos nuo kitos atsieti. Be meilės tiesa tampa šalta, beasmenė ir slegianti konkretų žmogaus gyvenimą. Tiesa, kurios ieškome ir kuri mūsų žingsniams suteikia prasmę, mus apšviečia tada, kai esame palytinti meilės. Kas myli, tas suvokia, kad meilė yra tiesos patyrimas, ji pati atveria mūsų akis, jog vienybėje su mylimu žmogumi naujaip regėtume visą tikrovę. Šia prasme Grigalius Didysis rašė, kad „*amor ipse notitia est* – pati meilė yra pažinimas“, atneša su savimi naują logiką (20). Galvoje turimas su santykiu susijęs žvelgimo į pasaulį būdas, tampantis bendru pažinimu, žvilgsniu kito akimis ir bendru žvilgsniu į visus dalykus. Šios tradicijos viduramžiais laikėsi Vilhelmas iš Sen Tjero komentuodamas vieną Giesmių giesmės eilutę, kurioje mylimasis mylimajai sako: „tavo akys kaip balandžių!“ (*Gg 1, 15*) (21). Šios abi akys, – aiškina Vilhelmas, – tai tikintis protas ir meilė, tampantys viena akimi, kad galėtų kontemplanuoti Dievą, intelektui virstant „meilės apšviestu intelektu“ (22).

28. Šis meilės kaip pažinimo šaltinio, priklausančio kiekvieno žmogaus pirmapradei patirtčiai, atradimas autoritetingai išreikštas bibrline tikėjimo samprata. Džiaugdamasis meile, kurios kupinas Dievas jį išsirinko ir pagimdė kaip tautą, Izraelis galop suvokia dieviškojo plano nuo pradžių iki atbaigos vienybę. Per tai, kad kyla iš Dievo, sudarančio sandorą, meilės, tikėjimo pažinimas yra kelių istorijoje apšviečiantis pažinimas. Dėl šios priežasties Biblijoje tiesa ir ištikimybė neperskiriamos: tikrasis Dievas yra ištikimas Dievas, toks, kuris laikosi pažadų ir leidžia laike suprasti savo planą. Per pranašų patirtį, tremties skausmą ir galutinio sugrįžimo į Šventąjį miestą viltį Izraelis nuvokė, kad ši Dievo

tiesa pranoksta jo paties istoriją ir aprėpia visą pasaulio istoriją nuo sukūrimo. Tikėjimo pažinimas apšviečia ne tik ypatingą vienos tautos kelią, bet ir visą sukurto pasaulio raidą nuo jo pradžios iki pabaigos.

Tikėjimas kaip klausymasis ir regėjimas

29. Kaip tik todėl, kad susijęs su sandora ištikimo Dievo, užmezgančio su žmogumi meilės santykį ir jam skiriančio savo žodį, tikėjimo pažinimas Biblijoje pateikiamas kaip klausymasis ir susiejamas su klausos jusle. Šventasis Paulius vartoja klasikine tapusią formuluotę: *fides ex auditu* – tikėjimas iš klausymosi (plg. *Rom* 10, 17). Su žodžiu susijęs pažinimas visada yra asmeninis pažinimas, kai išgirstamas balsas, jam laisvai atsiveriama ir juo klusniai sekama. Todėl šventasis Paulius kalbėjo apie „tikėjimo klusnumą“ (plg. *Rom* 1, 5; 16, 26) (23). Tikėjimas, be to, yra pažinimas, susijęs su laiko tėkme, reikalinga žodžiui ištarti: tai – pažinimas, pasiekiamas tik sekant iš paskos. Klausymasis padeda gerai perteikti pažinimo ir meilės ryšį.

Kai kalbama apie tiesos pažinimą, klausymasis kartais priešpriešinamas regėjimui, būdingam graikų kultūrai. Šviesa, viena vertus, leidžia kontemplanuoti visumą, o to žmogus visada ir siekė, tačiau, kita vertus, regis, nepalieka erdvės laisvei, nes nusileidžia iš dangaus tiesiai į akį nereikalaudama akies atsako. Be to, atrodo, jog ji kviečia statiškai kontempliacijai, atsietai nuo konkretaus laiko, kuriame žmogus išgyvena džiaugsmą ir kančią. Vadovaujantis tokiu supratimu, biblinis požiūris į pažinimą priešingas graikiškajam, kuris, trokšdamas suprasti tikrovės visumą, pažinimą susiejo su regėjimu.

Tačiau akivaizdu, kad ši tariama priešprieša neatitinka bibliinių duomenų. Senajame Testamente sujungti abu pažinimo būdai, nes su Dievo žodžio klausymusi susijęs troškimas regėti jo veidą. Šitaip galėjo išsirutulioti dialogas su helenistine kultūra, dialogas, priklausantis pačiai Rašto šerdžiai. Klausymasis patvirtina asmeninį pašaukimą ir klusnumą, taip pat tai, kad tiesa apsireiškia laike; regėjimas leidžia išvysti visą kelią ir įsitraukti į didįjį Dievo planą; to nematydami disponuotume tik atskirais nesuprantamos visumos fragmentais.

30. Sąsaja tarp regėjimo ir klausymosi kaip tikėjimo pažinimo būdų labiausiai išryškėja Jono evangelijoje. Tikėti ketvirtojoje evangelijoje reiškia klausytis ir sykiu regėti. Tikėjimo klausymasis iškyla kaip meilei būdinga pažinimo forma: tai asmeninis klausymasis, skiriantis balsą ir atpažįstantis Gerojo Ganytojo balsą (plg. *Jn* 10, 3–5); klausymasis, reikalaujantis sekti taip, kaip sekė pirmieji mokiniai: „Išgirde tuos žodžius, abu mokiniai nuėjo paskui Jėzų“ (*Jn* 1, 37). Kita vertus, tikėjimas susijęs ir

su regėjimu. Kartais pirma tikėjimo eina regimas Jėzaus ženklas – štai žydai, išvydę prikeltą Lozorių, pamatę, „ką Jėzus padarė, įtikėjo jį“ (*Jn* 11, 45). Kitais atvejais giliau matyti padeda tikėjimas: „Jei tikėsi, pamatysi Dievo šlovę“ (*Jn* 11, 40). Galop tikėjimas ir regėjimas susipina: „Kas mane tiki, tiki <...> tą, kuris mane siuntė. Ir kas mane mato, mato tą, kuris mane siuntė“ (*Jn* 12, 44–45). Vienydamasis su klausymusi, regėjimas virsta Kristaus sekimu, o tikėjimas priešais akis iškyla kaip žvelgimas, kurio metu akys įpranta regėti gelmę. Tai Velykų rytą ir vyksta: iš pradžių Jonas dar tamsoje išvydęs tuščią kapą „pamatė ir įtikėjo“ (*Jn* 20, 8), paskui Marija Magdaliatė, jau matanti Jėzų (plg. *Jn* 20, 14) ir norinti jį sulaikyti, paraginama kontemplanuoti jo žengimą pas Tėvą, pagaliau ta pati Magdaliatė mokiniams tvirtai išpažįsta, kad matė Viešpatį (plg. *Jn* 20, 18).

Kaip atsiranda ši klausymosi ir regėjimo sintezė? Ją įgalina konkretus Jėzaus asmuo, kuris matomas ir girdimas. Jis kūnu tapęs Žodis, kurio šlovę regėjome (plg. *Jn* 1, 14). Tikėjimo šviesa yra Veido šviesa, kurioje išvystamas Tėvas. Tiesa, suvokiama tikėjimo, ketvirtojoje evangelijoje yra Tėvo apreiškimas Sūnuje, jo kūne ir jo žemiškais darbais, – tiesa, kurią galima apibrėžti kaip Jėzaus „švytintį gyvenimą“ (24). Tai reiškia, kad tikėjimo pažinimas nekviečia mūsų žvelgti į grynai vidinę tiesą. Tikėjimo mums atveriamą tiesą kreipia į susitikimą su Kristumi, į jo gyvenimo kontempliavimą, jo artumo suvokimą. Šia prasme šventasis Tomas Akvinietis kalba apie apaštalu, fiziškai regėjusių Prisikėlusįjį, *oculata fides* – regintį tikėjimą (25)! Jie išvydo prisikėlusį Jėzų savo akimis ir įtikėjo, t. y. galėjo prasiskverbti į gilumą to, ką regi, kad išpažintų Tėvo dešinėje sėdintį Dievo Sūnų.

31. Tik taip, per įsikūnijimą, per dalijimąsi mūsų žmogyste meilei būdingas pažinimas galėjo pasiekti pilnatvę. Juk meilės šviesa gimsta tada, kai palytima mūsų širdis ir mes per tai įsileidžiame vidun mylimąjį, kuris atveria mums savo slėpinį. Tada taip pat suprantame, kodėl šventasis Jonas tikėjimu, greta klausymosi ir regėjimo, laiko ir palytėjimą; savo pirmajame laiške jis tvirtina: „Ką girdėjome ir savo akimis regėjome, ką patyrėme ir mūsų rankos lietė, – tai skelbiame apie gyvenimo Žodį“ (*1 Jn* 1, 1). Įsikūnydamas, ateidamas pas mus Jėzus mus palytėjo, o per sakramentus palyti ir šiandien. Perkeisdamas mūsų širdį, jis šitaip mus įgalino ir toliau įgalina pažinti bei išpažinti jį kaip Dievo Sūnų. Per tikėjimą galime jį palytėti ir gauti jo malonės galios. Aiškindamas pasakojimą apie kraujoplūdžiu sergančią moterį, kuri palytėjo Jėzų, kad pasveiktų (plg. *Lk* 8, 45–46), šventasis Augustinas sako: „Palytėti širdimi yra tikėti“ (26). Aplink Jėzų grumdosi žmonių minia, tačiau jie jo nepasiekia, nes asmeniškai nepalyti tikėjimu, pažįstančiu jo slėpinį, – tai, kad jis yra Tėvą apreiškiantis Sūnus. Tik tapę panašūs į Jėzų, gauname akis, reikalingas jam regėti.

Tikėjimo ir proto dialogas

32. Skelbdamas Dievo tobulos meilės tiesą ir atverdamas šios meilės galiai, krikščioniškasis tikėjimas pasiekia žmogaus patyrimo giliausią šerdį – žmogaus, meilės dėka išvystančio šviesą ir pašaukto mylėti, kad liktų šviesoje. Genamiems troškimo visą tikrovę apšviesti Jėzuse apreikšta Dievo meile ir patiems besistengiant mylėti ta pačia meile pirmiesiems krikščionims graikų pasaulis, kamuojamas tiesos alkio, buvo idealus dialogo partneris. Evangelijos žinios susitikimas su antikos filosofiniu mąstymu buvo lemiamas žingsnis, kad Evangelija pasiektų visas tautas. Tas susitikimas įgalina vaisingą tikėjimo ir proto sąveiką, mainantis amžiams besiplėtojusią iki mūsų dienų. Palaimintasis Jonas Paulius II savo enciklikoje *Fides et ratio* parodė, kaip tikėjimas ir protas vienas kitą sustiprina (27). Suradę pilnatvišką Jėzaus meilės šviesą, aptinkame, kad kiek kiek tos šviesos būta visoje mūsų meilėje, ir suvokiame jos galutinį tikslą. Tai, kad mūsų meilę lydi šviesa, sykiu padeda mums išvysti meilės kelią, vedantį į Dievo Sūnaus visiško savęs atidavimo dėl mūsų pilnatvę. Tokie cirkuliacijoje tikėjimo šviesa apšviečia visus mūsų žmogiškus santykius, kuriuos galima įgyvendinti vienybėje su švelnia Kristaus meile.

33. Šventojo Augustino gyvenime atrandame reikšmingą šio kelio pavyzdį, kai tiesos ir aiškumo besiilginčio proto ieškojimai buvo įterpti į tikėjimo horizontą, iš kurio gauta naujo supratimo. Viena vertus, Augustinas persiima graikiškąją šviesos filosofiją, primygtinai pabrėžiančia vizualumą. Susitikęs su neoplatonizmu, jis susipažino su šviesos, ateinančios iš viršaus, kad apšviestų daiktus, ir todėl simbolizuojančios Dievą, paradigma. Per tai šventasis Augustinas suvokė dieviškąją transcendenciją ir atrado, kad visi daiktai yra savaimė skaidrūs, t. y. gali atspindėti Dievo gerumą, Gėrį. Taip jis išsilaisvino iš manichėizmo, kuriuo pirma gyveno ir kuris vertė manyti, kad gėris ir blogis be paliovos vienas su kitu grumiasi, be aiškių kontūrų vienas su kitu yra susipynę bei susimaišę. Išvalga, kad Dievas yra šviesa, suteikė jo gyvenimui naują kryptį bei dovanavo jam gebėjimą atpažinti blogį, kuriuo nusikalto, ir atsigręžti į gėrį.

Tačiau, kita vertus, kalbant apie šventojo Augustino konkretų patyrimą, jo paties pasakojamą „Išpažinimuose“, lemiamas momentas jo tikėjimo kelyje buvo ne Dievo regėjimas anapus šio pasaulio, bet veikiau sode išgirstas balsas, sakantis: „Imk ir skaityk.“ Jis paėmė šventojo Pauliaus laiškų knygą ir apsisusto ties tryliktoju Laiško romiečiams skyriumi (28). Štai taip jam pasirodė asmeninis Biblijos Dievas, gebantis kalbėtis su žmogumi ir nužengti, kad kartu su žmogumi gyventų bei lydėtų jį istorijos kelyje pasirodydamas klausydamas bei atsako laiku.

Ir vis dėlto tas susitikimas su Dievo žodžiu šventojo Augustino nepaskatino atmesti šviesos ir regėjimo. Visada vadovaudamasis Dievo meilės apreiškimu Jėzuse, jis sujungė abu aspektus. Ir taip išrutuliojo šviesos filosofiją, apimančią žodžiui būdingą abipusiškumą ir atveriančią erdvę laisvei žvelgti į šviesą. Kaip žodį atitinka laisvas atsakas, taip šviesai atsakas yra jos atspindimas vaizdas. Tad susiejęs klausymąsi ir regėjimą šventasis Augustinas gali prabilti apie „žodį, švytintį žmogaus viduje“ (29). Šitaip šviesa, taip sakant, virsta žodžio šviesa, nes yra asmeninio Veido šviesa, šviesa, kuri apšviesdama mus kviečia bei trokšta atsispindėti mūsų veide, kad švytėtų iš mūsų vidaus. Apskritai troškimas regėti visumą, o ne istorijos fragmentus išlika ir bus išpildytas pabaigoje, kai žmogus, pasak Hipono šventojo, regės ir mylės (30). Ir ne todėl, kad gebės turėti visą šviesą, kuri visada liks neišsemiamą, bet dėl to, jog visas įžengs į šviesą.

34. Tikėjimui būdinga meilės šviesa gali apšviesti mūsų laikų klausimus dėl tiesos. Šiandien tiesa dažnai susiaurinama iki to, kas individui subjektyviai autentiška ir galioja tik jo gyvenimui. Visuotinė tiesa mums kelia baimę, nes ją neišvengiamai tapatiname su totalitarizmu. Tačiau jei tiesa yra meilės tiesa, jei tai yra tiesa, atsiverianti per asmeninį susitikimą su Kitu ir kitais, tuomet ji išlaisvinama iš užsisiklindimo individe ir gali būti bendrojo gėrio dalis. Būdama meilės tiesa, ji nėra imanti viršų prievarta, individą gniuždanti tiesa. Kadangi kyla iš meilės, ji gali pasiekti širdį, kiekvieno žmogaus asmens centrą. Taip paaiškėja, kad tikėjimas nėra nepakantus, bet auga bendrabūvyje, paženklintame pagarbos kitam. Tikintysis nėra arogantiškas, priešingai, tiesa verčia jį nusižeminti, nes jis žino, kad ne mes turime tiesą, bet veikiau ji mus aprėpia bei turi. Ji toli gražu nepadaro mūsų kietaširdžių, bet įkvepia tikėjimo tikrumo ir įgalina liudyti bei puoselėti dialogą su visais.

Kita vertus, tikėjimo šviesa, susivienijusi su meilės tiesa, nėra svetima materialiam pasauliui, nes meilė visada reiškiasi kūne ir sieloje. Tikėjimo šviesa yra įkūnyta šviesa, sklindanti iš Jėzaus švytinčio gyvenimo. Ji apšviečia ir materiją, patiki save jos tvarkai, suvokia, jog joje atsiveria darnos ir vis platesnio supratimo kelias. Tad iš mokslo žvilgsnio tikėjimas gauna naudos: pirmasis kviečia mokslininką, kad jis liktų atviras visai be galo turtingai tikrovei. O tikėjimas budina kritinę sąmonę, neleisdamas tyrėjui tenkintis savo formulėmis ir padėdamas suvokti, jog gamta jas visada pranoksta. Kviesdamas stebėtis kūrinijos slėpinio akivaizdoje, tikėjimas išplečia proto horizontus, kad geriau apšviestų pasaulį, atsiveriantį moksliniam tyrimui.

Tikėjimas ir Dievo ieškojimas

35. Tikėjimo į Jėzų šviesa tai pat apšviečia visų Dievo ieškančiųjų kelią ir savitu krikščionišku indėliu prisideda prie dialogo su įvairių religijų sekėjais. Laiške žydams kalbama apie teisiųjų, dar prieš sandorą su Abraomu tikėjimu ieškojusių Dievo, liudijimą. Apie Henochą sakoma, kad jis „patikęs Dievui“ (*Žyd* 11, 5), o taip nebūtų buvę be tikėjimo, nes „kas artinasi prie Dievo, tam būtina tikėti, kad jis yra ir kad jo ieškantiems atsilygina“ (*Žyd* 11, 6). Tad nesunku suprasti, jog religingo žmogaus kelias eina per išpažinimą vieno Dievo, kuris juo rūpinasi ir kurį surasti nėra neįmanoma. Kokį kitą atlygį Dievas galėtų pasiūlyti jo ieškantiems, jei ne savo suradimą? Dar anksčiau sutinkame Abelį. Jo tikėjimas irgi giriamas: būtent dėl to tikėjimo Dievas patvirtino jo dovanas, jo kaimenės rinktines pirmienas (plg. *Žyd* 11, 4). Religinas žmogus stengiasi atpažinti Dievo ženklus kasdienėje savo gyvenimo patirtyje, metų laikų cikle, žemės vaisingume ir visame kosmoso judėjime. Dievas yra kupinas šviesos ir gali būti surastas tų, kurie nuoširdžiai jo ieško.

Tokio ieškojimo įvaizdis yra išminčiai, žvaigždės atvesti į Betliejų (plg. *Mt* 2, 1–12). Jiems Dievo šviesa pasirodė kaip kelias, kaip žvaigždė, vedanti atradimų keliu. Žvaigždė liudija Dievo kantrumą mūsų akims, turinčioms priprasti prie jo spindesio. Religinas žmogus yra pakeliui ir turi būti pasirengęs būti vedamas, išeiti iš savęs, kad surastų Dievą, kuris visada kelia nuostabą. Tokia Dievo atožvalga į mūsų akis rodo, jog žmogiškoji šviesa, žmogui artinantis prie Dievo, nepranyksta akinančiai šviesioje Dievo begalybėje, kaip blėstanti žvaigždė auštant rytui, bet spindi juo stipriau, juo arčiau atsiduria prie pirmaprados ugnies, kaip veidrodis, atspindintis spindesį. Krikščioniškuoju Jėzaus kaip vienatinio Gelbėtojo išpažinimu sakoma, kad visa Dievo šviesa susitelkė jame, jo „švytinčiame“ gyvenime, kuriuo apreiškiamą istorijos pradžia ir pabaiga (31). Nėra jokios žmogiškosios patirties, jokio žmogaus kelio Dievop, kuris nebūtų gaubiamas, apšviečiamas ir skaitinamas tos šviesos. Juo labiau krikščionis įžengia į atvirą Kristaus šviesos ratą, juo labiau geba suvokti kiekvieno žmogaus kelią Dievop ir jame lydėti.

Kadangi tikėjimas reiškiasi kaip kelias, jis svarbus ir gyvenimui tų žmonių, kurie, nors ir netiki, mielai tikėtų ir nepaliaujamai ieško. Jei nuoširdžiai atsiveria meilei ir leidžiasi į kelią su šviesa, kurią pajėgia suvokti, jie to patys nežinodami jau yra pakeliui į tikėjimą. Jie stengiasi elgtis taip, tarsi Dievas būtų, – kartais todėl, jog supranta jo svarbą ieškant patikimų

bendro gyvenimo gairių, arba todėl, kad tamsoje ilgisi šviesos, arba taip pat todėl, kad pastebi, koks didis ir gražus yra gyvenimas, ir nujaučia, jog Dievo buvimas padarytų jį dar didingesnį. Šventasis Ireniejus Lijonietis pasakoja, kad Abraomas, prieš išgirsdamas Dievo balsą, jo ieškojo jau „karštu širdies troškimu“ ir, „klausinėdamas, kur Dievas, klaidžiojo po visą pasaulį“, kol „Dievas pasigailėjo to, kuris vienas tyliai jo ieškojo“ (32). Kas leidžiasi į kelią daryti gera, jau artinasi prie Dievo ir Dievas jam jau padeda, nes dieviškosios šviesos dinamikai būdinga apšviesti mūsų akis, kai žengiame meilės pilnatvės link.

Tikėjimas ir teologija

36. Kadangi tikėjimas yra šviesa, jis kviečia mus skverbtis į jį, vis labiau tirti jo apšviečiamą horizontą, kad geriau pažintume tai, ką mylime. Iš to troškimo gimsta krikščioniškoji teologija. Tada akivaizdu, kad teologija be tikėjimo neįmanoma ir kad ji pati priklauso tikėjimui, mėginančiam giliau suprasti Dievo savęs apreiškimą, kurio viršūnė – Kristaus slėpinys. Iš to pirmiausia išplaukia tai, jog teologijoje tirti ir pažinti stengiasi ne tik protas, kaip eksperimentiniuose moksluose. Dievo negalima susiaurinti iki objekto. Jis yra Subjektas, leidžiantis save pažinti ir pasirodantis kaip Asmuo asmeniui. Teisingas tikėjimas kreipia protą atsiverti iš Dievo ateinančiai šviesai, kad, vedamas meilės tiesai, jis galėtų Dievą labiau pažinti. Didieji viduramžių mokytojai ir teologai atkreipdavo dėmesį, jog teologija kaip tikėjimo mokslas yra Dievo žinojimo apie save patį dalininkė. Vadinasi, teologija yra ne tik žodis apie Dievą, bet pirmiausia Dievo mums adresuojamo žodžio, Dievo apie save ištariamą žodžio priėmimas ir mėginimas jį geriau suprasti, nes Dievas yra amžinas bendrystės dialogas bei įsileidžia žmogų į to dialogo vidų (33). Todėl nuo teologijos neatsiejamas nusižeminimas, įgalinantis būti „palytėjamam“ Dievo, pripažinti savo ribotumą Slėpinio akivaizdoje ir skatinantis neišsemiamus to Slėpinio turtus tirti su protui būdinga drausme.

Teologijai taip pat būdingas bažnytinis tikėjimo pavidalas; jos šviesa yra ir tikinčio subjekto – Bažnyčios šviesa. Tai, viena vertus, reiškia, kad teologija tarnauja krikščionių tikėjimui, nuolankiai saugo ir gilina visų, įskaitant paprasčiausiųjų, tikėjimą. Be to, teologija, kadangi gyva tikėjimu, popiežiaus ir su juo vienybėje esančių vyskupų Magisteriumą laiko ne koku nors išorišku dalyku, savo laisvės apribojimu, bet, priešingai, vienu iš savo vidinių, esminių elementų, nes Magisteriumas laiduoja sąlytį su pirmaprade versme ir, vadinasi, teikia tikrumą, jog semiamas iš nepažeisto Kristaus žodžio.

TREČIAS SKYRIUS AŠ JUMS PERDAVIAU, KĄ ESU GAVĘS (plg. 1 Kor 15, 3)

Bažnyčia – mūsų tikėjimo motina

37. Tas, kuris atsivėrė Dievo meilei, išgirdo jo balsą ir priėmė jo šviesą, negali tos dovanos pasilaikyti sau. Kadangi tikėjimas yra klausymasis ir regėjimas, jis kitiems irgi perduodamas kaip žodis ir šviesa. Kreipdamasis į korintiečius, apaštalas Paulius vartoja abu šiuos įvaizdžius. Viena vertus, sako: „Mes turime tą pačią tikėjimo dovaną, apie kurią parašyta: *Aš įtikėjau, todėl prakalbėjau*. Taigi mes tikime ir todėl kalbame“ (2 Kor 4, 13). Priimtas žodis virsta atsaku, išpažinimu ir todėl vėl suskamba kitiems kviesdamas juos įtikėti. Kita vertus, šventasis Paulius mini ir šviesą: „Mes visi, atidengtu veidu Viešpaties šlovę atspindėdami, daromės panašūs į jo atvaizdą“ (2 Kor 3, 18). Veidas veidui atspindi šviesą taip, kaip Mozė švytėjo Dievo spindesiu po pokalbio su juo: „Pats Dievas, kuris yra taręs: *Iš tamsos tenušvinta šviesa!*, sušvito mūsų širdyse, kad pažintume Dievo šlovę, spindinčią Kristaus veide“ (2 Kor 4, 6). Jėzaus šviesa krikščionio veide suspindi kaip veidrodyje ir taip atsklinda iki mūsų, pasiekia mus, kad ir mes galėtume dalyvauti tame regėjime ir kitiems atspindėti Jo šviesą, lygiai kaip per Velykų liturgiją Velykų žvakės liepsna uždega daug kitų žvakių. Tikėjimas perduodamas asmens asmeniui, taip sakant, per kontaktą, kaip ugnis, įsižiebianti nuo kitos liepsnos. Krikščionys savo neturtu sėja tokią vaisingą sėklą, kad ji virsta didžiuliu medžiu, pripildančiu pasaulį savo vaisių.

38. Visur visiems žmonėms švytintis tikėjimas taip pat perduodamas laiko ašimi iš kartos į kartą. Kadangi tikėjimas kyla susitikimo istorijoje ir apšviečia mūsų kelią laike, jis perduotinas ir amžių tėkmėje. Jėzaus veidas pasiekia mus per nepertraukiamą liudytojų grandinę. Kaip tai įmanoma? Kaip galime būti tikri, kad, nors skiria šimtmečiai, palytime „tikrąjį Jėzų“? Jei žmogus būtų izoliuotas, jei norėtume remtis tik savo individualiuoju „aš“, trokštančiu savo pažinimo patikimumą atrasti savyje, toks tikrumas būtų neįmanomas. Savo išgalėmis negaliu pamatyti, kas įvyko tokioje tolimoje epochoje. Tačiau tai ne vienintelis žmogaus pažinimo būdas. Jo gyvenimas neatsiejamas nuo santykio. Jis kyla iš kitų, priklauso kitiems, susitinkant su kitais žmogaus gyvenimas tampa didesnis. Ir net savęs pažinimas bei suvokimas yra santykio pobūdžio, susiję su kitais, už mus pirmesniais, – pirmiausia su tėvais, suteikusiais mums gyvybę ir vardą. Pati kalba, žodžiai, kuriais aiškiname savo gyvenimą ir tikrovę, irgi ateina pas mus per kitus, išsaugota kitų gyvojoje atmintyje. Pažinti save galime tik būdami didesnės atminties dalininkais. Taip yra ir

tikėjimo, teikiančio žmogaus supratimo būdai pilnatvę, atveju. Tikėjimo praeitis, tas Jėzaus meilės aktas, davęs pasaulyje pradžia naujam gyvenimui, pasiekia mus per kitų, liudytojų, atmintį ir yra gyvas nepakartojamame atminties subjekte – Bažnyčioje. Ji yra motina, mokanti mus tikėjimo kalbos. Sujungdamas tikėjimą ir atmintį bei abu susiedamas su Šventosios Dvasios, kuri, pasak Jėzaus, „viską primins“ (Jn 14, 26), veikimu, šį aspektą savo evangelijoje pabrėžė šventasis Jonas. Meilė, kuri yra Dvasia ir gyvena Bažnyčioje, laiko visus laikus suvienytus ir daro mus Jėzaus „amžininkais“, taip vesdama tikėjimo keliu.

39. Tikėti vienam neįmanoma. Tikėjimas nėra vien asmeniškąs tikinčiojo pasirinkimas, nėra izoliuotas ryšys tarp tikinčiojo „aš“ ir dieviškojo „Tu“, tarp autonominio subjekto ir Dievo. Tikėjimas iš prigimties atviras „mes“ ir visada tikrove tampa Bažnyčios bendrystėje. Šitai mums primena Krikšto liturgijoje Tikėjimo išpažinimas dialogo forma. Tikėjimas reiškiasi kaip atsakas į kvietimą, į žodį, kuris turi būti išgirstas ir nekyla iš manęs, vadinasi, yra susijęs su dialogu ir negali būti išpažinimu, gimstančiu vien individo viduje. Atsakyti pirmuoju asmeniu: „Aš tikiu“ įmanoma tiktai priklausant didesnei bendruomenei ir sakant: „Mes tikime.“ Šiam Bažnyčios „mes“ atsiveriama taip, kaip atsiveriama Dievo meilei, kuri yra ne tik santykis tarp Tėvo ir Sūnaus, tarp „Aš“ ir „Tu“, bet Dvasioje yra ir „Mes“, asmenų bendrystė. Todėl, kas tiki, tas nėra vienas, ir todėl tikėjimas sklinda, kviečia į šį džiaugsmą kitus. Kas įtiki, atranda, kad jo „aš“ erdvė tampa erdvesnė, kad skeidžiasi nauji, gyvenimą praturtinantys santykiai. Tertulijonas tai įtaigiai išreiškė kalbėdamas apie katechumeną, po „atgimimo maudynės“ priimamą į motinos namus, kad kartu su broliais melstųsi mūsų Tėvui tarsi naujoje šeimoje (34).

Sakramentai ir tikėjimo perdavimas

40. Bažnyčia, kaip kiekviena šeima, savo atminties turinį perduoda savo vaikams. Kaip padaryti, kad niekas iš tikėjimo paveldo nepražūtų, o jis taptų vis gilesnis? Per Apaštalų Tradiciją, saugomą Bažnyčioje padedant Šventajai Dvasiai, palaikome gyvą sąlytį su pamatine atmintimi. „O tai, ką perdavė apaštalai, – teigia Vatikano II Susirinkimas, – apima visa, kas padeda Dievo tautai šventai gyventi ir auginti savo tikėjimą. Taip Bažnyčia savo mokymu, gyvenimu ir apeigomis pratęsia bei perduoda visoms kartoms visa, kuo ji yra, ir visa, kuo ji tiki“ (35).

Tikėjimui išties reikia aplinkos, kurioje jis būtų liudijamas bei perteikiamas ir kuri atitiktų tai, kas perteikiama, ir su tai derėtų. Mokymo turiniui, idėjai perteikti

galbūt pakaktų knygos ar sakinės žinios pakartojimo. Tačiau Bažnyčioje perteikiama jos gyvosios Tradicijos perduodama naujoji šviesa, kylanti iš susitikimo su gyvuoju Dievu; ta šviesa paliečia žmogaus vidų, širdį, kartu įtraukia jo protą, valią bei jausmus ir atveria jį gyviems bendrystės su Dievu ir kitais santykiams. Šiai pilnatvei perteikti skirta ypatinga priemonė, aprėpianti visą žmogų – jo kūną ir dvasią, vidujybę ir santykius. Ši priemonė – tai sakramentai, švenčiami Bažnyčios liturgijoje. Sakramentais perteikiama išikūnijusi atmintis, susijusi su gyvenimo erdvėmis bei laikais ir su visomis jausmėmis; per sakramentus žmogus kaip gyvojo subjekto narys įtraukiamas į bendruomeninių santykių audinį. Jei tiesa, kad sakramentai yra tikėjimo sakramentai (36), tuomet taip pat pasakytina, jog tikėjimui būdinga sakramentinė struktūra. Tikėjimas atnaujinamas per žmogaus gyvenimo ir krikščioniškosios egzistencijos sakramentinio jausmo atnaujinimą pamatant, kaip tai, kas regima ir materialu, atsiveria amžinybės slėpiniui.

41. Tikėjimas pirmiausia perduodamas per Krikštą. Gali atrodyti, kad Krikštas tėra būdas simboliškai išreikšti tikėjimo išpažinimą, pedagoginis aktas tam, katram reikia įvaizdžių bei gestų, kurių iš esmės būtų galima ir atsisakyti. Šventojo Pauliaus žodžiai apie Krikštą primena mums, jog yra ne taip. Jis sako: „Krikštu mes esame kartu su juo palaidoti mirtyje, kad kaip Jėzus buvo prikeltas Tėvo šlovinga galia, taip ir mes pradėtume gyventi atnaujintą gyvenimą“ (Rom 6, 4). Per Krikštą tampame nauju kūriniumi ir Dievo įvaikiais. Toliau apaštalas sako, kad krikščionys buvo patikėti „mokslo pavyzdžiui“ (*typos didachés*), kuriam iš širdies pakluso (plg. Rom 6, 17). Per Krikštą žmogus gauna išpažintiną mokymą ir konkrečią gyvenimo formą, reikalaujančią viso asmens išitraukimo ir vedančią jį keliu į gerį. Jis perkeliamas į naują aplinką, patikimas naujai aplinkai, naujam bendro veikimo būdai Bažnyčioje. Tad Krikštas mums primena, kad tikėjimas yra ne paskiro individo darbas, ne žmogaus vien savo išgalėmis atlikti įmanomas aktas, bet turi būti gaunamas įžengiant į Dievo dovaną perduodančią bažnytinę bendrystę: niekas savęs nepakrikštija, lygiai kaip ir pats savo išgalėmis neišvysta pasaulio šviesos. Esame pakrikštijami.

42. Kokie tie Krikšto elementai, įvesdinantys mus į šį naują „mokslo pavyzdį“? Pirmiausia šaukiameši Trejybės vardo – Tėvo, Sūnaus ir Šventosios Dvasios. Tad nuo pat pradžių pateikiama tikėjimo kelio santrauka. Dievas, pašaukęs Abraomą ir norėjęs būti vadinamas jo Dievu; Dievas, apreiškęs savo vardą Mozei; Dievas, patikėjęs mums savo Sūnų ir per tai pilnatviškai apreiškęs savo Vardo slėpinį, – tas Dievas dovanuoja krikštijamajam naują Dievo vaiko tapatybę. Šitaip išryškėja per Krikštą atliekamo veiksmo – panardinimo į vandenį

prasmė: vanduo yra mirties simbolis, kviečiantis mus „aš“ atsivertimu atverti šį „aš“ didesniam „Aš“; tačiau vanduo yra ir gyvybės, iščių, kuriose, sekdami Kristumi, atgimstame naujai egzistencijai, simbolis. Šiuo požiūriu per panardinimą į vandenį Krikštas mums kalba apie įkūnytą tikėjimo struktūrą. Kristus savo veiksmu paliečia mūsų asmeninę tikrovę ir per tai mus iš pagrindų perkeičia bei padaro Dievo įvaikiais, dieviškosios prigimties dalininkais, ir, atverdama mus savo paties bendrystės gyvenimui, pakeičia visus mūsų santykius, mūsų konkrečią padėtį pasaulyje ir kosmose. Krikštui būdinga perkeitimo dinamika padeda mums suvokti katechumenato reikšmę: net seniai krikščioniškąją tradiciją turinčiose visuomenėse, kur Krikšto sakramentą priima vis daugiau suaugusiųjų, jis ir šiandien yra itin svarbus evangelizacijai. Tai rengimosi Krikštui, visos egzistencijos perkeitimui Kristuje kelias.

Kad geriau suprastume Krikšto ir tikėjimo sąsają, naudinga priminti vieną pranašo Izaijo tekstą, ankstyvųjų krikščionių raštijoje susietą su Krikštu: „Neprieinamų uolų tvirtovė bus jo pilis, <...> jam netrūks vandens“ (Iz 33, 16) (37). Mirties vandeniui išlaisvintas pakrikštytasis galėjo įsitaisyti ant tvirtos uolos, nes atrado tvirtybę, kuria galima pasitikėti. Tad mirties vanduo virto gyvybės vandeniui. Graikiškajame tekste vanduo apibūdinamas kaip *pistós*, kaip „patikimas“ vanduo. Krikšto vanduo yra patikimas: juo galima pasitikėti, nes jo srovė neša su Jėzaus meilės – tikrumo versmės mūsų gyvenimo kelyje – jėga.

43. Krikšto struktūra, jo kaip atgimimo, suteikiančio mums naują vardą ir naują gyvenimą, pavidalas padeda suprasti kūdikių Krikšto reikšmę ir svarbą. Kūdikis negeba laisvu aktu priimti tikėjimo, dar negali jo pats išpažinti, būtent todėl jo vardu tikėjimą išpažįsta jo tėvai ir krikstatėviai. Tikėjimu gyvenama Bažnyčios bendruomenėje, jis įtrauktas į bendruomeninį „mes“. Tad kūdikis gali būti palaikomas kitų, savo tėvų bei krikstatėvių, ir priimtas į jų tikėjimą, kuris yra Bažnyčios tikėjimas, simbolizuojamas žvakės šviesos, kurią Krikšto liturgijoje tėvas uždega nuo Velykų žvakės. Tokia Krikšto struktūra išryškina Bažnyčios ir šeimos sąveiką perduodant tikėjimą. Pasak šventojo Augustino, tėvai pašaukti ne tik duoti vaikams gyvybę, bet ir atnešti juos pas Dievą, kad per Krikštą atgimtų kaip Dievo vaikai ir gautų tikėjimo dovaną (38). Taip jiems kartu su gyvybe suteikiama pamatinė egzistencijos kryptis ir laiduojama gera ateitis; vėliau ta pamatinė kryptis per Sutvirtinimo sakramentą sustiprinama Šventosios Dvasios antspaudu.

44. Tikėjimo sakramentinės prigimties iškiliausia apraška yra Eucharistija. Ji yra brangus tikėjimo maistas,

susitikimas su Kristumi, realiai esančiu savo aukščiausiuoju meilės aktu, gyvenimą teikiančiu dovanojimu. Eucharistijoje susieina abi ašys, kuriomis žengia tikėjimas. Pirmoji ašis – istorijos: Eucharistija yra atminimo aktas, slėpinio sudabartinimas, kai praeitis kaip mirties ir prisikėlimo įvykis pasirodo gebanti atverti ateitį, nuvokti galutinę pilnatvę. Liturgija mums tai primena savuoju išganymo slėpinio *hodie*, „šiandien“. Antra, čia taip pat aptinkame ašį, vedančią iš regimojo pasaulio į neregimybę. Eucharistijoje išmokstame regėti tikrovės gelmę. Duona ir vynas perkeičiami į kūną ir kraują Kristaus, kuris sudabartinamas savo velykiniame kelyje pas Tėvą: šis judėjimas mus kūnu ir siela įtraukia į visos kūrinių judėjimą savo pilnatvės Dieve link.

45. Švęsdama sakramentus, Bažnyčia perduoda savo atmintį, pirmiausia per Tikėjimo išpažinimą. Kalbant apie pastarąjį, svarbu ne tiek pritarimas abstrakčių tiesų visumai, kiek tai, kad Tikėjimo išpažinimas visą gyvenimą įtraukia į kelią link visiškos bendrystės su gyvuoju Dievu. Galime sakyti, kad *Credo* tikintysis kviečiamas įžengti į slėpinį, kurį išpažįsta, ir būti perkeistas to, ką išpažįsta. Norėdami suprasti šios ištaros prasmę, pirmiausia prisiminkime *Credo* turinį. Jam būdinga trejybinė struktūra: Tėvas ir Sūnus susivieniję meilės Dvasioje. Tad tikintysis sako, kad būtis centras, visų daiktų giliausia paslaptis, yra dieviškoji bendrystė. Be to, *Credo* apima ir kristologinį išpažinimą: išvardijami Jėzaus gyvenimo slėpiniai iki jo mirties, prisikėlimas ir įžengimas į dangų bei jo šlovingojo sugrįžimo lūkestis. Vadinas, sakoma, kad tas Dievas, kuris yra bendrystė – Tėvo ir Sūnaus meilės mainai Dvasioje, – aprėpia visą žmogaus istoriją ir geba įtraukti jį į savąją bendrystės dinamiką, kurios ištaka ir galutinis tikslas yra Tėvas. Kas išpažįsta tikėjimą, tas mato, jog yra įtrauktas į tiesą, kurią išpažįsta. Jis negali nuoširdžiai tarti *Credo* žodžių, nebūdamas jų perkeičiamas, neįsitraukdamas į istoriją meilės, kuri jį aprėpia, išplečia jo gyvenimą ir padaro jį didesnės bendrystės, tikrojo subjekto, tariančio *Credo*, būtent Bažnyčios, dalimi. Visos tiesos, kuriomis tikima, kalba apie naują gyvenimą tikint slėpinį kaip apie bendrystės su gyvuoju Dievu kelią.

Tikėjimas, malda ir Dekalogas

46. Ištikimai perduodant Bažnyčios atmintį, svarbūs dar du elementai. Pirmiausia – Viešpaties malda, „Tėve mūsų“. Šia malda krikščionis mokosi dvasinės Kristaus patirties ir pradeda regėti Kristaus akimis. Būtent remdamiesi juo, Šviesa iš Šviesos, vienatiniu Tėvo Sūnumi, mokomės pažinti Dievą ir galime kitiems įžiebtį troškimą artintis prie jo.

Be to, lygiai taip pat svarbi yra tikėjimo ir Dekalogo sąsaja. Sakėme, kad tikėjimas reiškiasi kaip kelionė, kaip nueitinas kelias, atviras susitikti su gyvuoju Dievu. Todėl tikėjimo, visiško savęs patikėjimo išgelbstinčiam Dievui, šviesoje Dekalogas įgyja gilesnę tiesą, glūdinčią žodžiuose, kuriais pradedami Dešimt įsakymų: „Aš esu Viešpats, tavo Dievas, kuris išvedžiau tave iš Egipto žemės“ (*Iš* 20, 2). Dekalogas yra visuma ne negatyvių priesakų, bet konkrečių nurodymų išeiti iš į save atsigręžusio, savyje užsisklendusio „aš“ dykumos ir pradėti dialogą su Dievu, leidžiantis būti apglėbiamam jo gailingumo, kad pats galėtų būti gailingas kitiems. Taip tikėjimas išpažįsta Dievo meilę, iš kurios visa kyla ir kuri visa remia, yra šios meilės išjudinamas leistas kelionėn pilnatviškos bendrystės su Dievu link. Dekalogas tada iškyla kaip padėkos, meilės atsako kelias, galimas todėl, kad tikėdami atsiveriame Dievo perkeičiančios meilės mums patirčiai. Ir tas kelias iš naujo apšviečiamas to, ko Jėzus moko Kalno pamoksle (plg. *Mt* 5–7).

Paminėjau keturis elementus, apimančius Bažnyčios perduodamo atminimo lobį, – Tikėjimo išpažinimą, sakramentų šventimą, Dekalogo kelią, maldą. Šiais elementais tradiciškai remiasi Bažnyčios katechezės struktūra, įskaitant Katalikų Bažnyčios katekizmą, pagrindinį įrankį, kuriuo Bažnyčia vieningai perteikia visą tikėjimo turinį, būtent „visa, kuo ji yra, ir visa, kuo ji tiki“ (39).

Tikėjimo vienybė ir vientisumas

47. Bažnyčios vienybė laike ir erdvėje susijusi su tikėjimo vienybe: „Vienas kūnas ir viena Dvasia <...> vienas tikėjimas“ (*Ef* 4, 4–5). Šiandien galima įsivaizduoti žmonių vienybę, besireiškiančią bendromis pastangomis, abipusišku geranoriškumu, dalijimusi tuo pačiu likimu, bendro tikslo siekimu. Tačiau labai sunku įsivaizduoti vienybę laikantis tos pačios tiesos. Atrodo, jog tokia vienybė prieštarauja mąstymo laisvei ir subjekto autonomijai. Tačiau meilės patirtis rodo, kad bendrą požiūrį galima turėti būtent mylint, kai išmokstama tikrovę regėti kito akimis, ir suvokiant, jog mūsų tai nenuskurdina, bet, priešingai, mūsų žvilgsnį praturtina. Tikroji meilė pagal dieviškosios meilės matą reikalauja tiesos, o bendras tiesos – Jėzaus Kristaus regėjimas teikia jai gilumo ir tvirtumo. Tad štai didysis tikėjimo džiaugsmas: vieningas regėjimas *viename* kūne ir *vienoje* Dvasioje. Šia prasme šventasis Leonas Didysis yra pareiškęs: „Jei tikėjimas ne vienas, jis nėra tikėjimas“ (40).

Kas tos vienybės paslaptis? Tikėjimas yra vienas, pirma, dėl pažinto bei išpažįstamo Dievo vienybės. Su juo susiję visi tikėjimo straipsniai yra keliai į jo paties bei jo veikimo pažinimą. Todėl jiems būdinga vienybė,

pranokstanti bet kurią galimą pasiekti mūsų mąstymu vienybę, kuri mus praturtina, nes mums duodama ir mus suvienija.

Tikėjimas, be to, yra vienas, nes krypta į vieną Viešpatį, į Jėzaus gyvenimą, jo konkrečią istoriją, kuria jis su mumis dalijasi. Šventasis Ireniejus Lijonietis tai išryškino kovodamas su gnostikų erezija. Šie skyrė dvi tikėjimo rūšis – šurkštų, netobulą tikėjimą, paprastų žmonių tikėjimą, nepranokstantį Kristaus kūno ir jo slėpinių kontempliacijos lygio, ir gilesnį, tobulesnį tikėjimą, tikrąjį tikėjimą, rezervuotą nedideliame pašvęstųjų būreliui ir protu pakylantį virš Kristaus kūno iki nepažįstamos dievytės slėpinių. Šios išlikusios patrauklios ir net mūsų dienomis šalininkų sulaukiančios pretenzijos akivaizdoje šventasis Ireniejus patvirtina, kad tikėjimas yra vienas vienintelis, nes visada eina per konkretų Įsikūnijimo tašką, niekada nepranokdamas Kristaus kūno ir istorijos dėl to, kad per tai Dievas panorio save tobulai apreikšti. Todėl tarp tikėjimo to, „kuris turi apie jį daug pasakyti“, ir to, „kuris pasakyti turi nedaug“, tarp daugiau ir mažiau gebančiojo nėra jokio skirtumo: nei pirmasis gali tikėjimą padidinti, nei antrasis sumažinti (41).

Galiausiai tikėjimas yra vienas, nes juo dalijasi visa Bažnyčia, kuri yra *vienas* kūnas ir *viena* Dvasia. Vieno subjekto – Bažnyčios bendrystėje gauname bendrą žvilgsnį. Išpažindami tą patį tikėjimą, remiamės ta pačia uola, esame perkeičiami tos pačios meilės Dvasios, skleidžiamė tą pačią vieną šviesą ir vienodai žvelgiame į tikrovę.

48. Kadangi yra vienas, tikėjimas išpažintinas visiškai grynas ir nepažeistas. Kaip tik todėl, kad visi tikėjimo straipsniai sujungti į vienybę visumą, vieno iš jų, net ir ne tokio svarbaus, neigimas prilygsta visų sulaužymui. Kiekvienoje epochoje galima aptikti, kad kai kuriuos tikėjimo straipsnius priimti yra lengviau ar sunkiau: todėl svarbu rūpintis perduoti visą tikėjimo paveldą (plg. *1 Tim 6, 20*), prideramai pabrėžiant visus Tikėjimo išpažinimo aspektus. Kadangi tikėjimo vienybė yra Bažnyčios vienybė, tai ką nors iš tikėjimo atimti reiškia atimti tai iš bendrystės tiesos. Bažnyčios tėvai, pasitelkdami analogiją su Kristaus kūnu ir jo tąsa Bažnyčioje, tikėjimą apibūdino kaip vieną kūną, turintį įvairius narius, kaip tiesos kūną (42). Tikėjimo vientisumas sietas ir su Bažnyčios kaip mergelės įvaizdžiu, su jos ištikima sužadėtinis meile Kristui: pažeisti tikėjimą reiškia kenkti bendrystei su Viešpačiu (43). Tad tikėjimo vienybė prilygsta gyvo organizmo vienybei. Tai labai gražiai aiškiai išskėlė palaimintasis Johnas Henry Newmanas tarp mokymo tolydumo laiko tėkmėje skiriamųjų požymių paminėdamas jo gebėjimą asimiliuoti viską, ką jis atranda įvairiose aplinkose, kuriose atsiduria, ir skirtingose kultūrose, su kuriomis susitinka (44), visa

apvalant ir geriausiai išreiškiant. Taip tikėjimas priešais akis iškyla kaip visuotinis, katalikiškas, nes švyti vis labiau, kad apšviestų visą kosmosą ir visą istoriją.

49. Kaip tikėjimo vienybės ir nepažeisto tikėjimo perdavimo laidą Viešpats Bažnyčiai dovanojo apaštališkąją įpėdinystę. Ja garantuojama Bažnyčios atminties tąsa ir galimybė patikimai semti iš grynų šaltinio, iš kurio trykšta tikėjimas. Taigi ryšį su ištakomis laiduoja gyvi asmenys, o tai atitinka Bažnyčios perduodamą gyvą tikėjimą. Tikėjimas remiasi Viešpaties šiai užduočiai pasirinktų liudytojų ištikimybe. Todėl Magisteriumas visada kalba vadovaudamasis klusnumu pirmą kartą Žodžiui – tikėjimo pagrindui, ir yra patikimas, nes patiki save Žodžiui, kurį girdi, saugo ir aiškina (45). Šventojo Luko Apaštalu darbuose perteikiamoje atsisveikinimo kalboje Efezo, netoli Mileto, vyresniesiems šventasis Paulius liudija atlikęs Viešpaties patikėtą užduotį paskelbti „visus Dievo nutarimus“ (*Apd 20, 27*). Bažnyčios Magisteriumo dėka ši Dievo valia gali mus pasiekti nepažeista, o kartu su ja ir džiaugsmas, jog ją galima visapusiškai vykdyti.

KETVIRTAS SKYRIUS DIEVAS RENGIA JIEMS MIESTĄ (plg. *Žyd 11, 16*)

Tikėjimas ir bendrasis gėris

50. Pateikiant protėvių ir Senojo Testamento teisiųjų istoriją, Laiške Žydams pabrėžiamas esminis jų tikėjimo aspektas. Tikėjimas aiškiai išnyra ne tik kaip kelias, bet ir kaip statydinimas, rengimas vietos, kur žmogus galėtų gyventi kartu su kitais. Pirmasis statytojas yra Nojus, išgelbėjęs savo šeimą arkoje (plg. *Žyd 11, 7*). Tada pasirodo Abraomas, apie kurį sakoma, kad jis dėl tikėjimo gyveno palapinėse, nes laukė miesto su tvirtais pamatais (plg. *Žyd 11, 9–10*). Su tikėjimu randasi naujas pasitikėjimas, naujas tvirtumas, kokį dovanoti gali tik Dievas. Jei žmogaus tikėjimas remiasi Dievu, kurio vardas „Amen“, ištikimuoju Dievu (plg. *Iz 65, 16*), ir dėl to tampa tvirtas, tai galėtume pridurti, kad tikėjimo tvirtumas susijęs ir su miestu, kurį Dievas rengia žmogui. Tikėjimas atskleidžia, kokie tvirti saitai gali sieti žmones, kai tarp jų yra Dievas. Tikėjimas žadina ne tik tikinčiojo vidinį tvirtumą, tvirtą įsitikinimą; tikėjimas taip pat apšviečia žmonių santykius, nes gimsta iš meilės ir vadovaujasi Dievo meilės dinamika. Patikimas Dievas dovanoja žmogui patikimą miestą.

51. Dėl šios savo sąsajos su meile (plg. *Gal 5, 6*) tikėjimo šviesa konkrečiai tarnauja teisingumui, teisei ir taikai. Tikėjimas gimsta iš susitikimo su pirmą kartą Dievo meile,

kurioje atsiskleidžia mūsų gyvenimo prasmė ir gerumas; tas gyvenimas apšviečiamas tiek, kiek įžengia į tos meilės atvertą dinamiką, nes tampa keliu bei praktika meilės pilnatvės link. Tikėjimo šviesa brangina žmogiškųjų santykių turtus, kad jie geba išlikti, būti patikimi ir praturtinti gyvenimą. Tikėjimas nenutolina nuo pasaulio ir abejingai nežvelgia į mūsų amžininkų konkrečias pastangas. Be patikimos meilės žmonių niekas nevienytų. Jų vienybę tada reikėtų suvokti kaip grįstą naudingumu, interesų sutapimu ar baime, bet ne bendro gyvenimo gerumu ir džiaugsmu dėl vienas kito artumo. Tikėjimas žmogiškųjų santykių architektūrą daro suprantamą, nes suvokia, kad jų galutinis pagrindas ir galutinė paskirtis yra Dievas, jo meilė, ir per tai parodo, kaip statydintina, šitaip virsdamas tarnavimu bendrajam gėriui. Taip, tikėjimas yra gėris visiems, bendrasis gėris; jo šviesa apšviečia ne tik Bažnyčios vidų ir tarnauja ne vien anapusinio amžinojo miesto statybai, bet ir padeda taip statydinti mūsų visuomenes, kad jos galėtų žengti į ateitį kupinas vilties. Šiuo atžvilgiu Laiške žydams pateikiamas pavyzdys tarp tikėjimo vyrų paminint Samuelį ir Dovydą, kuriuos tikėjimas įgalino vykdyti „teisingumą“ (11, 33). Čia galvoje turimas teisingumas valdant, ta tautai taiką nešanti išmintis (plg. 1 Sam 12, 3–5; 2 Sam 8, 15). Tikėjimo rankos pakeltos į dangų, bet sykiu artimo meilės dvasia statydina miestą, besiremiantį santykiais, kurių pagrindas yra Dievo meilė.

Tikėjimas ir šeima

52. Abraomo kelyje į būsimąjį miestą Laiške žydams minimas palaiminimas, tėvų perduodamas vaikams (plg. 11, 20–21). Pirmutinė aplinka, kurioje tikėjimas apšviečia žmonių miestą, yra šeima. Galvoje pirmiausia turiu tvarų santuokinį vyro ir moters ryšį. Jis gimsta iš jų meilės, kuri yra Dievo meilės ženklas bei artumas, iš pripažinimo bei priėmimo lytinio skirtingumo gėrio, leidžiančio sutuoktiniams susijungti į vieną kūną (plg. Pr 2, 24) ir duoti pradžią naujai gyvybei, kuri yra Kūrėjo gerumo, išminties ir meilės plano apraiška. Remdamiesi šia meile, vyras ir moteris gali pažadėti vienas kitam meilę aktu, aprėpiančiu visą jų gyvenimą ir daugeliu broužų primenančiu tikėjimą. Pažadėti meilę visam laikui įmanoma tik atradus už kitus planus didesnę planą, kuris mus remtų ir leistų mylimam asmeniui dovanoti visą ateitį. Tikėjimas tada padeda suvokti vaikų pradėjimo visą gelmę ir turtingumą, nes leidžia jame atpažinti Kūrėjo meilę, dovanojančią ir patikinčią mums naujo žmogaus slėpinį. Taip Sara tapo motina, nes tikėjo Dievo ištikimybe duotiems pažadams (plg. Žyd 11, 11).

53. Šeimoje tikėjimas lydi visus amžiaus tarpsnius, pradedant nuo vaikystės: vaikai mokosi pasitikėti tėvų meile. Todėl svarbu, kad tėvai šeimoje puoselėtų ben-

dras tikėjimo praktikas, padedančias bręsti vaikų tikėjimui. Ypač jaunuoliai, išgyvenantys tokį sudėtingą, turtingą ir tikėjimui svarbų gyvenimo tarpsnį, tikėjimo brandimo kelyje turi pajusti šeimos ir bažnytinės bendruomenės artumą bei dėmesingumą. Visi regėjome, kaip Pasaulio jaunimo dienose jauni žmonės džiaugiasi bei stengiasi gyventi vis tvirtesniu ir dosnesniu tikėjimu. Jaunimas gyvenime trokšta didžiųjų dalykų. Susitikimas su Kristumi, leidimasis būti pagautam ir vedamam jo meilės išplečia gyvenimo horizontą ir suteikia jam tvirtą, žlugti neleidžiančią viltį. Tikėjimas nėra nedrašių žmonių priebėga, priešingai, jis gyvenimą išplečia, įgalina atrasti didį pašaukimą, pašaukimą mylėti, ir laiduoja, kad ta meilė patikima, verta, kad jai save patikėtum, nes jos pagrindas – Dievo ištikimybė, tvirtesnė už visas mūsų silpnynes.

Gyvenimo visuomenėje šviesa

54. Šeimoje gautas ir gilinamas tikėjimas tampa šviesa, apšviečiančia visus socialinius santykius. Iš pradžių išgyventas kaip Dievo tėviškumo bei gailingumo patirtis, vėliau jis praplatėja virsdamas broliško keliu. „Modernybėje“ mėginta visuotinė žmonių brolystė statydinti ant jų lygybės pagrindo. Bet pamažu suvokėme, kad tokia brolystė, neturinti sąsajos su vienu bendru Tėvu kaip jos galutiniu pagrindu, negali egzistuoti. Vadinasi, būtina grįžti prie brolystės tikrosios šaknies. Tikėjimo istorija nuo pradžių buvo brolystės istorija, nors ir neapsaugota nuo konfliktų. Dievas pašaukia Abraomą iškeliauti iš savo krašto ir pažada, kad jis tapsiąs didele tauta, kurią lydės dieviškasis palaiminimas (plg. Pr 12, 1–3). Išganymo istorijos tėkmėje žmogus atranda, jog Dievas trokšta, kad visi broliškai dalytųsi vienatiniu palaiminimu, pilnatvę pasiekiančiu Jėzuje, kad visi taptų viena. Neišsemiamą Tėvo meilę mums Jėzuje teikiama ir per brolio artumą. Tikėjimas moko kiekviename žmoguje įžvelgti palaiminimą, tai, kad Dievo meilės šviesa mane apšviečia per brolio veidą.

Kiek daug naudos krikščioniškojo tikėjimo požiūris davė žmogaus miesto bendruomeniniam gyvenimui! Tikėjimas padėjo suvokti kiekvieno asmens nepakartojamą kilnumą, ne taip aiškiai įsisąmonintą antikiniame pasaulyje. Antrajame amžiuje pagonis Celsas krikščionims prikišo tai, ką pats laikė iliuzija ir apgaule, būtent manymą, kad Dievas sukūrė pasaulį žmogui ir jį užkėlė į pačią kosmoso viršūnę. Tada savęs paklausė: „Kodėl sakai, jog tai [augalai] auga labiau žmonėms, o ne proto neturintiems laukiniams gyvūnams?“ (46). „Jei kas nors pažvelgtų iš dangaus į žemę, ar pastebėtų kokį nors skirtumą tarp to, ką veikia žmonės, ir to, ką daro skruzdės ir bitės?“ (47). Biblinio tikėjimo centre yra Dievo meilė, jo konkretus rūpinimasis kiekvienu žmogumi,

jo išganymo planas, aprėpiantis visą žmoniją bei visą kūriniją ir savo viršūnę pasiekiantis Jėzaus Kristaus įsikūnijimu, mirtimi ir prisikėlimu. Jei ši tikrovė užtemdoma, pranyksta ir kriterijus, kuris įgalina atpažinti tai, kas žmogaus gyvenimą daro brangų ir nepakartojamą. Žmogus praranda savo vietą visatoje, pražūva gamtoje, išsižadėdamas savo moralinės atsakomybės arba įsivaizduodamas esąs absoliutus šeimnininkas, prisiskiriantis sau galią nevaržomai manipuliuoti.

55. Be to, tikėjimas, atskleidamas mums Dievo Kūrėjo meilę, skatina labiau paisyti gamtos, nes leidžia pažinti joje Dievo įrašytą gramatiką ir mums patikėtus puoselėtinius bei saugotinus namus. Jis padeda mums surasti vystymosi modelius, ne vien grįstus nauda ir pelnu, bet ir laikančius kūriniją dovana, dėl kurios esame skolininkai. Moko mus išvelgti teisingas valdymo formas ir pripažinti, jog valdžia Dievo duodama tarnauti bendrajam gėriui. Tikėjimas taip pat teikia atleidimo, dažnai reikalaujančio laiko, pastangų, kantrumo ir įsipareigojimo, galimybę; atleidimo, kuris galimas atradus, kad gėris visada pirmesnis ir stipresnis už blogį, kad žodis, kuriuo Dievas pastiprina mūsų gyvenimą, yra gilesnis nei visas mūsų „ne“. Apskritai ir grynai antropologiniu požiūriu vienybė yra viršesnė už konfliktą; tenka prisiimti ir konfliktą, bet įsitraukdami į jį turime stengtis konfliktą išspręsti, įveikti, paversdami jį grandinės grandimi, raida vienybės link.

Menkstant tikėjimui, kyla pavojus, jog pranyks ir gyvenimo pagrindai, kaip įspėjo poetas T. S. Eliotas: „Argi dar būtina jums sakyti, kad net tie kuklūs pasiekimai, kuriais mandagiai giriatės, nepragyvens tikėjimo, kurio reikšmės nepripažįstate?“ (48). Jei tikėjimą į Dievą pašalinsime iš savo miestų, susilpnės ir tarpusavio pasitikėjimas, mus vienys tiktai baimė, ir stabilumui iškils pavojus. Laiške žydams sakoma: „Todėl nėra Dievui negarbės vadintis jų Dievu: jis prirengė jiems Miestą!“ (Žyd 11, 16). Išlara „nėra negarbės“ siejama su viešuoju pripažinimu. Norima pasakyti, kad Dievas savo konkrečiu veikimu viešai išpažįsta savo buvimą tarp mūsų, savo troškimą sutvirtinti žmonių santykius. O galbūt mes laikome negarbe Dievą vadinti savo Dievu? Galbūt jo kaip tokio neišpažįstame savo viešajame gyvenime ir nesiūlome bendro gyvenimo didybės, kurią jis įgalina? Tikėjimas apšviečia visuomenės gyvenimą, turi kūrybingos šviesos kiekvienai istorijos akimirka, nes visus įvykius susieja su visko pradžia ir tikslu – su mus mylinčiu Tėvu.

Paguodžianti jėga kančioje

56. Korinto krikščionims rašydamas apie savo sunkumus ir rūpesčius, šventasis Paulius savo tikėjimą susie-

ja su Evangelijos skelbimu. Jis sako, kad jame išsipildė Rašto žodžiai: „Aš įtikėjau, todėl prakalbėjau“ (2 Kor 4, 13). Apaštalas galvoje turi 116-osios psalmės ištara, kur psalmininkas sušunka: „Pasitikėjau, net kai skundžiaus: *Esu baisiai kančios prislėgtas!*“ (eil. 10). Kalbėti apie tikėjimą dažnai reiškia kalbėti ir apie skausmingus išbandymus, tačiau kaip tik čia šventasis Paulius regi galimybę įtikinamai skelbti Evangeliją, nes būtent silpnume ir kančioje aikštėn iškyla ir atrandama Dievo jėga, nugalinti mūsų silpnumą ir kančią. Pats apaštalas išgyvena merdėjimą, krikščionims tampantį gyvenimu (plg. 2 Kor 4, 7–12). Išbandymų valandą mums šviečia tikėjimas, ir būtent kančioje bei silpnume paaiškėja: „Mes ne save pačius skelbiame, bet Kristų Jėzų kaip Viešpatį“ (2 Kor 4, 5). Vienuoliktasis Laiško žydams skyrius užbaigiamas nuoroda į tuos, kurie kentėjo dėl tikėjimo (plg. eil. 35–38). Tarp jų ypatinga vieta tenka Mozei, prisiėmusiam Mesijo paniekinimą (plg. eil. 26). Krikščionis žino, kad kančios neįmanoma panaikinti, bet jai galima suteikti prasmę, žino, kad ji gali virsti meilės ir savęs patikėjimo niekada mūsų neapleidžiančiam Dievui aktu ir per tai tikėjimo bei meilės augimo pakopa. Kontempliuodamas Kristaus ir Tėvo vienybę net didžiausios kančios ant kryžiaus akimirka (plg. Mk 15, 34), krikščionis mokosi regėti paties Jėzaus akimis. Net mirtis tampa šviesi ir gali būti išgyvenama kaip tikėjimo šūksnis, kaip Tėvo tariamas galutinis: „Eik iš savojo gimtojo krašto“ (Pr 12, 1), galutinis „Ateik.“ Jam save atiduodame kupini pasitikėjimo, kad jis mus palaikys ir mums žengiant galutinį žingsnį.

57. Tikėjimo šviesa neleidžia užmiršti pasaulio kančių. Daugybei vyrų ir moterų kenčiantieji buvo šviesos tarpininkai! Pavyzdžiui, raupsuotieji šventajam Pranciškui Asyžiečiui ar vargšai palaimintajai Motinai Teresei iš Kalkutos. Jie suvokė slėpinį, glūdintį tuose, kurie kenčia. Žinoma, artindamiesi prie jų, jie nepašalina visų jų kančių ir neįstengė paaiškinti kiekvieno blogio. Tikėjimas yra ne visą mūsų tamsą išskaidanti šviesa, bet šviestuvas, naktį rodantis mūsų žingsniams kelią, ir to mūsų kelionei pakanka. Kenčiančiajam Dievas duoda ne viską paaiškinančius argumentus, bet atsako lydinčiojo artumu, gėrio istorija, susijungiančia su kiekviena kančios istorija, kad joje atvertų vartus į šviesą. Kristuje Dievas pats panoro dalytis su mumis šiuo keliu ir dovanoti mums savo regėjimą, jog tame kelyje išvystume šviesą. Kristus, iškentėjęs sopulius, yra „tikėjimo vadovas ir ištobulintojas“ (Žyd 12, 2).

Kančia mums primena, kad tikėjimo tarnystė bendrajam gėriui visada yra priekinis žvelgiančios vilties tarnystė, žinant, jog mūsų visuomenės tvirtas ir tvarus pagrindas yra vien Dievas, ateitis, teikiama prisikėlusio Jėzaus. Šia prasme tikėjimas susijęs su viltimi, nes mes

net ir tada, kai mūsų žemiškoji buveinė suirs, turėsime amžinąją buveinę, Dievo jau pastatydintą Kristuje, jo kūne (plg. 2 Kor 4, 16–5, 5). Tikėjimo, vilties ir meilės dinamika (plg. 1 Tes 1, 3; 1 Kor 13, 13) šitaip skatina mus kelyje į miestą, „kurio statytojas ir kūrėjas būtų Dievas“ (Žyd 11, 10), imtis visų žmonių rūpesčių, nes „viltis nepagauna“ (Rom 5, 5).

Išvien su tikėjimu ir meile viltis veda mus į tikrą ateitį, esančią kitame horizonte nei tas, į kurią kreipia apgaulingi pasaulio stabų siūlymai, bei kasdieniam gyvenimui suteikiančią naujo polėkio ir jėgos. Neleiskime iš savęs pavogti vilties ar ją sužlugdyti skubiais sprendimais ir pasiūlymais, sustabdančiais mūsų kelionę ir laiką „suskaidantiais į fragmentus“ bei paverčiančiais erdve. Laikas visada pranoksta erdvę. Erdvė procesus sustingdo, o laikas, priešingai, veda juos į ateitį ir skatina keliauti su viltimi.

Laiminga įtikėjusi (plg. Lk 1, 45)

58. Palyginime apie sėjėją šventasis Lukas perteikia mums žodžius, kuriais Viešpats aiškina, ką reiškia „gera žemė“: „Nukritusi į gerą žemę sėkla – tai tie, kurie klauso žodžio, išsaugo jį taurioje ir geroje širdyje ir duoda vaisių kantrumu“ (Lk 8, 15). Luko evangelijos kontekste tauri ir gera širdis yra nuoroda į išgirstą bei saugomą žodį, netiesioginis Mergelės Marijos tikėjimo paveikslas. Tas pats evangelistas kalba apie Marijos atmintį, apie tai, jog ji visa, ką išgirdo ir pamatė, saugojo širdyje, kad žodis jos gyvenime duotų vaisių. Viešpaties Motina yra tobula tikėjimo ikona, pasak šventosios Elzbietos: „Laiminga įtikėjusi“ (Lk 1, 45).

Marija, Siono dukra, atbaigiama ilga Senojo Testamento tikėjimo istorija, kupina, pradedant Sara, tikinčių moterų, per kurias, šalia protėvių, išsipildydavo Dievo pažadas ir išsiskleisdavo nauja gyvybė. Atėjus laiko pilnatvei, Dievas tarė Žodį Marijai, ir ji visa esybe priėmė jį į savo širdį, kad jis joje taptų kūnu ir iš jos gimtų kaip šviesa žmonėms. Šventasis kankinys Justinas „Pokalbyje su Trifonu“ pavartoja gražią ištarą sakydamas, jog Marija, priimdama angelo žinią, pažino „tikėjimą ir džiaugsmą“ (49). Jėzaus Motinos tikėjimas išties davė daug vaisių; jei mūsų dvasinis gyvenimas duoda vaisių, tampame kupini džiaugsmo, o tai aiškiausias didelio tikėjimo ženklas. Marija savo gyvenime atliko tikėjimo piligriminę kelionę sekdamą paskui savo Sūnų (50). Tad per Mariją Senojo Testamento tikėjimo kelias buvo įjungtas į sekimą Jėzumi, jo perkeistas ir įtrauktas į žmogumi tapusiam Dievo Sūnui būdingą regėseną.

59. Galima sakyti, kad palaimintojoje Mergelėje Marijoje išpildoma tai, ką anksčiau primygtinai pabrėžiau,

būtent – tikintysis visas įtraukiamas į savąjį tikėjimo išpažinimą. Marija per savo santykį su Jėzumi artimai susijusi su tuo, ką tikime. Mergeliškasis Jėzaus pradėjimas Marijoje – aiškus Kristaus dieviškosios sūnystės ženklas. Amžinoji Kristaus pradžia yra Tėvas; Kristus – Sūnus visiška ir nepakartojama šio žodžio prasme, todėl jis laike gimsta be vyro įsikišimo. Būdamas Sūnus, Jėzus gali dovanoti pasauliui naują pradžią ir naują šviesą, žmogui save atiduodančio Dievo ištikimos meilės pilnatvę. Kita vertus, tikroji Marijos motinystė laidavo, kad Dievo Sūnaus žmogiškoji istorija bus autentiška ir jis turės tikrą kūną, galintį mirti ant kryžiaus ir prisikelti iš numirusių. Marija lydėjo jį iki kryžiaus (plg. Jn 19, 25), kur jos motinystė išsiplėtė aprėpdama kiekvieną jos Sūnaus mokinį (plg. Jn 19, 26–27). Jėzui prisikėlus ir įžengus į dangų, ji drauge su apaštalais Vakarienes menėje meldė Šventosios Dvasios dovanos (plg. Apd 1, 14). Meilės tėkmė tarp Tėvo ir Sūnaus Dvasioje palytėjo mūsų istoriją; Kristus traukia mus prie savęs, kad išgelbėtų (plg. Jn 12, 32). Tikėjimo centras yra Jėzaus, iš moters gimusio Dievo Sūnaus, per Šventosios Dvasios dovanojimą vedančio mus į įvaikystę (plg. Gal 4, 4–6), išpažinimas.

60. Malda kreipkimės į Mariją, Bažnyčios ir mūsų tikėjimo Motiną.

Padėk, o Motina, mūsų tikėjimui!
Atverk mūsų klausą Žodžiui, kad atpažintume mus šaukiantį Dievo balsą.
Sužadink mūsų norą sekti jo pėdomis ir palikti gimtajį kraštą atsiliepiant į jo pažadą.
Padėk mums leisti save palytėti jo meilei, kad jį galėtume palytėti tikėjimu.
Padėk mums visą save jam patikėti, tikėti jo meile, ypač išbandymų ir kryžiaus akimirkomis, kai mūsų tikėjimas pašauktas bręsti.
Pasėk mūsų tikėjime Prisikėlusiojo džiaugsmą.
Primink mums: kas tiki, niekada nėra vienas.
Pamokyk mus regėti Jėzaus akimis, kad jis būtų šviesa mūsų kelyje ir ta tikėjimo šviesa mumyse nuolatos augtų, kol ateis diena be pabaigos, pats Jėzus Kristus, tavo Sūnus, mūsų Viešpats!

Duota Romoje, prie šventojo Petro, 2013-ųjų, mano pirmųjų pontifikato metų, birželio 29-ąją, Šventųjų apaštalu Petro ir Pauliaus iškilmės dieną.

PRANCIŠKUS

Nuorodos

- (1) *Dialogus cum Tryphone Iudaeo*, 121, 2: PG 6, 758.
- (2) Klemensas Aleksandrietis. *Protrepticus*, IX: PG 8, 195.
- (3) *Brief an Elisabeth Nietzsche vom 11. Juni 1865*, in: *Werke in drei Bänden*, München 1954, 953 ir t.
- (4) *Paradiso*, XXIV, 145–147.
- (5) *Acta Sanctorum*, Iunii, I, 21.
- (6) „Nors atskirai ir neaptaria tikėjimo, Susirinkimas apie jį kalba kiekviename puslapyje, pripažįsta jo gyvybiškai svarbų ir antgamtinį pobūdį, suponuoja kaip neiškreiptą ir tvirtą ir ant jo statydina savo mokymą. Pakaktų prisiminti Susirinkimo ištaras <...>, norint suvokti esminę svarbą, Susirinkimo išvien su Bažnyčios mokymo Tradicija priskiriamą tikrajam tikėjimui, kurio šaltinis yra Kristus, o kanalas – Bažnyčios Magisteriumas“ (Paulius VI. Bendroji audiencija, 1967 03 08: *Insegnamenti V* [1967], 705).
- (7) Plg., pvz., Vatikano I Susirinkimas. Dogminė konstitucija apie katalikų tikėjimą *Dei Filius*, cap. III: DS 3008–3020; Vatikano II Susirinkimas. Dogminė konstitucija apie Dievo Apreiškimą *Dei Verbum*, 5; Katalikų Bažnyčios katekizmas, 153–165.
- (8) Plg. *Catechesis*, V, 1: PG 33, 505A.
- (9) *In Psal. 32*, II, s. I, 9: PL 36, 284.
- (10) M. Buber. *Die Erzählungen der Chassidim*. Zürich 1949, 793.
- (11) *Émile*. Paris 1966, 387.
- (12) *Lettre à Christophe de Beaumont*. Lausanne 1993, 110.
- (13) Plg. *In Ioh. Evang.*, 45, 9: PL 35, 1722–1723.
- (14) II dalis, IV.
- (15) *De continentia*, 4, 11: PL 40, 356.
- (16) *Vom Wesen katholischer Weltanschauung* (1923), in: *Unterscheidung des Christlichen. Gesammelte Studien 1923–1963*. Mainz 1963, 24.
- (17) IX, 30, 40: PL 32, 825.
- (18) Plg. ten pat, 825–826.
- (19) Plg. *Vermischte Bemerkungen/Culture and Value*, G. H. von Wright (ed.), Oxford 1991, 32–33; 61–64.
- (20) *Homiliae in Evangelia*, II, 27, 4: PL 76, 1207.
- (21) Plg. *Expositio super Cantica Cantorum*, XVIII, 88: CCL, *Continuatio Mediaevalis* 87, 67.
- (22) Ten pat, XIX, 90: CCL, *Continuatio Mediaevalis* 87, 69.
- (23) „Apreiškiančiam Dievui privalomas tikėjimo klusnumas (Rom 16, 26; plg. Rom 1, 5; 2 Kor 10, 5–6), kuriuo žmogus laisvai atiduoda visą save, protu ir valia visiškai paklusdamas atsiskleidžiančiam Dievui ir noromis pritardamas jo apreiškimui. Šitokiam tikėjimui reikia pirmiau ateinančios ir padedančios Dievo malonės bei Šventosios Dvasios vidinės pagalbos. Toji Dvasia paveikia širdį ir palenkia ją į Dievą, atveria dvasios akis ir teikia malonumą kiekvienam pritarti tiesai ir ją tikėti. Kad apreiški-
- mas būtų vis giliau suprantamas, ta pati Šventoji Dvasia nuolat tobulina tikėjimą savo dovanomis“ (Vatikano II Susirinkimas. Dogminė konstitucija apie Dievo Apreiškimą *Dei Verbum*, 5).
- (24) Plg. Heinrich Schlier. *Meditationen über den Johanneischen Begriff der Wahrheit*, in: *Besinnung auf das Neue Testament. Exegetische Aufsätze und Vorträge 2*. Freiburg, Basel, Wien 1959, 272.
- (25) Plg. *Summa theologiae*, III, q. 55, a. 2, ad 1.
- (26) *Sermo 229/L*, 2: PLS 2, 576: „*Tangere autem corde, hoc est credere.*“
- (27) Plg. 73: AAS (1999), 61–62.
- (28) Plg. *Confessiones*, VIII, 12, 29: PL 32, 762.
- (29) *De Trinitate*, XV, 11, 20: PL 42, 1071: „*Verbum quod intus lucet.*“
- (30) Plg. *De civitate Dei*, XXII, 30, 5: PL 41, 804.
- (31) Plg. Tikėjimo mokymo kongregacija. Deklaracija *Dominus Iesus* (2000 08 06), 15: AAS 92 (2000), 756.
- (32) *Demonstratio apostolicae praedicationis*, 24: SC 406, 117.
- (33) Plg. Bonaventūras. *Breviloquium, prol.: Opera Omnia*, V, Quaracchi 1891, 201; *In I Sent., proem.*, q. 1, resp.: *Opera Omnia*, I, Quaracchi 1891, 7; Tomas Akvinietis. *S. th.*, I, q. 1.
- (34) Plg. *De Baptismo*, 20, 5: CCL 1, 295.
- (35) Dogminė konstitucija apie Dievo Apreiškimą *Dei Verbum*, 8.
- (36) Plg. Vatikano II Susirinkimas. Konstitucija apie šventąją liturgiją *Sacrosanctum Concilium*, 59.
- (37) Plg. *Epistula Barnabae*, 11, 5: SC 172, 162.
- (38) Plg. *De nuptiis et concupiscentia*, I, 4, 5: PL 44, 413: „*Habent quippe intentionem generandi regenerandos, ut qui ex eis saeculi filii nascuntur in Dei filios renascantur.*“
- (39) *Dei Verbum*, 8.
- (40) *In nativitate Domini sermo*, 4, 6: SC 22, 110.
- (41) Plg. Irenejus. *Adversus haereses*, I, 10, 2: SC 264, 160.
- (42) Plg. ten pat, II, 27, 1: SC 294, 264.
- (43) Plg. Augustinas. *De sancta virginitate*, 48, 48: PL 40, 424–425: „*Servatur et in fide inviolata quaedam castitas virginalis, qua Ecclesia uni viro virgo casta cooptatur.*“
- (44) Plg. *An Essay on the Development of Christian Doctrine*. Uniform Edition: Longmans, Green and Company, London 1868–1881, 185–189.
- (45) Plg. *Dei Verbum*, 10.
- (46) Origenas. *Contra Celsum*, IV, 75: SC 136, 372.
- (47) Ten pat, 85: SC 136, 394.
- (48) „Choruses from *The Rock*“, in: *The Collected Poems and Plays 1909–1950*. New York 1980, 106.
- (49) Plg. *Dialogus cum Tryphone Iudaeo*, 100, 5: PG 6, 710.
- (50) Plg. Vatikano II Susirinkimas. Dogminė konstitucija apie Bažnyčią *Lumen gentium*, 58.

Popiežius sveikina Krikšto jubiliejų švenčiančią Žemaitiją ir visą Lietuvą

Garbingajam broliui Kristuje Telšių vyskupui Jonui Borutai SJ

Garbingasis broli, kreipiuosi į Tave ir į Telšių vyskupiją, taip pat į visus Lietuvos vyskopus, kunigus, vienuoles ir vienuolius bei pasauliečius tikinčiuosius su nuoširdžiu sveikinimu Žemaitijos Krikšto 600 metų jubiliejaus proga. Man buvo pranešta, kad neseniai gausus tikinčiųjų būrys, vedamas Žemaitijos krašto vyskupų ir kunigų, atvyko į Romą, prie šventųjų apaštalų Petro ir Pauliaus kapų, trokšdami padėkoti Viešpačiui už įstabiąją tikėjimo dovaną bei gilią vienybę su Romos Vyskupu ženklu.

1413 m. pirmieji jūsų protėviai priėmė krikščioniškąją tikėjimą iš misionierių, kuriuos jūsų valdovai buvo pakvietę iš tolimų ir artimų šalių. Evangelijos žodis pagaliau pasiekė ir šią Lietuvos dalį, tokiu būdu tarsi baigiamuoju akcentu vainikuodamas Kristaus žinios sklaidimą Europos žemyne. Šia nuostabia proga vykstant jubiliejinėms iškilmėms Telšių vyskupijoje, jos šiandienėje Katedroje bei istorinėje Varnių katedroje, lygiai kaip ir Žemaičių Kalvarijos šventovėje, dalyvaujant mano ypatingajam pasiuntiniui kardinolui Peteriui Erdo, trokštu išreikšti savo kaip Romos Vyskupo ir apaštalo Petro Įpėdinio meilę ir artumą. Dvasia vienijuosi su jumis, būdamas tikras, kad ši džiaugsminga sukaktis pagyvins Viešpaties malonę, suteiks naujų dovanų jūsų krikščioniškajam gyvenimui.

Per prabėgusius šimtmečius krikščionybė giliai palietė jūsų istoriją ir kultūrą. Netrūko ir išbandymų laikotarpių, vedusių iki pat kankinystės, kuri dar labiau sustiprino sąsajas su Kristumi ir įdėjo savo įnašą į visos Bažnyčios lobyną. Tikėjimo dovana yra visuomet nauja, gyva ir veiksminga. Ji niekuomet netampa praeities dalyku, bet atvirkesčiai – teikia gyvybę šiandienai, nes būtent šandien Kristus mus toliau kviečia su juo susitikti ir sekti juo tuo keliu, kuris perkeičia visą mūsų egzistenciją.

Ypač mąstau apie jaunimą, kuris pasitinka gyvenimo iššūkius tokiais laikais, kai nelabai aiškus ateities horizontas. Tegul kiekviena jauna siela glaudžiasi prie Evangelijos, o ją skaitydama, išklaudydama ją, apmąstydama, giliai pažindama teranda tą šviesą, kuri išryškina gyvenimo kelio gaires ir suteikia nepalaužiamą viltį. Juk Šventojo Rašto žodžiai yra tarsi neišsenkantis lobis, neišsibaigianti versmė, iš kurios galime semtis džiaugsmo ir prasmės mūsų gyvenimui. Jėzaus sekimas neatima nieko iš mūsų, o atvirkesčiai – mus praturtina jo bičiulyste, užlieja mūsų gyvenimą jo gailestingumu ir artumo švelnumu bei praveria anksčiau net nesuvoktus, stulbinančiai naujus takus. Būtent čia, brangus jaunime, yra jūsų raktas į iš tiesų

laime nušviestą gyvenimą: leisti Kristui būti visa ko centre, leistis būti jo užkariaujamiems. Auginkite asmeninį ryšį su juo kasdiene malda, sakramentais, ypač Eucharistija ir Sutaikinimo sakramentu bei rūpestingai žvelgdami į brolių ir sesių bei visos bendruomenės reikmes. Jėzus jūsų niekuomet neapvils. Gautąją tikėjimą visuomet išgyvenkite jaunatviška ir džiaugsminga širdimi.

Tuo pat metu trokštu paraginti tėvus, ugdytojus ir visus suaugusius tikinčiuosius tvirtai išlaikyti ir savo gyvenimu liudyti tą tikėjimo dovaną, kurią tikėjimo tėvai išstvermingai ir ištikimai saugojo.

Kaip sakydavo Pranciškus Asyžietis, Evangelija yra skelbiama taip pat ir žodžiais, tačiau dar pirmiau eina asmeninis gyvenimas. Būti Kristaus mokiniais nereiškia pasišalinti iš savo gyvenimo aplinkos ir tikrovės, bet reiškia į viską žvelgti naujomis akimis suvokiant, kad Dievas yra šalia mūsų ir mus veda ir kad mūsų kelias turi labai aiškų ir šviesų, vilties pripildytą tikslą – amžinąjį gyvenimą.

Vienuolėms ir vienuoliams, kunigams, seminaristams ir vienuolynų novicijoms šis Žemaitijos Krikšto 600 metų jubiliejus tegul tampa puiki proga atnaujinti savąjį „taip“, kurį sakote Viešpačiui, ir save jam dar labiau dovanoti. Prieš jus esantys pastoraciniai iššūkiai yra platūs ir sudėtingi, tačiau tuo pat metu jūsų širdyse labai aiškiai tespindi tikrumas, kad nesate vieni. Mūsų niekuomet neapleis Viešpaties meilės galia, nes būtent Jis veda savo Bažnyčią. Visuomet būkite šalia savo žmonių. Viešpats jus pašaukė tam, kad jam ypatingu būdu save dovanodami paliudytumėte broliams ir seserims krikščioniško gyvenimo grožį ir vestumėte juos į susitikimą su Kristumi. Vieni kitus drąsinkite ir stiprinkite puoselėdami broliškumą ir bendrystę, nes tai be galo pagausina ir jūsų pastoracinės veiklos vaisius.

Eucharistinis kongresas, kuriam paskyrėte pagrindinius šio svarbaus jubiliejaus momentus, mums visiems primena, kas yra ir turi būti Bažnyčios ir kiekvieno krikščionio gyvenimo centras. Eucharistijoje, kurią švenčiame ir adoruojame, Viešpats tęsia savo buvimą su mumis taip artimai, kad tampa net mūsų valgiu. Jis ir toliau mums teikia išganymo dovaną, kuomet sudabartina savo meilės auką ant kryžiaus. Jis ir toliau mus moko, kad būtent gailestingumas ir broliška meilė kiekvienam artimui ir yra tas kelias, kuris perkeičia mus pačius, taip pat ir pasaulį, kuriame gyvename.

Meldžiu Švenčiausiosios Mergelės Marijos ir visų šventųjų užtarimo Žemaitijai ir visai Lietuvai ir iš širdies siunčiu jums visiems apaštališkąjį palaiminimą.

Pranciškus

ŠILINIŲ IŠKILMĖ

Švč. Mergelės Marijos Gimimas (Šilinė)
Mch 5, 1–4a arba *Rom* 8, 28–30; *Mt* 1, 1–16. 18–23

Šiandien minime vieną seniausių Dievo Motinos iškilmių – Švč. Mergelės Marijos Gimimą. VI amžiuje Jeruzalėje, Marijos gimimo vietoje, buvo pastatyta ir pašventinta Šv. Onos bažnyčia. Tada ir pradėta visoje Rytų Bažnyčioje švęsti rugsėjo 8-ąją Dievo Motinos Gimimą. Nuo VII amžiaus ši data minima Romoje tarp keturių didžiausių Mergelės Marijos iškilmių, o nuo XI amžiaus jau visoje Vakarų Bažnyčioje. Pasirinktas rugsėjo mėnuo, nes Rytų Bažnyčia pradeda liturginius metus rugsėjį. Rugsėjo 8 diena VIII amžiuje padėjo nustatyti Marijos Nekaltojo Prasidėjimo šventės datą – gruodžio 8-ąją (suprantama, kad tai turėjo būti devyniais mėnesiais anksčiau, negu jos gimimas).

Paprastai įprasta minėti šventųjų mirties dieną, kai jie gimsta danguje. Marijos Gimimo iškilmė ir Viešpaties Jėzaus (gruodžio 25 d.) bei šv. Jono Krikštytojo (birželio 24 d.) gimimo dienos yra vienintelės Romos kalendariume gimimo žemėje šventės. Bažnyčia švenčia Marijos gimimą su dideliu džiaugsmu, nes visam pasauliui tai tikra *salutis aurora* – išganymo aušra. Ilgoje Kristaus genealogijoje iš Evangelijos pagal Matą (1, 1–16) pabrėžiamas Marijos ryšys su išganymo istorija; ji giliai išsiskynusi Izraelio tautos ir Dovydo giminėje, iš kurios gimė Dievo Sūnus, Šventosios Dvasios veikimu tapęs žmogumi, kad išlaisvintų žmones iš senosios nuodėmės vergijos. Nuo pat atsiradimo žemėje Marija užima ypatingą vietą Dievo plane: ji yra „Mergelė, pagimdysianti Sūnų“ (plg. *Iz* 7, 14; *Mt* 1, 21), toji, iš kurios „užtekėjo teisingumo Saulė – Kristus, mūsų Dievas“ (*Šilinių Ižangos priegiesmis*). Panašiai giedama bizantiškoje liturgijoje: „Ši diena yra visuotinio Džiaugsmo ižanga. Šią dieną ėmė dvelkti išganymą skelbiantys vėjai.“

Visoje Lietuvoje Marijos Gimimas švenčiamas ypač iškilmingai, kaip viena didžiausių Mergelės Marijos švenčių. Ši diena, vadinama Šiline, artimai susijusi su Šiluva. Ji primena Dievo Motinos apsireiškimą šioje vietoje. Šiluva tapo svarbiu pamaldumo Marijai židiniu jau XV amžiaus viduryje, vietos dvarininkui ir garsiam Lietuvos didikui Petruui Simonui Gedgaudui čia pastačius būtent Marijos Gimimo bažnyčią ir jai dovanojus 1457 m. iš Romos parvežtą Dievo Motinos paveikslą, jau tais laikais laikytą stebuklingu. Nuo tada daugiau negu šimtą metų maldininkai gausiai keliaudavo į Šiluvos bažnyčios atlaidus net iš kaimy-

ninės Prūsijos. Paskui, XVI amžiaus antrojoje pusėje, tuometiniame nuožmių religinių karų kontekste, Šiluvos katalikų bažnyčia buvo sugriauta. Tačiau prieš tai paskutinis klebonas Jonas Holubka sudėjo bažnyčios šventąjį paveikslą, dokumentus ir kitas vertybes į geležimi apkaustytą skrynį ir užkasė laukuose, netoli bažnyčios, prie didelio akmens.

Švč. Mergelė Marija Šiluvoje apsireiškė 1608 m. Greitimo kaimo piemenėliai, ganydami bandą anksčiau katalikų bažnyčia priklausiusiose žemėse, pamatė ant didelio akmens mergele, laikančią ant rankų vaikelį ir gaudžiai verkiančią. Piemenėliai nubėgo pas Šiluvos evangelikų reformatų katechetą. Šis prisiartino prie akmens ir, pamatęs verkiančią mergele, kreipėsi į ją: „Mergaite, ko verki?“ Ji atsakė: „Verkiu dėl to, kad prieš tai šioje vietoje buvo garbinamas mano Sūnus, o dabar čia ariama ir sėjama.“ Garsas apie Marijos pasirodymą veikiai pasklido po visą apylinkę, o vietos gyventojai atsivertė į katalikų tikėjimą. Tada, remiantis šimtamečio aklo senuko pasakojimu, buvo rasta užkasta skrynja su senosios bažnyčios lobiu.

1622 m. katalikai senosios bažnyčios vietoje pastatė nedidelę medinę bažnytelę. Nuo 1629 m. imta vėl viešai rodyti Marijos paveikslą. 1775 m. pastatyta nauja bažnyčia – dabartinė Švč. Mergelės Marijos Gimimo bazilika. 1786 m. rugsėjo 8 d. popiežiaus Pijaus VI leidimu stebuklingasis Marijos su Kūdikiu paveikslas vainikuotas aukso vainiku ir jam suteiktas Ligonių Sveikatos titulas. Carinės Rusijos valdžia nesėkmingai bandė nuslopinti pamaldumo tradicijas Šiluvoje. Sovietiniais laikais valdžia irgi visaip trukdė tikintiesiems dalyvauti atlaiduose, tačiau tai nesustabdydavo maldininkų.

Vos atgavus nepriklausomybę, 1993 m. rugsėjo 7 d. palaimintasis popiežius Jonas Paulius II aplankė Šiluvą, pagerbė akmenį, kurį lietė apsireiškusios Marijos pėdos, ir ragino mus palikti praeitį ir drąsiai kurti naują Lietuvą. Šiandien ilgiau negu savaitę (šiemet rugsėjo 7–15 dienomis) trunkantys didieji Šilinės atlaidai yra vienas svarbiausių Lietuvos religinio gyvenimo įvykių. O šių iškilmių mąstymą užbaikime popiežiaus Benedikto XVI malda: „Šventoji Marija, Dievo Motina, tu dovanojai pasauliui tikrąją šviesą, savo Sūnų – Dievo Sūnų. Tu visą save atidavei kviečiančiam Dievui, taip tapdama versme gerumo, kuris iš Jo teka. Parodyk mums Jėzų. Vesk mus pas jį. Išmokyk jį pažinti ir mylėti, kad patys įstengtume tikrai mylėti ir ištroškusiame pasaulyje taptume gyvojo vandens šaltiniais. Amen.“

TRYS GAILESTINGUMO PALYGINIMAI

24 eilinis sekmadienis (C)

Iš 32, 7–11. 13–14; 1 Tim 1, 12–17; Lk 15, 1–32

Šio sekmadienio Evangelijoje – visas penkioliktas Luko evangelijos skyrius – Jėzus mums pateikia tris gailestingumo palyginimus. Problema iškyla, kai pas Jėzų pradeda lankytis „visokie muitininkai ir nusidėjėliai“ (Lk 15, 1). Fariziejai ir Rašto aiškintojai nesutinka su tokiu geranorišku Jėzaus elgesiu. Jiems tai yra papiktinimas, tačiau Jėzui tai yra elgesys, kuris atskleidžia tikrąjį Dievo mąstymą. Jėzaus gailestingume yra Tėvo gailestingumas. Priimdamas nusidėjėlius, Jėzus yra Dievo veido atspindys. Todėl per visą Evangeliją driekiasi ši problema: vienoje pusėje Jėzus, kuris priima ateinančius nusidėjėlius, ir kitoje – Įstatymo gynėjai, kaltinantys, kad jis yra „rijūnas ir vyno gėrėjas, muitininkų ir nusidėjėlių bičiulis“ (Lk 7, 34). O ir pats Jėzus sako: „Aš atėjau ne teisųjų šaukti, bet nusidėjėlių“ (Mk 2, 17). Kita vertus, nėra teisinga manyti, kad Jėzus atidaro dangaus vartus užkietėjusiems ir neatgailaujantiems kriminalistams arba sako, jog nusidėjėlių apskritai nėra. Jėzus neneigia nuodėmės ir nusidėjėlių egzistavimo. Negana to, Jėzus yra griežtesnis negu jo priešininkai: fariziejai ir Rašto aiškintojai smerkia patį svetimavimo faktą, o Jėzus ir svetimavimo troškimą; jei Įstatymas ragina nežudyti, tai jis moko, kad negalima net žodžiais įžeidinėti savo artimo (plg. Mt 5, 21–22. 27–28). Nusidėjėliams, kurie ateina pas jį, jis sako: „Eik ir daugiau nebenusidėk“ (Jn 8, 11).

Tad Jėzus pasipriešino tiems žydams, kurie save laikė išskirtiniais Izraelyje, o kitus savo tautiečius laikė nevertais Dievo malonės ir neigė net galimybę jiems pasikeisti. Reikšminga, kad evangelistas Lukas prieš pateikdamas palyginimą apie fariziejaus ir muitininko maldą šventykloje pastebi: „Kai kuriems žmonėms, kurie pasitikėjo savo teisumu, o kitus niekino, Jėzus pasakė palyginimą“ (Lk 18, 9). Jėzus buvo griežtesnis tiems, kurie niekino ir smerkė nusidėjėlius, negu patiems nusidėjėliams. Šią žmogišką bendrystę ir draugiškumą galime paaiškinti ir suprasti. Tačiau nauja ir negirdėta, kad Jėzus atleidžia nusidėjėliams jų nuodėmes. Jėzus sako paralyžiuotam žmogui: „Žmogau, tavo nuodėmės tau atleistos!“ Jo priešininkai tai girdėdami sušuko: „Kas gi gali atleisti nuodėmes, jei ne vienas Dievas!“ Tada Jėzus tarė: „O kad žinotumėte Žmogaus Sūnų turint žemėje galią atleisti nuodėmes, – čia jis tarė paralyžiuotajam, – sakau tau: kelkis, imk savo patalą ir eik namo“ (Lk 5, 20–24). Žinoma, niekas negalėjo patikrinti, ar to žmogaus nuodėmės buvo atleistos, tačiau visi galėjo pripažinti, kad jis atsistojo ir vaikščiojo. Regimas stebuklas liudijo neregimą stebuklą.

Trumpai apžvelgę Jėzaus ir nusidėjėlių klausimą, sugrįžkime prie šios dienos Evangelijos teksto. Atkreipkime dėmesį į įdomų ir svarbų procentinį santykį šiuose trijuose palyginimuose: pirmajame palyginime piemuos avies, kuri sudaro tik vieną procentą visos kaimenės; antrame palyginime atrastas pinigėlis sudaro 10 procentų viso to, ką moteris turi; o trečiajame – tėvas eina pasitikti abiejų savo sūnų. Tokia skaičių simbolika mums kalba apie Dievo ypatingą rūpinimąsi kiekvienu nuklydusiu žmogumi. Vadinasi, kai Jėzus palyginimais kalba apie piemenį, ieškančią paklydusios avies, moterį, ieškančią pamestos drachmos, tėvą, išbėgantį pasitikti sūnaus palaidūno ir jį apkabinti, šitai nėra vien žodžiai; šitaip jis nurodo savo buvimo ir veikimo priežastį. Jėzuje Kristuje kenčiančios ir pražuvusios žmonijos ieško pats Dievas. Jėzaus mirtimi ant kryžiaus Dievas atsigręžia prieš save patį, atiduodamas save, kad pakeltų ir išgelbėtų žmogų – tai pati didžiausia meilė. Žvelgdami į Kristaus perdurtą šoną, minimą Jono evangelijoje (plg. 19, 37), suvokiame žodžius: „Dievas yra meilė“ (1 Jn 4, 8).

Dievas niekada nepavargsta eiti mūsų pasitikti: pirmas eina tuo keliu, kuris mus skiria nuo Jo, kad tikėjimo ir atgailos dėka sugrįžtume pas Jį. Apaštalas Paulius rašo: „Manęs buvo pasigailėta, nes taip elgiausi dėl neišmanymo ir netikėjimo“ (1 Tim 1, 13). Sūnaus palaidūno palyginime pastebime, kad, kai pasirodo vyresnysis sūnus, supykęs dėl šventiškų brolio sutiktuvų, tėvas eina pirmas jo pasitikti ir jį užkalbinti: „Vaikeli, tu visuomet su manimi, ir visa, kas mano, yra ir tavo. Bet reikėjo puotauti bei linksintis, nes tavo brolis buvo miręs ir vėl atgijo, buvo žuves ir atsirado!“ (Lk 15, 32). Tik tikėjimas gali perkeisti egoizmą į džiaugsmą ir suteikti teisingus santykius su artimu ir Dievu.

Kad šis dieviškas gerumas neapsiriboja vien tik rūpestingu ieškojimu, matome ir iš pasakojimuose pabrėžiamo džiaugsmo. Piemuo, suradęs avį, sukviečia savo draugus ir kaimynus, sakydamas: „Džiaukitės drauge su manimi! Radau savo pražuvėlę avį!“ (Lk 15, 6). Moteris, atradusi pamestą smulkų pinigėlį, susivadina drauges bei kaimynės ir sako: „Džiaukitės su manimi, nes radau drachmą, kurią buvau pametusi“ (Lk 15, 9). Taip pat trečiame pasakojime paklydėlio sūnaus sugrįžimas virsta šventine puota (plg. Lk 15, 23–24). Dėmesys labiau kreipiamas į Dievo džiaugsmą dėl nusidėjėlio atsivertimo, o ne į paties atsivertusio nusidėjėlio veiksmą; pasakojama tai, ką patiria Dievas, o ne tai, ką nusidėjėlis turi daryti. Į nusidėjėlio atsivertimą yra žvelgiama iš Dievo pusės. Dievas priešais žmogų, bet ne žmogus priešais Dievą: būtent tai yra svarbu šiems gailestingumo palyginimams.

SKOLOS RAŠTAS

25 eilinis sekmadienis (C)

Am 8, 4–7; 1 Tim 2, 1–8; Lk 16, 1–13

Nuosavybės atžvilgiu Luko evangelijoje laikomasi atsargios nuostatos. Turtas vadinamas net stabo Mamonos vardu, nes žmogus lengvai leidžiasi jo pavergiamas. *Mamona* – hebrajiškas ar aramėjiškas žodis, kuris reiškia *tai, kuo žmogus pasitiki*, platesne prasme reiškiantis kiekvieną materialų turtą ar pinigą, tačiau Jėzui jis – stabas, priešprieša gyvajam Dievui. Pats pinigais nėra „apgaulinga Mamona“ ar „stabas“, bet labiau už bet ką kitą gali įkalinti žmogų aklame egoizme. Tenka atlikti tam tikrą ekonominių gėrybių perkeitimą: užuot jomis naudojusi tik savo interesams, reikia mąstyti ir apie vargšų poreikius, sekant pačiu Kristumi, kuris, – kaip rašo šv. Paulius, – „būdamas turtingas, dėl jūsų tapo vargdieniu, kad jūs taptumėte turtingi per jo neturtą“ (2 Kor 8, 9). Atrodo paradoksas: Kristus mus praturtino ne savo turtu, bet savo neturtu, tai yra savo meile, kuri jį pastūmėjo visiškai mums atsiduoti: „Jis ištrynė mus kaltinančią skolą ir panaikino ją prismeigdamas prie kryžiaus“ (Kol 2, 14).

Kaip ir daugelyje Evangelijos palyginimų, čia aptinkame tam tikrą gyvenimo dramą, besikeičiantį veiksmą. Turtingas žmogus ruošiasi atleisti savo prievaizdą, kuris eikvoja jo turtą, t. y. nesąžiningai elgiasi. Prievaizdas net nesigina, pripažįsta, kad tai, ką sužinojo jo šeimininkas, yra tiesa. Jo sąžinė nešvari, jis to neneigia. Toliau pasakojime lieka vienas prievaizdas, kuris, pasitraukęs į vienumą, apmąsto susidariusią situaciją. Nors jo ateitis neaiški ir vilties nedaug, jog viskas baigsis geruoju, jis nepasiduoda ir nusprendžia, pasinaudodamas dar vis turimomis savo galiomis, sutvarkyti skolas raštus ir santykius su šeimininko skolininkais, kad įgytų draugų ir užtikrintų sau ateitį.

Gėrybės, kurias jie buvo skolingi, – svarbiausi Palestinos žemės produktai: aliejus ir kviečiai. Statinė – apie 40 litrų, saikas – apie 400 litrų (biralamams seikėti). Kiekvienam iš skolininkų buvo nubraukta beveik lygi skola. Bendra abiejų nubrauktų skolų suma sudarė vieno žmogaus trejų metų atlyginimą. Pasakojimo pabaigoje daromas netikėtas posūkis: „Šeimininkas pagyrė sukėtąjį prievaizdą, kad jis gudriai pasielgęs“ (Lk 16, 8). Iš pirmo žvilgsnio šie Jėzaus žodžiai mus gali papiktinti: susidaro toks įspūdis, kad pats Dievas laiko maišą vagiui. Tačiau pagyrimas skirtas ne jo suktumui, bet

sumanumui, gudrumui (plg. Mt 10, 16). Jis, pasinaudęs šeimininko turtu, susirado draugų. Kritiškoje situacijoje atrasdamas išeitį, atrado ir kitus. Netikėtai pastebėjo kitus, ko anksčiau, rūpindamasis tik savimi, nematė. Atranda draugystės tikrovę. Taip, jis pasielgia dar kartą neteisingai sumažindamas ne savo nuosavybės skolas, o savo šeimininko, tačiau šį kartą jis tai padarė ne tiek dėl savęs, kiek ir dėl kitų: palengvina vargšo bėdą per pusę ar penktadaliu.

Be abejo, ne viskas šiame palyginime yra sektina, pavyzdžiui, draudžiama daryti kam nors žalą, lygiai kaip ir duoti išmalda tuo turtu, kurį esame pagrobę. Čia mums tik dar kartą primenama, kad Dievas mums patiki mažus dalykus žemėje: materialias gėrybes, gamtos išteklius, pinigus, gailęstingumą, išsilavinimą, dėmesingumą, žodį ir pan. Šiame gyvenime nebuvome paskirti kaip šeimininkai į namus, kurie mums priklauso kaip nuosavybė, bet esame panašūs į svečius ir prašalaičius. „Gyvenimas žmogui duotas ne nuosavybėn, bet laikinai priežiūrai“, – sakė senovės filosofas Seneka. Kaip geri prievaizdai turėtume mokėti tuo naudotis. Tik taip galėsime paveldėti tikrąjį turtą – Dievo Karalystę, kuri yra apreikšta Jėzuje Kristuje. Turtai yra mums kaip svetimi, nes yra šalia mūsų prigimties, jie negimsta ir nemiršta su mumis; Jėzus Kristus, priešingai, yra tikrai mūsų, nes jis yra žmonių gyvybė, ir ateidamas pas žmones jis atėjo į savo nuosavybę (plg. Jn 1, 4. 11).

Vadinasi, amžinybė nėra atskirta nuo žemiškojo gyvenimo. Gyvenimo pilnatvė anapus prasideda nuo mūsų santykio su Kūrėju, jo dovanomis ir su šalia esančiu žmogumi čia ir dabar. Tai yra patikima investicija norint pelnyti draugų, kurie mus parems tuo metu, kai viską prarasime palikdami šio pasaulio verslą ir rūpesčius ir keliausime pas pasaulio Teisėją. Niekas iš mūsų ten neprisistatys su tvarkingomis sąskaitų knygomis. Ne viskas jose bus tvarkinga. Tačiau, jeigu tie mūsų netikslumai bus buvę naudingi artimui, jeigu būsime sumažinę kitų kaltes, o ne, kaip įprasta, išpūtę, jeigu būsime ištrynę nuoskaudas ir mąstę ne teisės, bet meilės terminais, gailęstingas Teisėjas pagirs mus taip pasielgus, nors galai ir nesueis. Juk žmogui praktiškai ir neįmanoma padaryti, kad viskas būtų tvarkinga ir tobula. Viešpats vis dėlto bus patenkintas ir ribotu mūsų administravimu. O to, ko dar trūksta, jis ieškos kitur, ne mūsų piniginiėje: jo turtas patikimai bus saugomas kitų kišenėse, pas mūsų draugus (plg. Mt 25, 31–40).

MIRĖ NE ABU

26 eilinis sekmadienis (C)

Am 6, 1a. 4–7; 1 Tim 6, 11–16; Lk 16, 19–31

Šiandien Evangelijos tekste skaitome žymią turtuolio ir Lozorius gyvenimo istoriją. Įdomu, kad šiame Jėzaus palyginime tik vienas veikėjas turi vardą. Lozorius (hebr. *El'azar* – Dievas padeda) yra įprastas žydų vardas. O turtuolis neturi vardo. Pagal semitinę sampratą vardas nusako asmens vidinę tikrovę, apibrėžia jo istoriją. Neturėti vardo, vadinasi, neturėti istorijos, statyti savo egzistenciją ant tuštumos. Turtuolis prarado vardą, nes pametė gyvenimo tikruosius tikslus – nėra gyvenimo kasdien puotaujant. Yra žmonių, kurie pametė savo vardą, nes jį pakeitė kitais vardais: pinigais, karjera, galia, darbu, seksu, azartiniu lošimu, alkoholiu ir t. t.

Kaip girdėjome, vėliau ar anksčiau mirties slenkstį teko peržengti abiem – Lozoriumi ir turtuoliui. Evangelija tik glaustai apie tai užsimena: elgeta tiesiog mirė, o turtuolis mirė ir dar buvo palaidotas, greičiausiai iškilmingai, kaip pridera, nes artimųjų prašymu buvo pašarvotas didingoje šventovėje ir laidotas su visomis religinėmis apeigomis... Po to seka gana smulkus amžinojo gyvenimo aprašymas. Atidžiau pažvelgus matyti, kad anapusybės likimas yra tik galutinis nustatymas to, kuo gyvenama (arba negyvenama) šiandien, tęsinys to, kuo esi (arba nesi) žemėje. Turtuolis yra atskirtas, izoliuotas. Turtai, plačiąja šio žodžio prasme, jį pavertė visišku egoistu, atskyrė nuo kitų. Žiūrėdamas tik į pilną lėkštę ir į save, jis nebepastebi elgetos, kuris guli prie jo durų. Šunys mato geriau už jį. Pragaras – atsidavimas šiai atsiribojimo būsenai. Amžinasis pasmerkimas nurodo netektį, praradimą, taip sakant, atsiskyrimą nuo Dievo ir jo draugų – Abraomo ir Lozorius, – nes žemėje gyventa toli nuo jų, rūpintasi vien savo privačiais dalykais. Gali atrodyti, jog skirtumas tarp šiapus ir anapus yra kančia: vienas kentė čia, o kitas kentė anapus. Bet ar tiesa, jog ištaigingai puotauti, vilkėti purpuru, kaupti pinigus yra laimės šaltinis? Juk nėra didesnės kančios kaip tuščias gyvenimas arba, o tai yra tas pats, nereikalingų daiktų ar kelionių pripildytas gyvenimas. Nėra labiau veriančio skausmo, kaip atsiriboti nuo kitų ir nematyti nieko anapus savo durų. Be abejo, ši skausmą galima numalšinti linksmybėmis, nerūpestingumu, svaiginamu šėlsmu, išlaidavimu. Bet jei nukristų kaukės, pasimatytų atsiveriančios gilios žaizdos, nevilties praraja. Būtent pragaras, dvasinė mirtis (plg. *Apr 20, 6; 21, 8*). Jau čia – žemėje.

Vadinasi, turtuolio ir Lozorius palyginimas ne tiek mus informuoja apie kitą gyvenimą, kaip viskas ten bus, kiek perspėja, jog žmogaus gyvenimo likimas sprendžiamas

šiandien, šiuo momentu. Dabartis yra išpaužiamama amžinybėje. Šiapus persikelia į anapus. Turtuolis, atrodo, pastebi kitų poreikį jau peržengęs prarają, kai nebeliko laiko. Pavėlavęs susirūpino kitais, prisiminė turįs penkis brolius: iš tikrųjų jų gerokai daugiau, tai visi nerūpestingai pertekliuje ir nuodėmėje gyvenantys žmonės. Deja, susitikimai, santykiai, bendrystė su Kitu ir kitais užmezgama laike ir erdvėje, čia ir dabar. Tik šiandien galima išsilaisvinti iš savo nuodėmingos praeities ir kurti naują ateitį, nes kitaip, po mirties, bus jau vėlu pasitaisyti. Katalikų Bažnyčios katekizme rašoma: „Mirtis užbaigia žmogaus gyvenimą – tą laiką, kuriame dar galima priimti arba atmesti Kristuje apreikštą Dievo malonę“ (1021). Mūsų amžinajam likimui turi įtakos mūsų elgsenos. Mums tenka sekti keliu, kurį nurodė Dievas, kad pasiektume gyvenimą, ir šis kelias yra meilė, suprantama ne vien kaip jausmas, bet ir kaip tarnystė kitiems Kristaus meilėje. Todėl šv. Kryžiaus Jonas († 1591) primena: „Savo gyvenimo vakarą būsime teisiami pagal tai, kaip mylėjome.“

Į turtuolio ir šiandienos daugelio žmonių prašymą, kad Dievas aiškiau save parodytų ir atsiųstų ką nors iš anapus, kas galėtų mums pasakyti, kad taip yra iš tikrųjų, Abraomas atsakė: „Jie turi Mozę bei pranašus, tegul jų ir klauso!“ (*Lk 16, 29*). Mozė ir pranašai – Dievo žodis. Atsiversti gali tas, kuris dėmesingai klauso Dievo žodžio. Tikėjimas negimsta iš išpūdingų stebuklų ar mirusiojo, kuris ateitų ir mus išpėtų, pasirodymo. Juk fariziejai neatsivertė pamatę Jėzaus prikeltą Lozoriumi, Mortos ir Marijos broli (plg. *Jn 12, 10*). Mat aukščiausių tiesų negalima išpausti į tokį empirinį akivaizdumą, koks būdingas tik daiktybei. Tik Šventojo Rašto žodžiai, pasiekę mūsų širdį, gali atverti akis. Žinoma, Kristaus prisikėlimas yra didis stebuklas: argi po žaizdomis aptekusio prie turtuolio durų gulintio Lozorius pavidalu neįžvelgiamas Jėzaus slėpinys, Jėzaus, kuris „kentėjo už miestų vartų“ (*Žyd 13, 12*) ir, nuogas prikaltas prie kryžiaus, buvo atiduotas minios pajuokai. Būtent šis tikrasis Lozorius yra prisikėlęs, tapęs didžiu Dievo ženklų (plg. *Mt 12, 39–42*) ir atėjęs apie tai mums pasakyti. Tikėti ir sekti juo, šiuo didžiu Dievo ženklų, mus ragina šis palyginimas, kuriame kalbama apie tikrovę, apie visos istorijos lemiamą tikrovę. Vis dėlto net ir šis stebuklas, šis Dievo ženklas, mums yra perkeistas į veiksmingą Žodį, į skelbimą. Nors ir nematę išeinančio iš kapo Jėzaus, tačiau, įsiklausydami į Dievo žodį, patiriame jo prisikėlimo malonę ir išiname iš savo kapo, išiname atrasti savo brolių ir sesių. Tik taip tampame palaiminti, pereiname iš mirties į gyvenimą (plg. *Jn 5, 24; 1 Jn 3, 14*).

Parengė br. *Ramūnas Mizgiris OFM*

Kun. prof. dr. Romualdas Dulskis

Paradigminis Kristaus kvailio fenomenas Rytų krikščionybėje

Ižanga

Rytų krikščionybėje sutinkamas Kristaus kvailio (gr. *σαλός, μωρός*) fenomenas išryškina tam tikrus bendrojo krikščioniškojo pašaukimo matmenis. Užsidėjęs kvailio kaukę ir slėpdamas savo dorybes, Kristaus kvailis įžengia į viešojo gyvenimo sferą. Jo elgesys šokiruoja ir stebina, kviečia susimąstyti ir perkainoti vertybes. Kristaus kvailis sąmoningai pasirenka marginalinį gyvenimo būdą, tarsi negalėtų (o gal iš tikrųjų negalėdamas) priimti įprastų socialinių standartų ir papročių. Jis nori dalytis likimu tų, kurie „protingosios visuomenės“ išjuokiami ir niekinami.

Kristaus kvailis jaučiasi pašauktas sekti paniekintu ir išjuoktu Viešpačiu Jėzumi. Daugelį kartų evangelistai pasakoja apie Jėzaus patirtą panieką ir pasityčiojimus. Jėzus buvo išjuoktas karaliaus Erodo ir jo dvariškių (plg. *Lk 23, 11*), patyrė žydų kunigų ir jų tarnų (plg. *Mt 26, 67–68*) bei jų saugojusių kareivių žiaurias patyčias (plg. *Mt 27, 27–31*). Netgi nukryžiuotas jis buvo užgauliojamas aukštųjų kunigų, Rašto aiškintojų, seniūnų ir praeivių. Kristaus kvailis sąmoningai pasirenka *beginklį gyvenimo būdą* ir nesigina niekinamas ar užgauliojamas. Jis leidžia, kad kietaširdžių žmonių neapykanta išsilietų ant jo. Kristaus kvailio gyvenimo nuostata dažnai išreiškiama apaštalo Pauliaus žodžiais: „*Μωροί διὰ Χριστόν*“ („Kvaili dėl Kristaus“, *1 Kor 4, 10*). Tačiau galbūt dar tiksliau Kristaus kvailio gyvenimo pozicija išsakyta Izaijo pranašystės žodžiais, kurie taikomi Jėzui: „*Atsukau nugarą mane plakantiems, atkišau žandus raunantiems man barzdą, nuo užgauliojimo ir spjūvių neslėpiau veido*“ (*Iz 50, 6*). Tokią gyvenimo nuostatą gali turėti tik didžios dvasios žmogus. Todėl visai nenuostabu, kad Kristaus kvailio asmuo atskleidžia mums ne tik šį, bet ir daugelį kitų įstabių bruožų. Pirmiausia tai krikščioniškoji draša, Dievo vaikų laisvė, intymis vienybė su Dievu ir evangelinis radikalumas. Dėl šių savybių Kristaus kvailis gali būti laikomas tikro šventumo ir autentiškos krikščionybės pranašu.

Šis fenomenas nėra vienalytis. Kaip kiekviename pašaukime, taip ir tarp Kristaus kvailių būta įvairių žmonių. Galima išskirti keturių rūšių Kristaus kvailius: 1) pasižymėję šventu gyvenimu (dalis jų buvo kanonizuoti), 2) sąžiningi, bet nepasiekę šventumo, 3) apsimetėliai, kurie Kristaus kvailio įvaizdžiu naudojami egoistiškiems tikslams, 4) religingi psichiškai nesveiki

asmenys. Šiame straipsnyje aptariamas šventu gyvenimu pasižymėjusių Kristaus kvailių fenomenas.

Krikščioniškojo sąstingio ir ribotumo pranokėjas

Daugeliu atžvilgių Kristaus kvailis peržengia įprastą krikščionišką gyvenimo būdą. Jis nepaiso jokių elgesio taisyklių, bet leidžia sau elgtis neįprastai ir net įžūliai. Atrodo, tartum jam neegzistuantų visuotinai priimti etiketo reikalavimai. Jis įeina į kitų žmonių namus nesibeldęs, prekyvietėje pasiima parduodamų produktų ir nueina nesumokėjęs. Netgi leidžia sau tyčiomis vėluoti į šv. Mišias ir provokuojamai elgtis bažnyčioje. Nepaisyti įprastų gyvenimo taisyklių, regis, vienas didžiausių malonumų Kristaus kvailiui. Šis žmogiškosios egzistencijos transcendavimas augte įaugęs į jo širdį.

Dažnai atrodo, kad Kristaus kvailis elgiasi chaotiškai ir jo keisti poelgiai neturi jokios prasmės. Vis dėlto taip nėra. Kristaus kvailis peržengia tai, kas kasdienėje krikščioniškoje egzistencijoje yra ribota. Visų pirma tai ribotumas, kyląs iš krikščioniškojo gyvenimo sąstingio. Tariamai stabili, tačiau iš tikrųjų sustingusi, krikščioniškoji egzistencija yra svetima tikrajai savo pačios prigimčiai. Todėl ji turi būti išjudinta, pastūmėta, sukrėsta. Kristaus kvailis siekia pranokti kasdienę krikščioniškojo gyvenimo rutiną, ypač savimi patenkintą krikščionišką kasdienybę. Jis bando sulaužyti kiekvieną tikros prasmės stokojančią taisyklę, bet kokį autentiškos artimo meilės stokojantį mandagumą, bet kokį išorinį padorumą ar paviršutinį pamaldumą. Kristaus kvailis įsitikinęs, kad krikščionio gyvenimas turi turėti ryškų transcendentinį/savę pranokstantį aspektą. Krikščionis privalo būti nuolat pasirengęs išaugti iš įprastų savo pamaldumo formų. Juk Dievas nuolatos ugdo žmogų ir kartkartėmis kviečia jį žengti naują žingsnį, tarsi Abraomą išėiti iš „savo krašto“.

Krikščioniui visuomet gresia pavojus „įstrigti“ tam tikrame patogiam krikščioniškume. Neretai šis „įstrigimas“ gali būti pražūtingas arba aiškiai prieštarauti Dievo valiai. Todėl Kristaus kvailis jaučiasi pašauktas padėti žmonėms žengti žingsnį link naujos krikščioniškojo gyvenimo kokybės. Jis, anot įžymiojo stačiatikių teologo Kallistos Ware, sekdamas apaštalų pašaukimu, palieka ramią kontempliaciją ir grįžta į pasaulio sukurį (1).

Nors Kristaus kvailis yra Rytų krikščionybės fenomenas, tam tikrų analogų galime rasti ir Vakaruose. Pvz., šv. Mikalojus Fliuelietis, kuris sulaukęs penkiasdešimties metų paliko savo gausią šeimą ir tapo atsiskyrėliu. Tam naujam žingsniui Mikalojus subrendo per ilgus pamaldaus gyvenimo metus. Tai, be abejo, buvo taip pat labai neįprastas sprendimas, kuris šiandien veikiausiai

būtų įvertintas kaip patologiškas. Vis dėlto Mikalojaus Flucliečio ryžtas išsiveržti iš įprastų savo gyvenimo ribų vėliau pasirodė absoliučiai teisingas, atitinkąs Dievo valią ir atnešęs gausių vaisių visai visuomenei.

Krikščioniškosios drąsos ir laisvės liudytojas

Drąsa yra vienas pačių ryškiausių Kristaus kvailio bruožų. Jis ryžtasi sekti Jėzaus drąsa, kuris mokė: „Būkite drąsūs“ (Jn 16, 33). Drąsa – būtinas krikščioniškojo gyvenimo matmuo. Bailumas iš esmės yra nekrikščioniškas bruožas: „Nebijokite tų, kurie žudo kūną, bet negali užmušti sielos“ (Mt 10, 28). Tiesa, Patarlių knygoje tvirtinama, kad „pagarbi Viešpaties baimė yra išminties pradžia“ (Pat 9, 10). Tačiau kaip tik Dievo baimė moko, jog pasaulyje krikščionis nebeturi ko bijoti. Pasaulyje nėra nieko, ko vertėtų baimintis, nes bijoti tegalima ir tereikia tik Dievo. Pasaulio baimė yra pagoniškumo apraiška. Apaštalų darbuose ne kartą sakoma apie apaštalą Paulių, kad jis *drąsiai kalbėjo*. Korinto krikščionis jis mokė: „Jūs, brangiai nupirkti, nepasidarykite žmonių vergais“ (1 Kor 7, 23). Be abejo, krikščionis turi teisę jausti priešų, negandų, nesėkmių ir kitokią baimę, tačiau negali jai pasiduoti. Jėzus Getsemanėje atskleidė mums savo baimę ir liūdesį, idant žinotume turį teisę jaustis silpni, o kartais netgi patirti savo bejėgiškumą. Betgi Jėzaus išgyventa baimė ir liūdesys nepakeitė Jo apsisprendimo – įvykdyti Tėvo valią. Tad Jėzus mums yra pavyzdys, kaip būdami silpni vis dėlto galime išlikti drąsūs ir išdrįsti ligi galo žengti tiesos ir meilės keliu. Net jeigu tuo keliu eidami rizikuotume savo gyvybę.

Kaip Jėzus parodė begalinę drąsą prisiimdamas kryžiaus mirtį, taip ir Kristaus kvailis drąsiai prabildamas žiaurių ir despotiškų valdovų akivaizdoje išdrįsta statyti savo gyvybę į pavojų. Jis nesibaimina kreiptis į kunigaikščius ir karalius priekaištaudamas jiems dėl jų elgesio. Be abejo, Kristaus kvailis neturi ko prarasti, nes jis jau yra visko atsižadėjęs. Jis neturi šeimos, vaikų, turto, netgi namų, todėl jam lengviau būti drąsiam nei tam, kuriam gali būti pagrasinta susidorojimu su jo šeima. Vis dėlto esminė Kristaus kvailio drąsos priežastis ne ta. Jis išdrįsta priekaištauti valdovams dėl to, kad negali neatsiliepti į vidinį Dievo Dvasios raginimą. Kristaus kvailis suvokia, jog kalbėdamas gali netekti savo gyvybės, tačiau jis dar geriau supranta, kad tylėdamas išduotų savo pašaukimą ir prarastų save patį.

Kristaus kvailio gyvenime išsipildo apaštalo Pauliaus žodžiai: „Kur Viešpaties Dvasia, ten ir laisvė“ (2 Kor 3, 17). Krikščioniškoji laisvė Kristaus kvailio elgsenoje pasireiškia itin ryškiai. Atsidavęs Dievo Dvasios vedimui, Kristaus kvailis nebevaržo savo polėkio daugelyje gyvenimo sričių. Jis rengiasi skarmalais, bendrauja su

visuomenės atstumtaisiais; kalba, kas jam šauna į galvą, ir sako tai, ką nori pasakyti, neatsižvelgdamas į situaciją ir aplinkybes. Jis visiškai nesirūpina savo garbe vaidindamas kvailį ir sąmoningai keistai elgdamasis. Kristaus kvailis yra laisvas nuo susirūpinimo: „Ką žmonės pasakys.“ Jam nerūpi jo geras vardas, veikiau priešingai, jis nepraleidžia progos kartkartėmis apsimesti nusidėjėliu. Tačiau tikras Kristaus kvailis gali tik apsimesti nusidėjėliu, bet niekad sąmoningai nedarys jokios nuodėmės. Kaip tiksliai atkreipia dėmesį K. Ware, Kristaus kvailis gali būti „ekscentriškas, bet ne amoralus“.

„Kartą keliaudamas abatas Serapijonas ėjo per egiptiečių kaimą. Jis pamatė prostitutę, stovinčią savo namuose. Senis tarė jai: „Lauk manęs vakare, nes aš noriu ateiti ir šią naktį praleisti pas tave.“ Ji atsakė: „Gerai, tėve!“ Ji pasipuošė ir paruošė gultą. Kai atėjo vėlus vakaras, senis atėjo pas ją, įžengė į namus ir paklausė: „Ar jau paruošei gultą?“ Ji atsakė: „Taip!“ Jis uždarė duris ir pasakė: „Palauk truputį, nes mes laikomės nuostatos truputį luktelėti prieš ką nors darydami.“ Ir senis pradėjo savo pamaldas – psalmių maldas. Po jų dar kitomis maldomis meldė už ją Dievą, kad Jis ją atverstų ir išgelbėtų. Ir Dievas jį išklausė. Moteris stovėjo visa drebėdama ir meldėsi šalia jo. Kai senis pabaigė visą psalmyną, moteris parpuolė ant žemės, o senis pradėjo Apaštalą [Paulių] ir daug skaitė iš jo. Ir šitaip jis pabaigė savo tarnystę. Moteris buvo sukrėsta ir suprato, jog jis atėjo pas ją ne dėl nuodėmės, bet kad išgelbėtų jos sielą. Ji parpuolė priešais jį ir tarė: „Būk malonus, tėve, nuvesk mane ten, kur aš galėčiau patikti Dievui.“ Tada senis ją nuvedė į mergelių vienuolyną ir perdavė motinai. <...> Ir visą likusį savo gyvenimo laiką ji praleido Dievo malonėje.“ (2)

Kristaus kvailis gerai supranta, kad per didelis susirūpinimas savo geru vardu yra rimtas stabdys krikščioniško šventumo kelyje. Žmogus, kuris nuolat galvoja apie tai, kaip jis atrodo, kaip bus vertinamas, kuris nuolat nuogaustauja, kad ko nors nepapiktintų savo kalba ar elgesiu, galų gale tampa suvaržytas ir nedrįsta iš visos širdies sekti Kristumi. Toks žmogus netenka vidinės laisvės ir nebegali gyventi visaverčio krikščioniško gyvenimo. Dėl to sumenksta jo krikščioniškojo gyvenimo liudijimas, kurio jis taip siekė savo tariamai nepriekaištingu elgesiu. Todėl laisvę Kristaus kvailis laiko daug didesne vertybe už nepriekaištingą reputaciją. Tikrai laisvas nuo vidinio susikaustymo, vidinės baimės ir baimingo susirūpinimo, kad atrodytų nepriekaištingas, krikščionis gali būti imlus Šventosios Dvasios įkvėpimams.

Laisvė nuo vergavimo įvaizdžiui glaudžiai siejasi su pajuokos nebijojimu. Pasirodyti ne iš geriausios pusės, apsijuokti, tapti aplinkinių pajuokos objektu – tai natūraliai kelia baimę kiekvienam žmogui, taip pat ir pamaldžiam

krikščioniui. Ši baimė gali tapti dvasinės žmogaus brandos ar net tiesos liudijimo pasaulyje stabdys. Baimė būti išjuoktam gali sutrukdyti asmeniui užimti ryžtingą poziciją tokiose gyvenimo situacijose, kai likti nuošalyje yra tolygu išduoti Kristų. Todėl laisvė nuo baimės būti išjuoktam – viena esminių Kristaus kvailelio savybių. Tai išraiškingai atskleidžia pasakojimas apie šv. Serapijoną Sindonitą ir pamaldžią vienuolę, kuri tikino, kad yra mirusi šiam pasauliui. Serapijonas pasiūlė jai įrodyti savo apsimarinimą: „Jei nori mane įtikinti, jog esi mirusi ir nebegyveni norėdama patikti žmonėms, nusivilk visus drabužius, užsimesk juos ant pečių ir eik per miestą. O aš eisiu lygiai taip pat priešais tave.“ Vienuolė atsakė: „Jei taip padaryčiau, papiktinčiau daugybę žmonių, ir jie sakytų: ji netekusi proto.“ „Argi tau tai svarbu, – tarė Serapijonas, – juk esi mirusi žmonėms, o mirusiajam visiškai nesvarbu, ar kas nors jį peikia, ar iš jo juokiasi, nes jis abejingas viskam.“ Tuomet vienuolė pasakė: „Įsakyk man ką nors kita, nes tokio lygio aš dar nepasiekiau.“ Serapijonas atkirto: „Tad neaukštink savęs, tarsi būtum šventesnė už kitus ir tarsi būtum mirusi pasauliui.“ (3).

Klausantis šios istorijos gali išnirti tokio poelgio provokuojantis seksualinis aspektas. Tačiau iš tikrųjų čia kalbama ne apie tai. Serapijonas galėjo pamaldžiai vienuolei pasiūlyti visai kitokį poelgį, kuris, panašiai kaip šis, reikalautų savęs išstatymo žmonių pajuokai ir visiško savimeilės atsižadėjimo, tačiau nereikėtų apsinuo-ginti. Vienintelis ir svarbiausias Serapijono siekis buvo parodyti vienuolei jos dvasinį ribotumą, jos „užstrigimą“ savo tariamame šventume. Supratusi Serapijono pamoką ir pripažinusi savo netobulumą – „nes tokio lygio aš dar nepasiekiau“ – vienuolė išsivadavo iš savo tariamo šventumo iliuzijos. Dabar jai atsivėrė krikščioniškojo kelio į tikrąjį šventumą perspektyva.

Šiandien turbūt rastume nemažai žmonių, kurie sutiktų pereiti nuogi centrine miesto gatve. Ar dėl to juos tektų laikyti šventesniais ir laisvesniais už aną vienuolę? Tikrai dėl tokio poelgio jie netaptų šventesni. Bet galbūt laisvesni? Tačiau kokia laisvė? Kristaus kvailelių laisvė – tai laisvė Kristuje. Ji kilo iš Dievo baimės ir meilės jam, o šios laisvės tikslas – nebijoti prisiimti nuoskaudas ir paniekinimus dėl Kristaus. Tad mums nėra jokios prasmės bandyti pažodžiui įvykdyti Serapijono užduotį. Tai veikiausiai niekur nenuvestų. Tačiau įsiklausyti į šios užduoties esmę ir suvokti žmogaus laisvės Kristuje mastą būtų kaip tik tai, ko galėtų iš mūsų norėti šventasis Kristaus kvailelis Serapijonas.

Kristaus kvailelis ir dvasiniai pašaukimai

Kristaus kvailelių būta tiek vienuolių, tiek pasauliečių. Ir vieni, ir kiti savo gyvenimo būdu atskleidė radikalųjį

vienuoliškojo pašaukimo matmenį. Galima būtų sakyti, kad jie pranoko vienuoliškąją būtį. Tai gana vykusiai pavaizduota Pavelo Lungino vaidybiniame filme „Sala“ (2006 m.). Pagrindinis herojus tėvas Anatolijus (aktorius Piotras Mamonovas) – atgailaujantis vienuolyno krosniakurys. Jis neturi celės, bet gyvena katilinėje ir miega ant anglių. Jo elgesyje gausu Kristaus kvaileliams būdingų keistenybių. Tačiau Anatolijus turi aiškiaregystės dovaną ir kitų ypatingų charizmų. Filme sugretinamas Anatolijaus ir kitų šio vienuolyno vienuolių dvasingumas. Anatolijus, kuriam patikėtos tikrai menkos vienuolyno krosniakurio pareigos, pranoksta kitus vienuolius savo paprastumu, nuoširdumu, asketiškumu, įžvalga ir charizmomis. Nors visai to nesiekia, savo gyvenimo pavyzdžiu jis tampa iššūkiu kitiems vienuoliams. Akistatos su Anatolijumi dėka vienuoliai suvokia, jog jų atsida-vimas Dievui ir pamaldumas pernelyg paviršutiniški.

P. Lungino filmas visų pirma pasakoja atgailautojo istoriją. Tačiau iš tikrųjų jis atskleidžia daug globalesnes krikščioniškosios egzistencijos sritis. Pagrindinis herojus yra ne tik atgailautojas ir Kristaus kvailelis, jis yra krikščionis, kuriam pavyko realizuoti savo pašaukimą. Nors jis neužima jokių svarbių postų nei visuomenėje, nei vienuolyne, jo gyvenimas gyvai liudija Evangeliją. O filme vaizduojama vienuolinė bendruomenė reprezentuoja nedegantią uolumu savajam pašaukimui, tačiau savo statusu patenkintą dvasininkiją. Regis, kad filmo scenarijaus autorius Dmitrijus Sobolevas nesirėmė jokiais realiais istoriniais įvykiais. Vis dėlto filmo siužetas kai kuriais aspektais primena Bažnyčios mokytojo šv. Efrema Siro (apie 306–373) atpasakotą autentišką istoriją apie Aukštutiniame Egipte moterų vienuolyne gyvenusią Kristaus kvailelę. (4)

Kristaus kvailelis, ar jis būtų vienuolis ar pasaulietis, savanoriškai prisiima vadinamosios baltosios kankinystės gyvenimą. Tuo pasaulietis Kristaus kvailelis tampa panašus į vienuolį. Juk vienuolio gyvenimas dvasinių mokytojų dažnai palyginamas su kankinyste. Ši, baltoji, kankinystė nusileidžia kraujo kankinystei intensyvumu, tačiau ją žymiai pranoksta trukme. Kristaus kvailelis, taip pat kaip vienuolis, savo noru pasirenka „numirti“. Savanoriškumas yra esminė tiek kraujo kankinystės, tiek baltosios kankinystės sąlyga. Paviršutiniškai žvelgiant, galima būtų manyti, kad kraujo kankiniai neturėjo pasirinkimo – jie tiesiog pateko į tikėjimo priešų rankas. Vis dėlto atidžiau tyrinėjant darosi akivaizdu, kad kraujo kankinystėje visuomet yra laisvo apsisprendimo momentas. Šventieji kankiniai turėjo galimybę išvengti kančios ar mirties, tačiau to nedarė, nes buvo įsitikinę savo pasirinkimo teisingumu. Jie nenorėjo gelbėtis nuo kankinystės kompromiso su savo sąžine kaina. Ištikimybė tikėjimui/Dievui jiems buvo absoliuti besąlyginė vertybė. Kristaus žodžiai, ištarti jo kančios išvakarėse, gali būti dedami į

kiekvieno šventojo kankinio lūpas: „Nejaugi aš negersiu tos taurės, kurią Tėvas man yra davęs?!“ (Jn 18, 11).

Laisvė yra būtina sąlyga norint žengti evangelinio radikalizmo keliu. Niekas negali būti priverstas rinktis tobulėsio dvasinio gyvenimo. Kristaus kvailėlis savo noru pasirenka nuolatinį mirimą, visą gyvenimą besitęsiančią kankinystę. Kai kuriais aspektais ji radikalesnė už vienuoliškąją. Todėl Kristaus kvailėlių gyvenimo būdas teisėtai gali būti laikomas ne tik iššūkiu, bet ir pavyzdžiu tiek pašvęstojo gyvenimo asmenims, tiek kunigams. Be abejo, vienuolis ar kunigas neturi tapti Kristaus kvailėliu ar pamėgdžioti jo elgseną. Vis dėlto kai kurie Kristaus kvailėlių gyvenimo būdo aspektai – absoliuti vidinė laisvė, beatodairiška drąsa, benamystė – gali praplėsti ir praturtinti pašvęstojo gyvenimo asmenų ir kunigų dvasingumą.

Kristaus kvailėlio spontaniškumas ir vidinė malda

Kristaus kvailėlis dažnai elgiasi spontaniškai. O jei jis yra iš anksto ką sumanęs padaryti, jo elgesys aplinkiniams dažniausiai nenuspėjamas. Jam įprasta elgtis ekscentriškai ir šokiruoti paprastus tikinčiuosius. Niekada neįmanoma atspėti, ką jis sumanys. Jo žaismingumas netikėtai gali virsti rimtu pranašavimu, o nekaltas kvailiojimas – aštriais priekaištais. Todėl Kristaus kvailėlio visada šiek tiek prisibijoma. Tačiau iš kur kyla jo nenuspėjami poelgiai, jo spontaniški veiksmai?

Kristaus kvailėlis nėra atsiskyrėlis. Jis bendruomenės žmogus, nemažai laiko praleidžiantis tarp žmonių. Vis dėlto likęs vienas jis atsideda savo maldoms. Kristaus kvailėlio maldos gyvenimas turi būti labai intensyvus, kad galėtų tapti pakankama atrama visiems jo pašaukimo sunkumams. Be glaudaus ryšio su Dievu, be daugelio valandų maldos Kristaus kvailėlis nepajėgtų išverti kasdienės rūšios askezės, patiriamų patyčių ir gyvenimo kraštutiniame skurde. Tačiau svarbiausia, kad be intensyvios maldos išblėstų jo karštas atsidavimas Kristui ir jo meilė žmonėms. Todėl Kristaus kvailėlis visų pirma yra maldos žmogus. Visa jo veika kyla iš jo intymaus ryšio su Dievu. Vedamas Dievo Dvasios įkvėpimų, jis elgiasi nenuspėjamai ir keistai, tačiau tie keisti poelgiai kyla iš dieviškojo įkvėpimo. Todėl jie visuomet prasmingi.

Kad ir ką darytų Kristaus kvailėlis – vaidintų kvailį, bendrautų su vargšais ir nusidėjėliais ar tiesiog krėštų išdaigas, – jo širdis visuomet suvienyta su Dievu. Šį savo vidinio gyvenimo aspektą Kristaus kvailėlis laiko paslapyje. Apie savo maldos gyvenimą jis nepasakoja niekam, išskyrus pačius artimiausius draugus, jei tokių turi. Prisidengęs kvailio kauke, Kristaus kvailėlis nuslepia ne tik savo aukštą dorybingumą, bet ir savo maldos praktiką bei mistinės vienybės su Dievu patirtį.

Išvados. Fenomeno reikšmė šiandienei krikščionybei

Esminiai Kristaus kvailėlio bruožai – tai kiekvieno krikščionio bruožai. Jie daugiau ar mažiau ryškiai pasirodo kiekvieno sąmoningo krikščionio gyvenime. Skirtumas tik tas, kad Kristaus kvailėlio gyvenime jie atsiskleidžia ypatingu būdu. Kristaus kvailėlio savitumai – ekstravagancija, demonstratyvus visuotinai priimtų elgesio taisyklių nepaisymas, apsimestinas kvailumo demonstravimas – padaro jį išskirtiniu asmeniu visuomenėje, į kurį nukrypsta visų akys. Jis gali būti mums nesuprantamas, galima įvairiai interpretuoti jo poelgius, tačiau neįmanoma jo nepastebėti. Taip Kristaus kvailėlis tampa reginiu krikščionių bendruomenei. Jis tarsi gyvas nuolatinis viešo aktoriaus spektaklis, nejučia patraukiantis aplinkinių dėmesį. „Žiūrovai“ negali likti abejingi: jie arba įsižeidžia, arba stebisi „aktoriumi“, arba niekina jį, arba bando suprasti perkeltinę jo žodžių ir veiksmų prasmę. Kitaip ir negali būti, nes Kristaus kvailėlis tampa krikščioniškąja visuomenės sąžine.

Kvailumas dėl Kristaus kaip reiškinys pirmiausia plačiai paplitęs Bizantijoje ir vėliau, ypač XVI a., Rusijoje laikui bėgant tapo vis fragmentiškesnis krikščioniškojo pasaulio mozaikoje. Kadangi greta tikrų Kristaus kvailėlių visuomet rasdavosi dar daugiau savanaudžių apsimetėlių bei religingų psichinių ligonių, oficialioji Bažnyčia kvailumą dėl Kristaus dažnai vertino labai atsargiai ir net atvirai kritiškai. Vis dėlto turime pripažinti, jog tikrieji Kristaus kvailėliai stengėsi supanašėti su pasaulio paniekintu Jėzumi ir todėl jų pašaukimuose išryškėjo vertingi krikščioniškojo gyvenimo aspektai. Todėl būtų klaida, jei Kristaus kvailėlių fenomeną laikytume tik praeities istoriniu arba svarbiu tik Rytų krikščionybei reiškiniumi. Žinoma, nėra prasmės pamėgdžioti Kristaus kvailėlių gyvenimo būdą. Vis dėlto šiandien tiek Rytų, tiek Vakarų krikščionims būtų aktualu integruoti į savo gyvenimą Kristaus kvailėlių išryškintus krikščioniškosios egzistencijos aspektus. Tai apsaugotų mus nuo paviršutiniško pasitenkinimo savo krikščioniškumu ir nuo tapimo pernelyg „protingais“ pasaulio išmintimi, kuri Dievo akyse yra kvailybė.

Nuorodos

- (1) Plg. K. Ware. *The Inner Kingdom*. New York: St. Vladimir's Seminary Press. 2000, p. 173.
- (2) *Weisung der Väter*. Übersetzt von B. Miller. Trier: Paulinus Verlag. 2005, p. 285–286.
- (3) C. Wodziński. *Šv. Idiotas. Apofatinės antropologijos projektas*. Vilnius: Aidai. 2007, p. 100–101.
- (4) Plg. R. Dulskis. *Krikščioniškosios Sirijos mistika: shafiyut lebba ir vidinė Qurbana // Logos*. Vilnius: Kultūros, filosofijos ir meno institutas. 2011. Nr. 68.

Kunigų paskyrimai

Kauno arkivyskupijoje

Kun. **Audrius Arštikaitis** atleistas iš Kauno kunigų seminarijos dvasios tėvo pareigų, išleistas į Romą ir paskirtas Popiežiškosios Šv. Kazimiero lietuvių kolegijos rektoriumi.

Kun. **Severinas Arminas Holocher OFM** paskirtas Kauno kunigų seminarijos dvasios tėvu.

Kun. **Darius Vasiliauskas** atleistas iš Kauno arkikatedros bazilikos vikaro pareigų ir paskirtas Kauno Palaimintojo arkivyskupo Jurgio Matulaičio parapijos vikaru.

Kun. **Virginijus Pabrinkis** atleistas iš Kauno Palaimintojo arkivyskupo Jurgio Matulaičio parapijos klebono pareigų ir paskirtas Balninkų ir Žemaitkiemio parapijų klebonu.

Kun. **Dainius Lukonaitis** atleistas iš Ukmergės Švč. Trejybės ir Taujėnų parapijų klebono pareigų ir paskirtas Kauno Palaimintojo arkivyskupo Jurgio Matulaičio parapijos klebonu.

Kun. **Darius Auglys** atleistas iš Žemaitkiemio parapijos klebono pareigų ir paskirtas Taujėnų parapijos klebonu, jam paliktos anksčiau turėtos pareigos.

Kun. **Šarūnas Petrauskas** atleistas iš Kulautuvos ir Paštuvos parapijų klebono pareigų ir paskirtas Ukmergės Švč. Trejybės ir Lyduokių parapijų klebonu.

Kun. **Virgilijus Dudonis** paskirtas Paštuvos parapijos klebonu, jam paliktos anksčiau turėtos pareigos.

Kun. **Ladislovas Baliūnas SJ** atleistas iš Balninkų ir Lyduokių parapijų klebono pareigų ir paskirtas Kulautuvos parapijos klebonu.

Kun. **Oskaras Petras Volskis** atleistas iš Vandžiogalos ir Labūnavos parapijų

IV Telšių Eucharistinio kongreso užbaigimo iškilmės

Rugpjūčio pirmomis dienomis Telšiuose iškilmingai užbaigtas IV jubiliejinis Telšių vyskupijos Eucharistinis kongresas. Rugpjūčio 1-ąją Telšių katedroje 10 val. šv. Mišioms, koncelebruotoms nemažo būrio kunigų, vadovavo Telšių vyskupas J. Boruta SJ. Prieš iškilmingas šv. Mišias Telšių vyskupas pašventino katedroje įrengtą plokštę su Žemaičių krikšto 600 metų jubiliejui skirtu metaliniu medaliu. Sakydamas gausiai susirinkusiems tikintiesiems pamokslą, ganytojas kalbėjo apie krikšto žemaičiams reikšmę, priminė, jog su krikštu į Žemaitiją atėjo raštas, mokyklos, bibliotekos, ligoninės, su bažnytinėmis struktūromis ėmė plėtotis ir socialinės, karitatyvinės veiklos kryptys. Kviesdamas švęsti jubiliejų vyskupas ragino iš naujo atverti savo širdis Jėzaus Kristaus malonei, jo Evangelijos šviesai, kuri žemaičiams buvo paskelbta prieš 600 metų. Šiandien, žengiant į septintąjį krikščionybės Žemaitijoje amžių, visa tai būtina atnaujinti ir iš naujo suvokti savo krikščioniškąją tapatybę.

Po iškilmingų šv. Mišių, kuriose dalyvavo ir Telšių miesto meras Vytautas Kleiva bei kiti savivaldybės darbuotojai, Telšių katedroje prasidėjo Švč. Sakramento adoracija. Vyskupas kvietė visus adoracijai surasti laiko ir tarp gausių renginių neužmiršti susitikimo su Viešpačiu. Jis pasidžiaugė, jog tris paras vykusį Švč. Sakramento adoracija Žemaičių Kalvarijos šventovėje buvo ypatingai vaisinga ir net dvi dienas ir naktis Švenčiausiasis adoruotas Žemaičių Kalvarijos parapijos senelių namų koplyčioje, kur prie Viešpaties, esančio Švč. Sakramente, pasikeisdami budėjo ir meldėsi šių namų gyventojai.

Telšių Žemaitės dramos teatre vyko tarptautinė mokslinė konferencija „Žemaičių krikštas išganymo istorijos kontekste: evangelizacija, tikėjimas, tradicija, išganymas“. Konferencija pradėta menine kompozicija, parengta Žemaitės dramos teatro režisierių. Konferencijos dalyviams, kurių užsiregistravo daugiau nei 170, arfa pagrojo ir taip visus pasveikino tarptautinių konkursų ir festivalių dalyvė ir laureatė, arfininkė Aistė Balionytė.

Įžangos bei sveikinimo žodį tarė Telšių vyskupas J. Boruta SJ. Visus taip pat pasveikino ir konferencijoje pranešimus skaičiusiems prelegentams atminimo dovanėles bei padėkos raštus įteikė Telšių miesto ir savivaldybės meras Vytautas Kleiva.

Po sveikinimo žodžių prasidėjusią konferenciją koordinavo Klaipėdos universiteto ir Telšių kunigų seminarijos dėstytojas kun. doc. dr. Vladas Gedgaudas. Pirmajame pranešime Lietuvos edukologijos universiteto, Istorijos fakulteto, Katalikų tikybos katedros vedėja doc. dr. Ingrida Gudauskienė išryškino tikėjimo sąvokos ir sampratos lygmenį Senojo ir Naujojo Testamentų kontekste.

Pranešimą apie Krikšto sakramento ekleziologinį matmenį skaitė svečias iš Italijos – Romos popiežiškojo Laterano universiteto dėstytojas kun. prof. dr. Giovanni Tangorra. Jis išsamiai pristatė Bažnyčios mokymą apie Krikštą ir šio sakramento neatskiriamumą nuo bažnytinės bendruomenės bei Bažnyčios, kurios nariu tampama per Krikšto sakramentą.

Antroje konferencijos dalyje apie moralinį tikinčiojo gyvenimą analizuodamas pakrikštytojo sąžinės fenomenologiją kalbėjo kitas svečias – Romos popiežiškojo Urbono universiteto profesorius, atsakingas už specialiosios moralės teologijos katedrą, Romos popiežiškojo Grigaliaus universiteto pakviestasis profesorius kun. prof. dr. Vidas Balčius. Evangelizacijos iššūkius šiuolaikinėje visuomenėje aptarė ir šią problemą išsamiai savo pranešime gvildeno Klaipėdos universiteto Pedagogikos fakulteto Katechetikos katedros vedėjas, LKMA akademikas,

Telšių kunigų seminarijos dėstytojas mons. prof. dr. Arvydas Ramonas. Po konferencijos vyko diskusijos ir gražus konferencijos dalyvių pabendravimas.

Po minėtos konferencijos Žemaičių muziejuje „Alka“ atidaryta paroda, skirta seniesiems žemaičiams dievdirbiams bei Žemaičių vyskupystės istorijai. Gausiai susirinkusiems muziejaus svečiams buvo parodyta meninė programa, o renginį vedė aktorai Virginija Kochanskytė ir Petras Venslovas. Sveikinimo žodį tarė Telšių vyskupas J. Boruta SJ, Telšių meras Vytautas Kleiva. Atidaromą parodą išsamiai pristatė muziejaus „Alka“ direktorė Elvyra Spudytė. Parodoje eksponuojamas ir seniausias dievdirbių palikimas – dviejų 1704 m. angelų skulptūrėlės. Direktorė taip pat kalbėjo apie dievdirbių, vadinamųjų meistrų darbo manierą, šventųjų vaizdavimo būdą, darbo išskirtinumą. Pristatyti ir kiti parodos eksponatai, pasidžiaugta atvežta paroda iš Lietuvos nacionalinio muziejaus. Parodos atidaryme dalyvavo garbių svečių iš Kultūros ministerijos, taip pat ir Lietuvos nacionalinio muziejaus direktorė Birutė Kulnytė bei kiti svarbūs asmenys. Paroda Žemaičių muziejuje „Alka“ veiks iki pat šių metų pabaigos.

Šią pirmąją Žemaičių krikšto 600 metų jubiliejaus šventimo dieną Telšiuose renginių netrūko, o vakare į Telšių miesto amfiteatre surengtą koncertą susirinko daugiau negu tūkstantis klausytojų, ypač džiugino didelis būrys jaunimo ir garbūs svečiai. Koncerto klausėsi popiežiaus legatas iš Vengrijos, Budapešto ir Estergomo arkivyskupas, kardinolas Péteris Erdő, apaštališkasis nuncijus Pabaltijo kraštams arkivyskupas Luigi Bonazzi su savo sekretoriumi, abu Telšių vyskupai ir daug kitų garbingų svečių – dvasininkų.

Koncertas pradėtas menine programa, kurioje dalyvavo Telšių jaunimas ir aktorai Virginija Kochanskytė bei Petras Venslovas. Scenoje muzikavo bei mintimis apie tikėjimą, Dievą, lietuviybę, tautiškumą, pašaukimą su klausytojais dalijosi to vakaro vedėjas, Nidos parapijos klebonas kun. Rimvydas Adomavičius, Tauragės Švč. Trejybės parapijos vikaras kun. Karolis Petravičius, lietuvių sielovados Airijoje kapelionas kun. Egidijus Arnašius, Klaipėdos Šv. Kazimiero parapijos klebonas kun. Rolandas Karpavičius. Jiems savo muzikavimu talkino Klaipėdos universiteto, Menų fakulteto dėstytojas prof. Saulius Šiaučelis, Klaipėdos miesto kamerinio orkestro smuiko meistras Juozas Staniulis. Gitara grojo ir kun. Egidijui Arnašiui pritarė gitaristas Artūras Kelpša. Savo sukurtomis dainomis publiką džiugino žinomi Lietuvoje religinės muzikos atlikėjai: Angelė Joknytė, kuriai talkino instrumentalistė Audronė Žalakauskienė, ir Arūnas Raudonis. Dviejų valandų koncertą vainikavo visų atlikėjų kartu atliktas kūrinys – Gintarės Jautakaitės „Viešpaties lelija“.

Rugpjūčio 2-ąją Telšių rajono savivaldybės salėje surengta respublikinė mokslinė istorinė konferencija „Evangelijos šviesa Žemaičiuose: šeši Krikšto istorijos amžiai“. Ją organizavo Lietuvos katalikų mokslo akademija, Telšių vyskupijos kurija, Telšių kunigų seminarija, Telšių rajono savivaldybė, Telšių viešoji Karolinos Praniauskaitės biblioteka. Konferencijos dalyvius menine programa pasveikino aktorai Virginija Kochanskytė ir Petras Venslovas kartu su Telšių kultūros centro vaikų ir jaunimo saviraiškos studijos „Entuziastai“, vadovaujamos režisierės Giedrės Kavaliauskaitės-Butkės, jaunaisiais aktoriais. Konferenciją atidarė Telšių rajono savivaldybės meras Vytautas Kleiva. Į susirinkusiuosius taip pat kreipėsi ir sveikinimo žodį tarė popiežiaus legatas – Budapešto ir Estergomo arkivyskupas kardinolas Péteris Erdő. Visus pasveikino ir savo įžvalgomis apie žemaičių krikštijimą prieš 600 metų pasidalijo Telšių vyskupas J. Boruta SJ. Konferencijos atidaryme taip pat dalyvavo apaštališkasis nuncijus Pabaltijo kraštams arkivyskupas Luigi Bonazzi, jo sekretorius, Telšių vyskupo pagalbininkas vyskupas L. Vodopjanovas OFM, kiti garbūs svečiai.

klebono pareigų ir išleistas sielovadiniam darbui į Oslo vyskupiją.

Kun. **Skaidrius Kandratavičius** atleistas iš Paberžės ir Surviliškio parapijų klebono pareigų ir paskirtas Vandžio galos ir Labūnavos klebonu.

Kun. **Gintaras Pūras** paskirtas Paberžės ir Surviliškio parapijų klebonu, jam paliktos anksčiau turėtos pareigos.

Mons. **Artūras Jagelavičius** paskirtas LSMU kapelionu ir LSMU Kauno klinikų vyriausiuoju kapelionu.

Kun. **Gintautas Kabašinskas** paskirtas Ukmergės dekanato dekanu 5 metų kadencijai.

Kun. **Audrius Mikitiukas** paskirtas Jonavos dekanato dekanu 5 metų kadencijai.

Mons. **Augustinas Paulauskas** paskirtas Kauno II dekanato dekanu 5 metų kadencijai.

Kun. **Edvinas Rimavičius** paskirtas Kėdainių dekanato vicedekanu.

Kun. **Nerijus Šmerauskas** atleistas iš Kauno Kristaus Prisikėlimo parapijos vikaro, LSMU kapeliono ir LSMU Kauno klinikų vyriausiojo kapeliono, *Marijos radijo* administratoriaus pareigų ir paskirtas lietuvių sielovadai Kanadoje.

Kun. **Vidmantas Balčaitis** paskirtas Kauno arkikatedros bazilikos rezidentu.

-Kn-

Diakonų šventimai Kauno arkikatedroje

Rugpjūčio 18 d. Kauno arkikatedroje bazilikoje Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius SJ diakonų šventimus suteikė trims Kauno kunigų seminarijos klierikams: **Nerijui Pipirui, Robertui Urbonavičiui ir Valdui Šidlauskui**. Diak. Nerijus Pipiras sielovadinę praktiką paskirtas atlikti Kauno arkikatedroje bazilikoje, diak. Robertas

Urbonavičius – Šančių parapijoje, diak. Valdas Šidlauskas – Kristaus Prisikėlimo parapijoje.

-Kn-

Telšių vyskupijos kunigų susirinkimas

Rugpjūčio 19 d. Telšiuose vykusį vyskupijos kunigų susirinkimą pradėjo, susirinkusius kunigus pasveikino ir Vaidanų liturgijai – Rytmetinei vadovavo Telšių vyskupas J. Boruta SJ.

Po maldos Telšių vyskupas kalbėjo apie pasibaigusį IV jubiliejinį Telšių vyskupijos Eucharistinį kongresą, skirtą Žemaičių krikšto 600 metų jubiliejui paminėti. Analizuodamas popiežiaus Pranciškaus atsiųstą ta proga sveikiniimą, vyskupas kvietė kunigus įsimąstyti į popiežiaus žodžius ir taip nubrėžti jubiliejaus, kuris tęsis iki 2017 metų, šventimo gaires. Telšių ganytojas išryškino būtinybę jubiliejų švęsti bendruomenėse ir šeimose, kvietė kunigus raginti tikinčiuosius jubiliejiniais metais rinktis kartu melstis šeimomis, statyti prie savo namų ar sodybose kryžius, koplytstulpius ir taip aktyviai švęsti Žemaičių krikšto 600 metų jubiliejų. Taip pat Telšių vyskupas aptarė kunigams ir Telšių vyskupijos tikintiesiems jo ir augziliaro vyskupo L. Vodopjanovo OFM po kongreso parašytą laišką. Telšių vyskupas J. Boruta SJ taip pat apžvelgė ir einamuosius vyskupijos reikalus.

Artėjant naujesiems mokslo metams, Lietuvos ir Telšių vyskupijos katechetikos centro vadovas, Telšių vyskupo vikaras mons. kan. Rimantas Gudlinkis kalbėjo apie rudenį prasidėsiančią parapijų katechezę, rekomendavo reikiamas jai priemones, kvietė kunigus palaikyti ryšį su jų parapijose esančiomis mokyklomis ir pradėti naujuosius mokslo metus šv. Mišiomis. Kaip Žemaičių krikšto 600 metų jubiliejui pasirengimo komiteto pirmininko pavaduotojas, jis visiems kunigams padėjo už pagalbą ir prisidėjimą rengiant Eucharistinį kongresą.

Pirmajame konferencijos posėdyje, kuriam vadovavo LKMA Centro valdybos pirmininkas prof. dr. Paulius Subačius, gvildenta, kaip žemaičiai krikštyti ir kaip Žemaitijoje kūrėsi pirmosios bažnytinės struktūros, buvo statomos bažnyčios, steigiamos parapijos. Išsamų pranešimą tema „Žemaičių krikštas ir pirmosios parapijinės bažnyčios“ perskaitė dr. Darius Baronas. Pranešime „Pasakojimas apie Žemaičių krikštą: Dluogošas, Strykovskis, Kojalavičius“ Žemaičių krikšto aplinkybes apibūdinančius rašytinius šaltinius išanalizavo prof. dr. Vytautas Ališauskas. Su XVII a. situacija supažindino Mangirdas Bumblauskas, skaitęs pranešimą „Žemaitijos visuomenės konversijos pabaiška: kelios XVII a. pradžios datos“.

Antrajame konferencijos posėdyje, kurį moderavo LKMA akad. doc. dr. Arūnas Streikus, kalbėta apie Žemaitijos raidą jai tapus krikščioniška. Prof. habil. dr. Alfredas Bumblauskas skaitė pranešimą „Apie nesikalbėjimus Žemaičių christianizacijos plente: istoriografinės ir geografinės pastabos“. LKMA akad. doc. dr. Liudas Jovaiša pranešime „Kritinis diskursas ar literatūrinė vaizduotė? XVII a. Žemaičių vyskupijos istorija Motiejaus Valančiaus *Žemaičių vyskupystėje*“ analizavo XVII amžių. Apie krikščionišką kultūrą Žemaitijoje kalbėjo kultūros istorijos specialistas dr. Mindaugas Paknys.

Trečiajame konferencijos posėdyje, moderuotame LKMA akad. doc. dr. Liudo Jovaišos, su Šv. Onos brolija Žemaičių vyskupijoje išsamiai supažindino Lietuvos dailės akademijos doktorantė Lijana Birškytė-Klimienė. Apie po krikšto atsiradusius liturginius giesmynus ir paties giedojimo ypatumus papasakojo dr. Jonas Vilimas. Vargonus ir jų meistrus Žemaitijoje pristatė dr. Girėnas Povilionis.

Konferencijai pasibaigus Telšių menų inkubatoriuje atidaryta paroda: „Žemaičių krikštui ir Žemaičių vyskupystei – 600“. Telšių apskrities archyvo, vadovaujamo direktorės Almos Jankauskienės, surengtoje parodoje eksponuojami įvairūs dokumentai – privilegijos bažnyčioms, fundacijų aktai, metrikų knygos, parapijų ir vyskupijos žemėlapiai, nuotraukos ir kiti Lietuvos centriname istorijos, Martyno Mažvydo ir kituose archyvuose saugomi rašytiniai šaltiniai. Parodos atidarymo metu gausius lankytojus ir parodos organizatorius sveikino Telšių Vyskupo Vincento Borisevičiaus kunigų seminarijos prefektas kan. Andriejus Sabaliauskas, LR Seimo narys Valentinas Bukauskas, Telšių rajono savivaldybės meras Vytautas Kleiva, Lietuvos centrinio archyvo atstovai, apie parodos organizavimą mintimis pasidalijo Telšių apskrities archyvo direktorė Alma Jankauskienė.

Tą dieną Telšių Švč. M. Marijos Ėmimo į dangų (Mažojoje) bažnyčioje 18 val. aukotos iškilmingos šv. Mišios. Prieš šv. Mišias šios parapijos klebonas, dekanas prel. Juozas Šiurys su būreliu kunigų iškilmingai sutiko popiežiaus legatą – Budapešto ir Estergomo arkivyskupą kardinolą Péterį Erdő, apaštališkąjį nuncijų Pabaltijo kraštams arkivyskupą Luigi Bonazzi bei abu Telšių vyskopus – ordinara J. Borutą SJ ir jo pagalbininką L. Vodopjanovą OFM. Specialusis popiežiaus pasiuntinys visus pasveikino popiežiaus Pranciškaus vardu, gausiai susirinkusiems tikintiesiems perdavė popiežiaus siunčiamą žinią ir jo vardu teikiamą palaiminimą. Šv. Mišioms vadovavo popiežiaus legatas, koncelebravo nuncijus arkivyskupas L. Bonazzi, Telšių vyskupas J. Boruta SJ, jo pagalbininkas vyskupas L. Vodopjanovas OFM, nemažas būrys Telšių vyskupijos kunigų. Sakydamas pamokslą specialusis popiežiaus pasiuntinys išryškino tikėjimo svarbą, gyvenimo su Kristumi vienybėje būtinybę ir kvietė visus atverti širdis jo malonei ir veikimui. Po šv. Mišių didžiulė minia tikinčiųjų Telšių gatvėmis ėjo teatralizuotą Kryžiaus kelią, kuriame buvo skaitomi

nacių Štuthofo koncentracijos stovykloje kalėjusio kunigo Stasio Ylos parašyti Kryžiaus kelio apmąstymo tekstai, o procesijos priekyje neštas specialiai šiam Kryžiaus keliui iš medžio išdrožtas masyvus kryžius. Kryžiaus kelio pabaigoje visus gausiai dalyvavusius maldininkus popiežiaus Pranciškaus vardu palaimino jo legatas, visiems padėjo kan. Vygintas Gudeliūnas. Ši kryžiaus kelią režisavo Telšių Žemaitės dramos teatro direktorius, režisierius Artūras Butkus, mąstymus skaitė šio teatro aktoriai ir iš Kauno atvykęs žinomas aktorius Egidijus Stancikas.

Vakare Telšių miesto amfiteatre surengtas sakralinės muzikos festivalis.

Rugpjūčio 3-iosios renginiai prasidėjo 8 val. šv. Mišiomis Telšių katedroje, kur po jau antrą naktį vykusios Švč. Sakramento adoracijos susirinko nemažas būrys tikinčiųjų.

10 val. Telšių miesto pagrindinėje, vadinamojoje Turgaus, aikštėje pradėta šiuolaikinių kryždirbių mugė. Visus susirinkusiuosius, o ypač iš visos Lietuvos suvažiuavusius kryždirbius, kurių mugėje dalyvavo net 40, pasveikino Telšių vyskupo augziliaras vyskupas L. Vodopjanovas OFM, Telšių miesto seniūnas Kazimieras Lesčiauskas. Gražų renginį vedė Telšių kultūros centro masinių renginių režisierė Alina Mišeikytė, kuri į sceną pakvietė visus linksmius Telšių kultūros centro vaikų ir jaunimo ansamblį „Čiučiuruks“. Visiems į mugę susirinkusiems sveikinimo žodį tarė LR Kultūros paveldo departamento atstovė dr. Alė Počiulpaitė. Telšių parodų salėje atidarytoje parodoje išstatyti kryždirbių išdrožtos statulėlės ir kryžiai. Kartu atidaryta šių dienų fotografo Arūno Bartėno ir fotografijos pradininko Adomo Varno fotografijų, kuriose užfiksuoti kryždirbių darbai, nuotraukų paroda. Tos dienos popietę Telšių Žemaitės dramos teatro salėje vyko mokslinė konferencija „Žemaičių kryždirbystė krašto istorijos ir kultūros kontekste“.

Tos pačios dienos rytą iš visos Telšių vyskupijos atvykęs jaunimas būriavosi prie Šatrijos kalno, netoli Luokės. Čia 10 val. prasidėjo Žemaitijos katalikiškojo jaunimo diena. Daugiau nei 300 prie Šatrijos kalno susirinkusio jaunimo pasveikinti atvyko popiežiaus legatas kardinolas Péteris Erdő, Telšių vyskupas J. Boruta SJ. Malda ir palaiminimu į piligriminę kelionę Varnių link jaunimą palydėjo nuncijus arkivyskupas Luigi Bonazzi, jo sekretorius, Telšių vyskupo pagalbininkas vyskupas L. Vodopjanovas OFM, kiti atvykę dvasininkai.

Jaunimas ant Šatrijos kalno giedojo giesmes, meldėsi, o po ganytojų palaiminimo iškeliavo į piligriminę kelionę. Pirmiausia pasiekė Luokę, čia Visų Šventųjų bažnyčioje apie Krikštą ir tikėjimą jaunimui kalbėjo Kretingos klebonas kun. br. Antanas Blužas OFM, po to jaunimą pietumis vaišino Luokės parapijos tikintieji. Iš Luokės jaunimas pėsčiomis keliavo į Varnius – istorinę Žemaičių vyskupystės vietovę ir 17 val. po kelionės meldėsi pirmosios 1414 m. pastaytos bažnyčios vietoje, šiandien stovinčioje Varnių Šv. Aleksandro bažnyčioje.

Prie buvusios Varnių katedros Varnių parapijos klebonas kan. Jonas Petrauskis su būreliu kunigų iškilmingai sutiko atvykusį popiežiaus legatą, apaštališkąjį nuncijų Pabaltijo kraštams ir abu Telšių vyskopus. Nuo Varnių buvusios katedros procesija patraukė į Šv. Aleksandro bažnyčią, kur šv. Mišioms vadovavo ir pamokslą pasakė popiežiaus legatas, koncelebravo nuncijus arkivyskupas Luigi Bonazzi, abu Telšių vyskupai ir būrelis kunigų, Šv. Mišiose patarnavo Telšių kunigų seminarijos auklėtiniai. Baigdamas pamokslą popiežiaus Pranciškaus legatas sakė: „Brangūs broliai ir seserys, ir šiandien stovime Kristaus misijinės pasiuntinybės akivaizdoje. Esame dėkingi už tikėjimo ir krikšto malonę, už mūsų priklausomumą Bažnyčiai. Esame dėkingi už tikėjimo šviesą.

Bažnyčios mokymą ir Kanonų teisės kodekso normas apie rinkliavą Apaštalių Sostui – Petro skatiką pristatė Telšių vyskupijos tribunolo oficialas, Palanogos dekanato dekanas kun. dr. Marius Venskus. Jis kalbėjo apie solidarumo su visuotine Bažnyčia svarbą ir būtinumą paremiant popiežiaus veiklą piniginemis aukomis, prisidedant parapijoms ar pavieniams aukotojams.

12 val. Telšių katedroje kartu su savo kunigais šv. Mišias aukojo Telšių vyskupas J. Boruta SJ. Jis vadovavo koncelebracijai ir pasakė pamokslą. Ganytojas pabrėžė tikėjimo grynumo išsaugojimo būtinybę šių dienų pasaulyje ir drąsino visus su pasitikėjimu skelbti Kristaus Evangeliją pasauliui.

Po Mišių Telšių katedros kriptoje prie kankinio vyskupo Vincento Borisevičiaus kapo melsta, kad jis būtų pašelbtas palaimintuoju, o po visų pamaldų buvo surengti bendri pietūs.

-kasab-

Šv. Mišios prie sudegusios bažnyčios

Rugpjūčio 8 d. šalia sudegusios Balbieriškio Švč. Mergelės Marijos Rožančinės parapijos bažnyčios Vilkaviškio vyskupo Rimanto Norvilos iniciatyva aukotos šv. Mišios. Šv. Mišias aukojo ir už netikėtos nelaimės ištiktą Balbieriškio parapiją meldėsi vyskupijos ganytojas Rimantas Norvila, kurijos kancelris kun. dr. Žydrūnas Kulpys, Vilkaviškio parapijos klebonas kan. prel. Vytautas Gustaitis, Balbieriškio parapijos klebonas kun. lic. Remigijus Veprauskas ir nemažas būrys kunigų, ganytojo kvietimu atvykusių iš įvairių Vilkaviškio vyskupijos parapijų paremti ir palaikyti Balbieriškio parapijos tikinčiųjų bei parapijos klebono kun. Remigijaus Veprausko.

Į šv. Mišias melstis susirinko apie du šimtus tikinčiųjų iš Balbieriškio bei kitų parapijų. Skausmo prislėgti ir su ašaromis akyse tikintieji buvo raginami nenusiminti ir bendra malda apkabinti

vieni kitus. Ganytojas savo homilijoje drąsino priimti atsitikusią nelaimę, tačiau ir nenustoti vilties, kad ateityje, Dievui padedant ir tikintiesiems susitelkus, bažnyčia bus atstatyta. Ganytojas kvietė būti solidariams, užjausti ir stiprinti vieniems kitus.

Po šv. Mišių nukentėjusios parapijos klebonas kun. lic. Remigijus Veprauskas padėkojo Vilkaiviškio vyskupui Rimantui Norvilai už dėmesį ir tėvišką paramą, vyskupijos kunigams už brolišką solidarumą, taip pat Prienų rajono savivaldybės merui Vytui Bujanaukskui, administracijos direktoriui Algiui Marcinkevičiui, Balbieriškio seniūnijos darbuotojams už rūpestį, o ypač susirinkusiems Balbieriškio ir kitų parapijų tikintiesiems už bendrą maldą sunkią valandą, taip pat gausioms ugniagesių pajėgoms.

Klebonas Remigijus Veprauskas paragino parapijiečius melstis ir sakė, jog, nepaisant atsitikusios nelaimės, šv. Mišios bei kiti sakramentai bus švenčiami ir toliau. Tam pritarė ir vyskupijos ganytojas patvirtindamas, jog bendruomenė neliks be dvasinių malonių, kylančių iš liturginio sakramentų šventimo.

-kast-

Mirė prelatas Pranas Gaidamavičius-Gaida (1914–2013)

Liepos 24 d., sulaukęs 99 m. amžiaus, mirė prelatas Pranas Gaidamavičius-Gaida, vienas iškiliausių Kaišiadorių vyskupijos kunigų. Kun. Pranas Gaidamavičius gimė 1914 m. sausio 26 d. Bajorų kaime, Širvintų rajone. Mokėsi Širvintų ir Kėdainių gimnazijose. 1937 m. gegužės 22 d., baigęs Kauno kunigų seminariją ir Teologijos fakultetą Kaune, iššventintas kunigu. Darbavosi šiose Kaišiadorių vyskupijos parapijose: Onuškyje ir Širvintose, aktyviai dalyvavo ateitininkų, angelaičių ir pavasarininkų veikloje, bendradarbiavo katalikiškoje spaudoje.

1940 m. pasitraukė į Vokietiją. Apsistojo Gleisgarbeno pabėgėlių stovykloje,

Esame dėkingi už sunkius metus, kurie paskatino kai kurias kartas ieškoti ir išsaugoti mūsų tikėjimo ir žmogiškųjų vertybių esmę. Metai, kurie būtent dėl daugybės trūkumų išmokė tikintį žmogų būti dosnų ir ištikimą net kankinystės kaina. Jauskime atsakomybę dalytis savo tikėjimo patirtimi ir su tais mūsų broliais, kurie gyvena kitose pasaulio dalyse, ir su tais, kurie gyvena čia, tarp mūsų, bet galbūt yra abejingi ar dar neprisilietę prie tikėjimo patirties. Nes ir šiandien Kristaus mokinių uždavinys yra misija Lietuvoje, misija Europoje ir misija visoje žemėje. Dievas telaimina Lietuvą! Žemaičių Kalvarijos Krikščioniškų Šeimų Karaliene, melski už mus! Visi šventieji Lietuvos kankiniai, melskite už mus!“

Po šv. Mišių, kuriose dalyvavo apie 500 jaunų žmonių, surengta agapė ir koncertas. Po to iš Varnių jaunimas autobusais vyko į Telšius, kur miesto amfiteatre klausėsi roko operos „Prisikėlęs“.

Rugpjūčio 4-osios, IV jubiliejinio Telšių vyskupijos Eucharistinio kongreso pagrindinės dienos, rytą prieš aštuntos valandos šv. Mišias Telšių katedroje baigėsi tris paras trukusi Švč. Sakramento adoracija. Nuo pat ryto į šį miestą iš visos Lietuvos plūdo žmonės. 11 val. Telšių miesto pagrindinėje aikštėje mintimis apie tikėjimą ir santykį su Dievu bei artimu dalijosi kunigai kan. Andriejus Sabaliauskas ir kun. Sigitas Žilys, giedojo Telšių Švč. M. Marijos Ėmimo į dangų parapijos šlovintojų grupė, vadovaujama vargonininkės Ernestos Dargužienės.

Tuo pat metu Telšių Žemaitės dramos teatre vyko iškilmingas Žemaičių krikšto 600 metų jubiliejaus paminėjimas, kuriame dalyvavo garbūs svečiai: Bažnyčios hierarchai, kunigai, Lietuvos Respublikos vadovai, Seimo nariai, Telšių miesto ir rajono vadovai. Renginys pradėtas menine programa, jo metu Lietuvos dailės akademijos profesorius dr. Adomui Butrimui ir Telšių dekanato dekanui prel. dr. Juozui Šiurui suteikti Telšių miesto garbės piliečių vardai ir įteiktos regaliai.

Tą dieną prieš pagrindines 13 val. šv. Mišias atidengta ir pašventinta Žemaičių krikšto 600 jubiliejui bei Europos kristianizacijos užbaigos 1100-osioms metinėms paminėti skirta atminimo lenta. Ją atidengė ir sveikinimo žodį tarė LR prezidentė Dalia Grybauskaitė.

Iškilmingoms šv. Mišioms vadovavo popiežiaus legatas, Budapešto ir Estergomo arkivyskupas kardinolas Péteris Erdő, koncelebravo nuncijus arkivyskupas Luigi Bonazzi, kardinolas Audrys Juozas Bačkis, Vilniaus arkivyskupas metropolitas Gintaras Grušas, Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius, Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ, kiti iš Lietuvos ir užsienio vyskupijų atvykę vyskupai ir apie 200 kunigų iš visos Lietuvos.

Iškilmingų šv. Mišių pradžioje Telšių Vyskupo Vincento Borisevičiaus kunigų seminarijos rektorius kan. Viktoras Ačas daugiatūkstantinei tikinčiųjų miniai lietuvių kalba perskaitė popiežiaus Pranciškaus ta proga atsiųstą specialų sveikinimą, kuriame popiežius išryškina žemaičių krikšto svarbą Europai, drąsina sekti Kristumi, ypač kreipdamasis į jaunimą bei visus tikinčiuosius. Šv. Mišių metu pamokslą pasakė kardinolas Péteris Erdő. Šv. Mišiose dalyvavo prezidentė Dalia Grybauskaitė, Seimo pirmininkas Vydas Gedvilas, ministras pirmininkas Algirdas Butkevičius, prezidentas Valdas Adamkus su žmona Alma, prof. Vytautas Landsbergis su žmona, Seimo nariai, Telšių miesto vadovai ir daug kitų garbių svečių. Pasibaigus Mišioms, popiežiaus legatas visiems suteikė specialų popiežiaus Pranciškaus ganytojišką palaiminimą, po kurio Telšių miesto gatvėmis eita iškilminga Eucharistinė procesija. Telšių miesto aikštėje šventę vainikavo koncertas „Tautos gyvybės giesmė“.

-kasab-

Kryžių kalno atlidai

Liepos 28 d. Šiaulių vyskupijoje esančiame Kryžių kalne tikintieji šventė tradicinius Kryžių kalno atlaidus. Šiais metais kartu minėtas pal. Jono Pauliaus II apsilankymo Lietuvoje 20-metis ir Žemaičių krikšto 600 metų jubiliejus.

Išvakarėse Šiaulių vyskupas Eugenijus Bartulis vadovavo Kryžiaus keliui, maldomis apjuosusiam Kryžių kalną. Vigilija daugeliui šiauliečių yra tapusi neatsiejama Kryžių kalno atlaidų dalis, patraukli tiek vyresnio amžiaus žmonėms, tiek jaunimui; burianti nuolatinius bei patraukianti naujus dalyvius. Tad liepos 27 d. popietę prie pal. popiežiaus Jono Pauliaus II kryžiaus būriavosi tikintieji, Šv. Cecilijos sakralinės muzikos ansamblis, kunigai ir vienuoliai, iš Kuršėnų atvykusi Šv. Jono Krikštytojo parapijos jaunimo grupė, šiltai sutiktas Šiaulių vyskupas Eugenijus Bartulis. Giesmėmis, maldomis, pamąstymais einamas Kryžiaus kelias šiais metais prasidėjo prie ką tik pastatytos pirmosios Kryžių kelio stoties „Viešpats Jėzus nuteisiamas mirti“. Skulptoriaus Vytauto Ulevičiaus ir kalvio Stanislovo Špuko sukurtą Kryžių kelio stotį pašventino Šiaulių vyskupas Eugenijus Bartulis. Ateityje iš medžio išdrožtos Kryžiaus kelio stotys juos visą kalną.

Liepos 28 d. 11 val. piligrimai rinkosi Šiaulių Šv. Petro ir Pauliaus katedroje, iš kur, nešini kryžiumi, vėliavomis, plakatu „Apginsime šeimą – išsaugosim Lietuvą“, pėsčiomis ėjo į Kryžių kalną. Čia aukotoms šv. Mišios vadovavo Šiaulių vyskupas Eugenijus Bartulis, koncelebravo apaštališkasis nuncijus arkivyskupas Luigi Bonazzi, Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius SJ, Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ, Telšių vyskupo augziliaras Genadijus Linas Vodopjanovas OFM, Kaišiadorių vyskupas emeritas Juozas Matulaitis, Rygos arkivyskupas metropolitas Zbignevas Stankevičs. Kryžių kalno atlaiduose giedojo Palangos, Kretingos, Gargždų, Mažeikių bažnyčių chorai, grojo Palangos miesto pučiamųjų instrumentų orkestras.

Pamokslą tikintiesiems pasakė Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius. Minėdamas Tikėjimo metus, Kauno arkivyskupas daug dėmesio skyrė tikėjimui. Kryžių kalną metropolitas vadino Tikėjimo kalnu. „Be tikėjimo jis būtų tik kultūros paveldo objektas, panašus į daugelį Lietuvos piliakalnių. Žmonių tikėjimas statė šiuos tūkstančius kryžių, todėl atvykstantieji prie Kryžių kalno pajunta daugiau, nei pamato jų akys. Dievas tyliai, bet stipriai kalba jo ieškančiam žmogui“, – sakė arkivyskupas. Kryžių kalnas kviečia kiekvieną mąstyti: ar branginame Kristaus kryžių ir kiek tikėjimas turi vietos mūsų asmeniniame gyvenime? Atsakydamas Kauno arkivyskupas citavo popiežiaus Pranciškaus Pasaulio jaunimo dienose išsakytas mintis, kad Jėzus vienijasi su kiekvienu kenčiančiu žmogumi. „Šiais Tikėjimo metais dažnai kalbame apie krikščioniškąjį tikėjimą, kurio centre stovi nukryžiuotoji meilė. Susirinę prie Kryžių kalno pamąstykite, ar išsaugosime, ar apginsime savo tikėjimą nūnai, kai buldozeriai negriauna mūsų kryžių, bet mūsų tikėjimas patiria neeilinių išbandymų?“ – kvietė arkivyskupas Sigitas Tamkevičius.

Popiežiaus Pranciškaus sveikinimus Kryžių kalno atlaidų dalyviams perdavė apaštališkasis nuncijus Baltijos kraštams arkivyskupas Luigi Bonazzi. Nuncijus siūlė atnaujinti maldingumą Šventajam kryžiui: „Jėzus mūsų, savo mokinių, prašo paimti kryžių... Tikėjimas į Jėzų Kristų <...> – tai vienintelis saugus kelias. Jei mes Jėzuje ir su Jėzumi apkabiname savo kasdieninius kryžius, nebe mes nešame kryžių, bet kryžius neša mus. Ir įgalina mus Jėzuje ir su Jėzumi blogyje atrasti gėrį, mirtyje – gyvybę, pralaimėjime – pergalę, nerime – džiaugsmą, vienišume – bendrystę“, – sakė arkivyskupas Luigi Bonazzi. -irat-

vėliau persikėlė į Berlyną. Studijavo Miuinsterio ir Freiburgo universitetuose; pastarajame apgynė teologijos daktaro disertaciją religijos filosofijos bei psichologijos tema „Religinis žmogaus nerimas“. 1946 m. išvyko į Belgiją, kur Liuveno universitete studijavo filosofiją. Belgijoje dirbo vietos pastoracijoje, aktyviai veikė lietuvių bendruomenės gyvenime, padėjo leisti lietuviams laikraštį „Gimtoji šalis“.

1950 m. išvyko į Kanadą. Iš pradžių dėstė kunigų seminarijoje Mont-Laurier, vėliau dirbo vietos sielovadoje. Nuo 1954 m. persikėlė į Torontą – dirbo vietos sielovadoje. Čia rado palankią dirvą žurnalisto, švietėjo veiklai, buvo pakviestas į lietuvių savaitraštį „Tėviškės žiburiai“. Nuo 1961 m. tapo šio savaitraščio redaktoriumi. 1987 m. pakeltas Popiežiaus garbės prelatu. Atkūrus Lietuvoje nepriklausomybę, savo asmeninėmis ir iš aukotojų surinktomis lėšomis rėmė Bažnyčios veiklą Lietuvoje. 2010 m. grįžo į gimtąją Kaišiadorių vyskupiją ir apsigyveno vyskupijos administruojamuose namuose Aukštadvaryje, Trakų rajone.

Prel. dr. Pranas Gaidamavičius rašyti pradėjo dar būdamas gimnazijos mokinys. Vėliau bendradarbiavo Lietuvos dienraščiuose „Rytas“, „XX amžius“, žurnaluose „Židinys“, „Naujoji Romuva“, savaitraštyje „Šaltinis“, taip pat išėivijos leidiniuose „Draugas“, „Ateitis“, „Aidai“ ir kituose. Reikšmingiausi jo veikalai – knygos: „Išblokštasis žmogus“ (1951 m.), „Milžinas, didvyris, šventasis“ (1954 m.), „Didysis nerimas“ (1961 m.) ir „Nemarus mirtingasis“ (vysk. Teofiliaus Matulionio biografija). 1996 m. leidykla „Mintis“ išleido Prano Gaidos-Gaidamavičiaus raštų rinkinį. 2002 m. prel. dr. Pranas Gaida Gaidamavičius už nuopelnus Lietuvai apdovanotas LDK Gedimino ordino Ritterio kryžiumi, o 2009 m. – Komondoro didžiuoju kryžiumi bei Sausio 13-osios atminimo medaliu.

Prel. Prano Gaidamavičiaus laidotuvs vyko liepos 26 d. Laidotuvių pamal-

doms Kaišiadorių katedroje vadovavo Kaišiadorių vyskupas Jonas Ivanauskas, celebravo Kaišiadorių vyskupas emeritas Juozas Matulaitis, kiti kunigai. Palaidotas prie Kaišiadorių katedros, šalia garbių šios vyskupijos kunigų – kanaaninkų Jono Mintaučio ir Alfonso Varno kapų. Atsisveikinimo žodyje Kaišiadorių vyskupas Jonas Ivanauskas dėkojo velioniui už paliudytą didelę meilę Bažnyčiai, už įgytas teologijos ir filosofijos žinias, kuriomis dosniai dalijosi kaip dėstytojas, rašytojas, žurnalistas, sielovadininkas, už meilę savo Tėvynei ir didelį dėmesį Kaišiadorių vyskupijai – materialią paramą pirmaisiais Nepriklausomybės metais, rūpinimąsi Dievo tarno Teofiliaus Matulionio byla, jo asmens sklaida už vyskupijos ribų, taip pat už bičiulystę.

-KŠ-

Mirė monsinjoras jubilias Jonas Gedvila (1922–2013)

Liepos 29 d., eidamas 91 metus, mirė ilgametis Klaipėdos parapijų klebonas mons. jubilias Jonas Gedvila. Dar jaunystės metais, klebonaudamas Klaipėdos Kristaus Karaliaus bažnyčioje, buvo suimtas ir nuteistas 25 m. nelaisvės lageryje. Lietuvai atgavus nepriklausomybę, nuo 1991 iki 2002 m. tarnavo Klaipėdos Marijos Taikos Karalienės parapijoje. Taip pat buvo Klaipėdos dekanas.

Mons. jubil. Jonas Gedvila buvo pašarvotas Telšių katedroje. Liepos 30 d. rytą 8 val. už garbų jubiliatą aukotos šv. Mišios, kurioms vadovavo Telšių vyskupas J. Boruta SJ, koncelebravo jo augziliaras ir generalvikaras vyskupas L. Vodopjanovas OFM ir nemažas būrys kunigų, kartu meldėsi Telšių Vyskupo Vincento Borisevičiaus kunigų seminarijos klierikai ir gausiai susirinkę tikintieji. Sakydamas pamokslą Telšių vyskupas susirinkusiesiems priminė monsinjoro nueito gyvenimo faktus.

Liepos 30 d. dienos popietę iš Telšių katedros mirusiojo palaikai buvo pervežti į Klaipėdos Marijos Taikos Karalienės

Kun. Lionginas Virbalas SJ įšventintas vyskupu

Rugpjūčio 10 d. Panevėžio Kristaus Karaliaus katedroje buvo įšventintas naujas vyskupas – Lionginas Virbalas, jėzuitas, pastaruoju metu ėjęs Popiežiškiosios Rusų kolegijos Romoje rektoriaus pareigas.

Vyskupo šventimų šv. Mišioms vadovavo Vilniaus arkivyskupas emeritas kardinolas Audrys Juozas Bačkis, asistavo Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius SJ, Panevėžio vyskupas emeritas Jonas Kauneckas, drauge koncelebravo apaštališkasis nuncijus arkiv. Luigi Bonazzi, Lietuvos vyskupai ir svečiai vyskupai iš Latvijos, Rygos arkivyskupas metropolitas Zbignevas Stankevičs, Jelgavos vyskupas emeritas Antons Justs, dabartinis Jelgavos ordinaras Eduards Pavlovskis, išskilmėse taip pat dalyvavo Lietuvos evangelikų liuteronų vyskupas Mindaugas Sabutis.

Pagrindiniam vyskupo šventimų teikėjui, Vilniaus arkivyskupui emeritui kardinolui Audriui Juozui Bačkiui ir visiems susirinkusiesiems Panevėžio katedroje buvo perskaitytas popiežiaus Pranciškaus raštas, kuriuo t. Lionginas Virbalas paskirtas vyskupu, primenant jo pareigas ir užduotis. Kardinolas Audrys Juozas Bačkis pasakė homiliją: „Visa Bažnyčia Lietuvoje, o ypač Panevėžio vyskupija šiandien su džiaugsmu pasitinka ir sveikina savo naująjį Ganytoją, kurį Viešpats paskyrė mokyti, šventinti ir valdyti savąją tautą. Vyskupas Lionginas sugrįžta į gimtuosius namus turtingas patirties, įgytos tarnaujant Bažnyčios jam patikėtose įvairiose vietose tėvynėje ir Romoje. Primkite jį atvira širdimi, melskitės ir padėkite jam atlikti savąsias pareigas.

Popiežius Pranciškus, vadovaujamas Šventosios Dvasios, išrinko jį būti apaštaltų įpėdiniu, visų pirma – liudyti tvirtą tikėjimą, kad drauge stiprintų kiekvieno jūsų tikėjimą. <...>. Vyskupo gyvenime yra labai svarbūs trys dalykai: *tikėjimas, malda ir tėviškumas*. Pirmiausia vyskupo tarnystė yra tikėjimo tarnystė. Vyskupas negali vadovautis vien tik savo igimtais gabumais ar įgytomis žiniomis. Viešpats pasirenka konkretų asmenį, kuris Jo vardu darbuojasi Bažnyčioje. Todėl tikėjimo kelionė prasideda nuo „kviečio grūdo mirties“, apie kurią kalba šios dienos Evangelija. Reikia, kad mirtų mūsų žmogiški troškimai, ambicijos, baimės ir sudygtų tikėjimo daigas, kuris palaikomas vilties neštų meilės grūdą. Labai dažnai gyvenime nepadeda vien žmogiški apskaičiavimai ir gabumai. Per tikėjimą žmogaus gyvenime reiškiasi Dievo planas, kuriama Dangaus Karalystė. Tik tvirtas tikėjimas ir visiškas pasitikėjimas Viešpačiu įgalina Dievą daryti nuostabius darbus per trapų mūsų žmogiškumą. Šių Dievo darbų reikia ne ką nors nustebinti ar sutrikdyti, bet priminti Dieviškosios Apvaizdos veikimą Bažnyčioje. Tikėjimas yra palaikomas nuolatine malda. Malda yra gyvas mūsų ryšys su Viešpačiu. <...> Malda yra stiprybės šaltinis pačiam Ganytojui, kad nenusilptų kelyje, kad nesijaustų vienišas ir visų apleistas, nes Dievas yra pažadėjęs: *Niekad aš tavęs nepamesiu ir neapleisiu*.

Šiais žodžiais Dievas atskleidžia savo tėvišką širdį. Tėvystės malonę Jis dovanoja savo kunigams ir vyskupams. Šių laikų tragedija yra tėvystės patirties stygius. Tikroji tėvystė glaudžiai susijusi su auka. Todėl ji tapo nemėgstama ir nepriimama. Šiandien auga daug vaikų, kurie nepažįsta tėvo, kurie nežino, ką reiškia tėviška meilė. Jiems nelengva atskleisti Dievo Tėvo gailėstingumą. Todėl dvasinė tėvystė ypač svarbi ir reikalinga mūsų laikų žmonėms, nes troškimas sutikti tėvą glūdi jų širdyse. <...> Vyskupijos valdyme yra daugybė reikalų, daug žmonių įsitraukia į vyskupijos struktūras, kurios rūpinasi įvairiausiomis sritimis: evangelizacija, katecheze, karitatyvine pagalba vargšams, atstumtiesiems, ligoniams ir kitomis apaštalavimo sferomis. Visų pirma vyskupas visiems jiems turi būti tėvu. Jam turi rūpėti ne tik jų atliekami darbai, bet

ir patys žmonės. Nuo tėviško santykio su bendradarbiais priklausys ir žmonių tikėjimo augimas, ir jų troškimas tarnauti Bažnyčiai. Tėvu vyskupas turi būti savo kunigams. Tėviškas santykis su kunigais yra nelengvas, nes jis turi vadovautis tiesa ir meile. Niekada nepasmerkti ir neatstumti nė vieno, bet nesileisti į kompromisus su nuodėme ir negerovėmis. Tai didelis iššūkis vyskupui, kuris, vėlgi, neįmanomas be Dievo pagalbos ir visiško pasitikėjimo Jo teikiama šviesa. <...> Noriu nuoširdžiai prašyti jūsų, brangūs kunigai, pašvęstieji asmenys ir visi tikintieji, lydėti savo Ganytoją, priimti jo mokymą, palaikyti jį bendradarbiavimu ir ypač kasdiene malda. <...> Neužmirškime, kad visų darbų Šeiminkas yra Dievas ir tik Jam vienam priklauso Bažnyčia ir misija, kurią Jo šlovei atliekame žemėje. Todėl iš visos širdies meldžiu visiems jums darnos ir vienybės darbuojantis Viešpaties vynuogyne. Pirmųjų krikščionių pavyzdžiu liudykite Kristų meile ir atjauta vieni kitiems. Pavedu Panevėžio vyskupiją, jos ganytojus ir visus tikinčiuosius Dievo Motinos meilingai globai ir užtarimui.“

Po homilijos kardinolas A. J. Bačkis, kaip numato vyskupo iššventinimo apėigos, klausinėjo t. Liongino Virbalo, ar šis sutinka ir nori prisiimti įvairius įsipareigojimus, kurie tenka vyskupijos pagrindiniam ganytojui. Sugiedojus Visų Šventųjų litaniją, kardinolas A. J. Bačkis, Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius, visi kiti šventimuose dalyvavę Lietuvos vyskupai, apaštališkasis nuncijus Luigi Bonazzi ir vyskupai svečiai uždėjo rankas ant šventinamojo galvos. Rankų uždėjimas yra vyskupo šventimų šerdis, tai regimas apaštališkosios tarnystės perdavimo ženklas, lydintis Šventajai Dvasiai. Rankas uždėjo ir du naujojo Panevėžio vyskupo pirmtakai – vyskupas Jonas Kauneckas ir vyskupas Juozas Preikšas. Po rankų uždėjimo ir šventimų maldos iššventintojo galva patepta šventąja Krizma. Patepimu linkima, kad Dievas tarnystę padarytų vaisingą. Naujajam vyskupui įteikta Evangelijų knyga, laikyta virš jo galvos šventimų maldos metu. Vėliau naujam vyskupui buvo įteikti kiti simboliai ir ženklai: vyskupo žiedas, mitra ir lazda. Tapęs vyskupų kolegijos nariu, vyskupas Lionginas Virbalas SJ atsisėdo į savo Panevėžio vyskupo katedrą – sostą. Po to jį brolišku apkabinimu pasveikino kiti vyskupai.

Nuncijus naujajam ganytojui linkėjo kvepėti savo avimis, vadinasi, aktyviai dalyvauti bendruomenės gyvenime ir kasdienybėje, būti drauge su savo kaimene jos varguose ir džiaugsmuose. Pasak nuncijaus, popiežiaus Benedikto XVI maldos tarnystė Tikėjimo metais sudaigino mums popiežių Pranciškų. Galima sakyti, kad vysk. J. Kaunecko malda ir uolumas dovanojo mums vyskupą Lionginą Virbalą.

Naujasis vyskupas Lionginas Virbalas dėkojo visai bendruomenei, savo tėvams, seserims ir visiems, kurie jį lydi ir palaiko kunigiškoje tarnystėje: pasauliečiams, parapijiečiams, įvairioms bendruomenėms, jėzuitų šeimai. Taip pat ganytojas padėkojo vysk. J. Preikšui ir J. Kauneckui už uolią tarnystę, linkėjo, kad ir toliau gerumas ir malda mus vienytų ir palaikytų. Ganytojas minėjo, jog tiek dvasininkai, tiek pasauliečiai plaukia vienoje valtyje, bet nereikia pasiduoti sunkumams, dvejonėms, svarbiausia, kad su mumis toje valtyje plaukia ir ją vairuoja Kristus. Vyskupas Lionginas prisiminė, kai dar būdamas visai vaikas dalyvavo Panevėžio Kristaus Karaliaus katedroje kunigų šventimų iškilmėse ir buvo presbiterijos kamputyje. Praėjo kiek metų, ir štai jis pats dabar šventinamas vyskupu. „Tai tik keli žingsneliai, – juokavo vyskupas, – bet iki šios dienos keletas dešimtmečių išstvermingai eita, mokyta, tarnauta, būta su žmonėmis ir klausytasi Viešpaties balso ir Jo valios.“ Mišių pabaigoje visiems jų dalyviams stovint ir giedant padėkos himną vyskupas Lionginas Virbalas SJ, lydintas asistavusių arkiv. S. Tamkevičiaus SJ ir vysk. J. Kaunecko, perėjo katedrą laimindamas gausiai susirinkusius tikinčiuosius. -vr, vm-

bažnyčia, kur garbusis velionis ilgus metus klebonavo. Liepos 31 d. mirusysis palaidotas Klaipėdos Marijos Taikos Karalienės bažnyčios šventoriuje. Laidotuvių šv. Mišioms vadovavo Telšių vyskupas J. Boruta SJ, koncelebravo daugiau nei 50 kunigų. Šv. Mišiose patarnavo du diakonai ir Telšių kunigų seminarijos klierikai. Giedojo Klaipėdos Marijos Taikos Karalienės parapijos didysis sumos choras, vadovaujamas vargonininko prof. Gedimino Purlio, chorui pritarė Klaipėdos jūrų karinių pajėgų pučiamųjų orkestras.

Sakydamas pamokslą gausiai susirinkusiems tikintiesiems Telšių vyskupas priminė nueitą ilgą monsinjero gyvenimo kelią, paskaitė ištraukų iš jo paties parašytos biografijos ir priminė šio amžinybėn iškeliavusio kunigo uolumą, atsidavimą Bažnyčiai bei nuoširdų patarnavimą žmonėms, ypač teikiant Atgailos sakramentą. Vyskupas sakė, jog jis tiesiog nerimo ir nuolat troško eiti į klausyklą ir ten laukti tikinčiųjų, kad galėtų jiems patarnauti. Ganytojas kvietė melstis, kad tokių uolių kunigų, koks buvo garbusis velionis, netrūktų ir kad Dievas siųstų tokios dvasios pašaukimų į kunigystę.

Prie kapo atsisveikinimo žodį tarė Klaipėdos tremtinių ir politinių kalinių sąjungos vadovas, Klaipėdos dekanas, Marijos Taikos Karalienės parapijos klebonas, Telšių vyskupo vikaras Klaipėdos kraštui kun. Vilius Viktoravičius.

-kasab-

Popiežius Pranciškus Brazilijoje

(KAP, KAI) Liepos 22–29 d. vyko pirmoji popiežiaus Pranciškaus užsienio kelionė į Braziliją. Pagrindinis kelionės tikslas – dalyvauti 28-osiose Pasaulio jaunimo dienose Rio de Žaneire. Jaunimo dienose dalyvavo daugiau kaip 3 mln. jaunuolių iš 175 valstybių, talkino apie 60 tūkst. savanorių. Jaunuoliams buvo išdalyta pusantro milijono katechizmo *Youcat* egzempliorių. Apie 300 vyskupų vedė katechezes jaunimui 27 kalbomis. Katechezes lietuviams vedė vyskupai Riman-tas Norvila, Arūnas Poniškaitis ir Kęstutis Kėvalas.

Vizito Brazilijoje metu popiežius kritikavo savanaudiškumo ir individualizmo kultūrą teigdamas, kad vien pelno siekimu pagrįsta ekonomika nepajėgia pamaitinti alkanųjų ir suteikti žmonėms tikros laimės (belaukiant popiežiaus vizito Brazilijoje beveik mėnesį vyko prieš vyriausybę nukreipti protestai dėl korupcijos ir neteisingumo). Pranciškus rodė ypatingą dėmesį vargstantiems – šio dėmesio stoka yra viena priežasčių, dėl kurios per pastaruosius tris dešimtmečius daug brazilų katalikų perėjo į evangelikų ar sekmininkų bendruomenes. Sielovados tarnautojus popiežius ragino dalytis švelnumu ir paguoda, puoselėti „susitikimo kultūrą“, neužsidaryti parapijose bei bendruomenėse, kai tiek daug žmonių laukia Evangelijos žinios. Drašindamas jaunimą Pranciškus drauge ragino juos vertinti senų žmonių patirtį bei išmintį – tiek jaunuoliai, tiek seni žmonės tampa vartotojiškos ekonomikos aukomis.

Liepos 22 d. atvykęs popiežius paprastu *Fiat Idea* modelio automobiliu atviru langu važiavo Rio de Žaneiro gatvėmis, kur jį sveikino Pasaulio jaunimo dienų (PJD) dalyviai, keletą kartų jie prasiveržė pro apsaugines užtvanas ir apsupo

automobilį. Paskutinę vizito dieną interviu televizijos kanalui *TV Globo* Šventasis Tėvas paaiškino, kad atsisakė jam parengto papamobilio su šarvuoto stiklo gaubtu, nes nori laisviau bendrauti su žmonėmis, taip pat liudyti paprastumą ir neturtą. Liepos 23-oji buvo Šventojo Tėvo poilsio diena. Jam nedalyvaujant vyko iškilmingas Pasaulio jaunimo dienų atidarymas. Į Kopakabanos paplūdimį susirinko milijonas tikinčiųjų, ant altoriaus pakylas atneštas Pasaulio jaunimo dienų kryžius ir ikona.

Aparesidos Dievo Motinai užtariant

Liepos 24 d. popiežius Pranciškus pavedė Pasaulio jaunimo dienas Dievo Motinai nacionalinėje Aparenidos šventovėje. (Prieš išvykdamas į Braziliją jis meldė Dievo Motinos užtarimo Romos Didžiojoje Marijos bazilikoje.) Apsilankymas Aparenidos šventovėje buvo įtrauktas į kelionės programą popiežiaus prašymu. Čia jį pasitiko apie 200 tūkst. maldininkų. Jis ragino išgyventi krikščionišką tikėjimą atvirai ir viltingai pasitikint Dievu. Popiežius sakė, kad krikščionis yra džiaugsmingas ir niekuomet nėra pesimistas. Jis pabrėžė, jog jaunimas – galinga Bažnyčios ir visuomenės jėga. Popiežiui buvo įteikta juoda Aparenidos Dievo Motinos statulėlė, simbolizuojanti Dievo meilę vargšams.

Šventė Kopakabanos įlankoje

Liepos 25 d. vakare popiežius Pranciškus apie 40 min. važiuodamas atviru automobiliu Kopakabanos paplūdimyje pirmąkart susitiko su PJD dalyviais. Nepaisydami lietingo ir vėsoko oro jį sveikino milijonas ten susirinkusių piligrimų. Popiežius kartais sustabdydavo automobilį, pabučiuodavo jam ištiestą vaiką, gėrė Argentinos piligrimų jam pasiūlytą matės gėrimą. Skambėjo

sambos ritmai, šokio scenomis buvo vaizduojamas „gražiausio pasaulyje miesto“ Rio de Žaneiro gyvenimas. Popiežių sveikino penkių kontinentų atstovai. Pranciškus ragino jaunuolius išgyventi Tikėjimo metus ir atnaujinti krikščioniškąjį išsipareigojimą. Jis pats prisipažino atvykęs ne tik stiprinti jaunuolių tikėjimo, bet ir pats pasistiprinti jų tikėjimo entuziazmu. Šventasis Tėvas sakė, kad tikėjimas įvykdo mūsų gyvenime „Koperniko revoliuciją“, nes mus pačius pašalina iš centro ir atiduoda centrinę vietą Dievui.

Kryžiaus kelias

Penktadienio vakare Pasaulio jaunimo dienų dalyviai pagal tradiciją ėjo Kryžiaus kelią. Šiuolaikinėje misterijoje dalyvavo keli šimtai menininkų, orkestras, choras ir daug solistų. Kilometro ilgio Kopakabanos alėjoje buvo įrengta 14 stočių, kai kurios priminė Jeruzalės vaizdus Jėzaus laikais. Prieš Kryžių ėjo ministrantai su smilkytuvais, už jų žengė jauni kariškiai ir Jaunimo dienose dalyvavusių šalių atstovai su nacionalinėmis vėliavomis. Kryžiaus kelio mąstymuose raginta solidarizuotis su vargstančiais, melstasi už evangelizaciją virtualiojoje skaitmeninėje erdvėje. Popiežius savo žodyje ragino Jėzaus pavyzdžiu žvelgti į artimą su gailėstingumu ir meile.

„Būkite Kristaus atletai“

Šeštadienio vakarą popiežius trečią kartą važiavo pro Kopakabanos paplūdimį į maldos budėjimą. Dalyvių skaičius tolydžio augo ir viršijo tris milijonus. Į atvirą papamobilį buvo mėtomos dovanos: vėliavos, marškinėliai bei laiškai. Šis susitikimas pagal ankstesnį planą turėjo vykti specialiai įrengtoje vietoje, Rio de Žaneiro priemiestyje Guaratiba, pavadintame *Campus Fidei*. Tačiau dėl gausaus lietaus baigiamuosius PJD renginius teko perkelti į 4 km ilgio

Kopakabanos pakrantę. Popiežius kreipdamasis į jaunimą pasiūlė apmąstyti aplinkybių nulemtą pakeitimą, kai teko atsisakyti numatytos vietos *Campus Fidei* (Tikėjimo lauke). „Gal Viešpats tuo nori mums pasakyti, kad tikrasis tikėjimo laukas esame mes“, – sakė Šventasis Tėvas. Kalbėdamas apie būtinybę kiekvienam išsipareigoti, priminė žinomą įvykį iš šv. Pranciškaus Asyziečio gyvenimo, kai jis išgirdo Jėzaus balsą: „Eik ir atstatyk mano namus.“ Pasitelkdamas apaštalo Pauliaus žodžius popiežius lygino krikščioniškąjį gyvenimą su sportu, kai kiekvienas atletas turi sunkiai treniruotis. Jis pabrėžė būtinybę „treniruotis“ per maldą, sakramentus, atleidimą, brolišką meilę ir pagalbą. Pranciškus ragino jaunuolius būti tikrais Kristaus atletais: „Jėzus mus kviečia žaisti jo komandoje!“ Nukrypdamas nuo parengto teksto popiežius sakė, jog Jėzus duoda daugiau negu pasaulio čempionato taurė. Kalbėdamas apie geresnio pasaulio troškimą Pranciškus sakė, kad įdėmiai sekė pranešimus iš daugelio šalių, kur jauni žmonės išėjo į gatves, reikšdami teisingesnės ir broliškesnės civilizacijos troškimą. Pal. Motinos Teresės žodžiais popiežius nurodė, kad geresnio pasaulio kūrybą reikia pradėti nuo savo širdies perkeitimo.

Popiežiaus žodžius iliustravo scena, simbolizuojanti bažnyčios statybą. Statybos procesas paremtas liudijimais. Ypač jaudinantis buvo jauno brazilo liudijimas apie priklausomybę nuo narkotikų, nuvedusių į nusikalstamą pasaulį ir kalėjimą. Liturgiją vainikavo procesija su Šventčiausiuoju Sakramentu. Po giesmės Kopakabanos pakrantėje stoji tylą. Daugelis klūpojo ir net verkė.

„Eikite nebijodami tarnauti“

Sekmadienį baigiamųjų PJD Mišių atvykusį švęsti popiežių Pranciškų pasitiko trys milijonai šokančiųjų.

Jaunimas popiežiui parengė turbūt didžiausią istorijoje *flash mob* akciją – grupinį šokį. Jo generalinė repeticija vyko prieš šeštadienio maldos būdėjimą. Tuomet į šokį įsitraukė apie šimtas scenoje buvusių vyskupų.

Per baigiamąsias PJD Mišias akcentuotas Pasaulio jaunimo dienų šūkis: „Eikite ir padarykite mano mokiniams visas tautas“ (plg. Mt 28, 19). Organizatorių teigimu, Mišiose Kopakabanos įlankoje dalyvavo apie 3, 7 mln. žmonių. Šventasis Tėvas ragino pasauliniame susitikime išgyventą susitikimą su Jėzumi skleisti neužsislendžiant savyje ar mažoje grupėje. Homilijoje popiežius išskyrė ir komentavo žodžius: „Eikite nebijodami tarnauti.“ Pranciškaus pareikštas padrašinimas, kad Kristus ir Bažnyčia su popiežiumi pasitiki jaunimu, sukėlė ypatingą minių entuziazmą. Prieš Viešpaties angelo maldą Šventasis Tėvas paskelbė, kad 2016 m. Pasaulio jaunimo dienos vyks Krokuvoje.

Eiti pas pražuvusiuosius

Popiežiaus kalbose nuolat skambėjo raginimas kurti dinamišką ir atsivėrusią Bažnyčią, išeinančią į pakraščius pas visus paklydusius ir vargstančius. Jis ragino, kad Bažnyčia nesislėptų savo saugioje erdvėje: „Negalime likti užsidarę parapijoje, savo bendruomenėse, kai tiek daug žmonių laukia Evangelijos.“ Liepos 28 d. kalboje Brazilijos vyskupams popiežius aiškino Bažnyčios misiją, nurodydamas Aparesidos Dievo Motiną kaip raktą jai suvokti. Popiežius pabrėžė, kad Bažnyčia turi būti vienybės instrumentas ir pateikė pavyzdį, kaip žvejai rado stebuklingąją Dievo Motinos figūrą – pirmiausia korpusą, vėliau galvą. Jis kalbėjo apie Dievo pamėgtą būdą apreikšti savo slėpinį per žmogaus vargingumą ir menkumą. Brazilijos vyskupams popiežius akcentavo Bažnyčios pasitelkiamų priemonių paprastumą ir ragino remtis ne ište-

klių gausumu, bet kūrybinga meile. Pasak Pranciškaus, žmonėms reikia kalbėti paprasta ir suprantama kalba: „Prarandame tuos, kurie mūsų nesupranta, nes pamiršome apie paprastumą.“ Jis taip pat atkreipė dėmesį, kad Aparesidos malonė buvo apreikšta pagrindinių kelių kryžkelėje: „Dievas pasirodo kryžkelėse.“ Popiežius priminė ganytojams būtinybę įgyvendinti Vatikano II Susirinkimo nutarimus ne tik ištikimai, bet ir kūrybingai. Drauge jis pabrėžė, kad šiandien gyvename nebe pokyčių amžiuje, bet amžių virsme, kai reikia nuolat klausyti: ko Dievas nori iš mūsų.

Šventasis Tėvas pasiūlė keletą idėjų, kaip galėtume šiandien atsiliiepti į Dievo kvietimą. Jis kalbėjo apie šiandienos situaciją, kai daugybė žmonių tolsta nuo Bažnyčios ir, cituodamas pal. Johno Henry Newmano mintį, ragino nepasiduoti baimei bei nusivylimui. Šventasis Tėvas siūlė apmąstyti šią padėtį prisimenant Emauso mokinių istoriją: reikia tokios Bažnyčios, kuri pajėgtų vesti dialogą su tais, kurie bėga iš Jeruzalės, klajoja be tikslo, yra nusivylę krikščionybe, nesugebanti jiems parodyti prasmės. Kai kuriems Bažnyčia atrodo per silpna, pernelyg tolina jų poreikiams, per šalta, įsikalinusi savo pačios griežtose formulėse; atrodo, kad pasaulis pavertė Bažnyčią tik praeities reliktu, netinkamu naujiems klausimams. Popiežius pastebėjo, kad dėl to daug žmonių ieško atsakymo naujose religinėse grupėse arba apsisprendžia teoriškai ar praktiškai gyventi be Dievo.

Globalizacijos ir urbanizacijos iššūkių akivaizdoje popiežius ragino būti tokia Bažnyčia, kuri nebijotų išėiti į tuos žmones jų išgyvenamoje naktėje. Jis kalbėjo apie daugybės žmonių patiriamą vienišumą, tuštumo jausmą, tikslo ir savivokos netektį; nors jie pripažįsta Bažnyčios siūlomus idealus, tačiau patys

nedrįsta jų siekti. Šventasis Tėvas sakė, kad Bažnyčiai nepakanka vien išklaudyti tokius žmones; reikia eiti drauge ir lydėti žmones jų kelionėje. Priežastyse, dėl kurių žmonės palieka Bažnyčią, galima išsivelti taip pat jų grįžimo motyvus. Priminę, kad prisikėlęs Jėzus sušildė Emauso mokinių širdis, popiežius klausė: ar esame Bažnyčia, galinti sušildyti širdis?

Daugelis Bažnyčią paliekančių žmonių susižavi didingumu, galios ir greitumo pažadais. Popiežius Pranciškus pastebėjo, kad šiandienos vis greitėjančių ryšių ir transporto priemonių pasaulyje drauge desperatiškai ilgimasi ramybės, „net savotiško lėtumo“. „Ar Bažnyčia vis dar geba judėti lėtai: skirti laiko klausytis, turėti kantrybės pataisyti ir suburti iš naujo? Ar Bažnyčia pati įkliuvo į karštligišką veiksmingumo vaikymąsi?“ – klausė popiežius ir ragino ganytojus atgauti ramybę, taikytis prie drauge keliaujančių piligrimų tempo.

Tarp svarbiausių iššūkių Bažnyčiai Brazilijoje Šventasis Tėvas minėjo kunigų ir pasauliečių ugdymą. Emauso istorija rodo, kad reikia tokių bendrakeleivių, kurie gebėtų sušildyti širdis, galėtų išklaudyti kitų, patys nepasiduodami tamsos bei nevirties grėsmėms. Šventasis Tėvas pabrėžė, kad nepakanka deklaruoti ugdymo prioritetą dokumentuose ar susirinkimuose. Ganytojai, vadovaudamiesi praktine išmintimi, netausodami energijos ir asmeninio dėmesio, nedeleguodami šios užduoties kitiems, turi kurti tvarias ugdymo institucijas vietiniu, regioniniu bei nacionaliniu lygmeniu.

Kalbėdamas apie vyskupų kolegialumo ir solidarumo puoselėjimą, popiežius priminė 2007 m. Aparesidos dokumente akcentuojamą įvairovės vienijimą: jis patikslino, kad turi omenyje ne idėjų įvairovę, suguldomą į dokumentus, bet

„Dievo patirčių įvairovę“, leidžiančią įgyvendinti gyvybingus procesus. Popiežius ragino nesitenkinti centralizuota biurokratija ir labiau vertinti regioninių bei vietinių elementų indėlį.

Šventasis Tėvas, nurodydamas Aparesidos dokumentą, pabrėžė, kad Bažnyčiai reikia vykdyti nuolatinę misiją, taip pat reikia „sielovadinio atsivertimo“. Šiandienos Bažnyčia turi iš naujo atskleisti motiniškąjį gailėstingumą, nes be gailėstingumo šiandien nedaug ką galima nuveikti pasaulyje, kur žmonės sužeisti, reikalaujantys supratimo, atleidimo ir meilės. Kalbėdamas apie Bažnyčios misiją popiežius pabrėžė šeimos svarbą, ragino rūpintis jaunimu, skatinti aktyvų moterų dalyvavimą bažnytinėje veikloje.

Aptardamas Bažnyčios uždavinius visuomenėje popiežius akcentavo, kad vienintelis Bažnyčios aiškiai reikalaujamas dalykas yra laisvė skelbti Evangeliją jos neiškraipant, taip pat tais atvejais, kai tai nepriimtina pasauliui. Tai vykdydama Bažnyčia gina jai Dievo patikėtus turtus; šių vertybių ji nekuria, o tik priima jas. Bažnyčia turi teisę tarnauti žmogui, žvelgdama į Dievo apreikštą žmogiškumo visumą.

Po PJD uždarymo Mišių Pranciškus susitiko su CELAM koordinacinio komiteto vyskupais, atstovaujančiais 22 Lotynų Amerikos ir Karibų šalių episkopatams. Popiežius aptarė 2007 m. Aparesidoje vykusią V generalinę Lotynų Amerikos ir Karibų episkopatų konferenciją ir joje priimto Aparesidos dokumento ypatingumą bei nurodytą kryptį – vykdyti tęstinę kontinentinę misiją. Šventasis Tėvas taip pat kalbėjo apie pagundas, nukreiptas prieš siekiamą misionieriškos mokinystės nuostatą. Jis ragino puoselėti gailėstingumo sielovadą, žvelgiant į Įsikūnijimo atskleistą „švelnumo revoliuciją“.

Susitikimo kultūra

Liepos 27 d. Šv. Sebastijono katedroje Pranciškus šventė Mišias su Jaunimo dienose dalyvaujančiais vyskupais, kunigais, vienuoliais bei seminaristais. Popiežius homilijoje ragino nesivadovauti vien efektyvumo bei pragmatizmo kriterijais. Jis kalbėjo apie šiandienos civilizacijai būdingą „išskyrimo kultūrą“, kurioje nėra vietos nei seneliui, nei nenorimam vaikui, nėra laiko sustoti prie kelio pakraštyje esančio vargšo. Popiežius ragino ryžtingai eiti prieš srovę ir kurti tikrai žmogišką civilizaciją.

Tą pačią dieną Rio de Žaneiro teatre vyko popiežiaus Pranciškaus susitikimas su Brazilijos politikos, kultūros ir verslo atstovais. Savo kalboje popiežius ragino saugoti originalią tautos kultūros tradiciją, ugdyti socialinius ryšius remiantis solidarumo principu, plėtoti dialogą ir „susitikimo kultūrą“: tai vienintelis žmogaus, šeimos ir visuomenės vystymosi būdas. Tik taip galimas kultūrų ir religijų tarpusavio supratimas be nepagrįstų pretenzijų ir gerbiant kiekvieno teises. Tarp susitikimo dalyvių buvo ir Brazilijos indėnų atstovai. Vienas iš jų uždėjo popiežiui ant galvos savo genties plunksnų papuošalą.

Dėmesys vargstantiesiems

Pranciškus ne tik žodžiais ragino kurti solidarią su vargšais Bažnyčią, bet ir praktiškai tai parodė. Rio de Žaneire jis aplankė vargstančiuosius favelose, taip pat narkomanus terapijos centre. Liepos 25 d. atvažiavęs į Vaginha favelą jis toliau ėjo pėsčias prie Šv. Jeronimo bažnyčios. Popiežius su daugeliu žmonių kalbėjosi, pozavo fotografuojamas, priėmė jam duodamas dovanas. Pakeliui popiežius aplankė vieno namo gyventojus, jį lydėjo džiaugsmo šūksniai ir ašaros. Vietiniame futbolo stadione sakytoje kalboje popiežius pabrėžė svetingumo reikšmę, rodomą taip pat vargingiausiųjų. Jis sakė, kad

brazilai, ypač paprasti žmonės, gali duoti pasauliui naudingą solidarumo pamoką. Visuomenės didingumą rodo tai, kaip elgiamasi su labiausiai vargstančiaisiais.

Penktadienį Rio de Žaneiro arkivyskupo rezidencijoje popiežius susitiko su kaliniais; šešiais vaikinais ir dviem merginomis iš nepilnamečių kalėjimo. Pasak Vatikano atstovo žiniasklaidai kun F. Lombardi, Šventasis Tėvas pats pageidavo šio susitikimo, nes yra ypač susirūpinęs gyvenimo išbandomų jaunuolių likimu. Jis kas dvi savaites iš Vatikano skambina į Buenos Airių kalėjimą, palaikydamas draugišką sielovadinį ryšį su grupe ten esančių kalinių.

Jaunieji kaliniai su PJD marškinėliais susėdo ratu ir pasakojo apie save. Vienas sugiedojo savo paties sukurtą giesmę popiežiui, galiausiai visi drauge sukalbėjo „Tėve mūsų“ malda. Popiežius taip pat aplankė Šv. Pranciškaus ligoninėje gydomus narkomanus. Šventasis Tėvas kalbėjo apie šv. Pranciškaus Asyziečio patirtį – jis apkabinęs raupsuotąjį konkrečiai įgyvendino troškimą būti vargšu tarp vargšų. Popiežius sakė, kad kiekviename sunkumus išgyvenančiame brolyje ar seseryje apkabiname kenčiantį Kristaus kūną. Visi turime mokytis apkabinti pagalbos reikalingus žmones. Popiežius aiškiai ir aštriais žodžiais protestavo prieš bet kokią narkotikų legalizaciją. Jis ragino apmąstyti didėjančios narkomanijos priežastis – gyvenimo beprasmybę ir visuomeninę atskirtį. Jis dar kartą ragino rodyti solidarumą su bet kokios atskirties aukomis.

Interviu lėktuve

Šventasis Tėvas grįždamas iš Rio de Žaneiro į Romą beveik pusantros valandos atsakinėjo į kartu lėktuvu skridusių žurnalistų klausimus. Paklaustas, kodėl vizito Brazilijoje metu nekalbėjo apie „homoseksua-

lų santuokas“ ir abortus, popiežius atsakė, kad šiais klausimais jau pareiškė aiškia nuostatą Brazilijos Bažnyčia; o apaštališkosios kelionės metu reikėjo kalbėti pozityviai. Paklaustas apie moterų vaidmenį Katalikų Bažnyčioje, Pranciškus ragino jį plėtoti ir „toliau gilinti moters teologiją“. Tačiau jis taip pat pakartojo savo pirmtako Jono Pauliaus II mokymą apie moterų kunigystės nepriimtumą Katalikų Bažnyčioje. Ypač daug žiniasklaidos komentarų sulaukė popiežiaus atsakymas į vienos žurnalistės klausimą apie „gėjų lobizmą“ Vatikane. Jis priminė Katalikų Bažnyčios katekizmo požiūrį į homoseksualius asmenis ir paaiškino, jog reikia skirti homoseksualumo faktą nuo lobizmo, kuris yra blogis.

„Būkite revoliucionieriai“

Prieš išvykdamas iš Rio de Žaneiro popiežius susitiko su PJD savanoriais. Jis pasinaudojo proga padrausinti jaunuolius nebijoti išsipareigoti santuokai ir nepasiduoti „laikinumo kultūrai“. „Išdrįskite būti laimingi, būkite revoliucionieriai“, – sakė jis. Popiežius taip pat drausino jaunuolius, jaučiančius pašaukimą į kunigystę: verta atsakyti Dievui „Taip.“ Liepos 25 d. iš anksto neplanuotame susitikime su PJD dalyviais argentiniečiais Pranciškus pozityviai kalbėjo apie jaunimo „sukelsimą triukšmą“, išpėjo vengti sustingimo, naudos siekimo, klerikalizmo, visokių „užsidarymo savyje“ apraiškų. Prieš sėsdamas į sraigtasparnį Rio de Žaneiro arkivyskupo rezidencijoje popiežius Pranciškus palaimino išlydinčiuosius ne tik kryžiaus ženklu, bet ir smiliumi nupiešdamas širdį ant sraigtasparnio langelio.

Atsiveikinimo kalboje oro uoste popiežius minėjo svarbiausius kelionės po Braziliją momentus, ypač priminė susitikimą Šv. Pranciškaus narkomanų terapijos klinikoje ir jaudinančią apsilankymą Varginha faveloje.

Bažnyčios žinios

Eina nuo 1996 sausio 15 dienos

STEIGĖJAS

Lietuvos Vyskupų Konferencija
S. Skapo g. 4, 01122 Vilnius

LEIDĖJAS

Lietuvos Katalikų Bažnyčios informacijos centras
Papilio g. 5, 44275 Kaunas

REDAKcinė KOMISIJA

Pirmininkas

arkivyskupas Sigitas Tamkevičius SJ

Nariai:

arkivyskupas Gintaras Grušas
kun. Darius Trijonis

Vyskupijų atstovai:

Kaišiadorių vyskupija / mons. Algirdas Jurevičius
Kauno arkivyskupija / Darius Chmieliauskas
Panevėžio vyskupija / kun. Gediminas Jankūnas
Šiaulių vyskupija / kun. Evaldas Alūza
Telšių vyskupija / kun. Remigijus Saunorius
Vilkaviškio vyskupija / kun. Žydrūnas Kulpys
Vilniaus arkivyskupija / kun. Saulius Bužas

VYR. REDAKTORIUS

Gediminas Žukas

REDAKTORIAI

Kastantas Lukėnas
Violeta Micevičiūtė
Asta Petraitytė

KORESPONDENTAI

kan. Andriejus Sabaliauskas / Telšiai
Inesė Ratnikaitė / Šiauliai
kun. Gediminas Tamošiūnas / Kaišiadorys

ADRESAS

Papilio g. 5, 44275 Kaunas

TELEFONAI

Redakcija (37) 323 853
Platinimo tarnyba (37) 322 758
El. paštas lkbc@lcn.lt

SPAUDŽIA

LC „Dakra“
Jonavos g. 260
44131 Kaunas

TIRAŽAS 710 egz.

ISSN 1392-6098